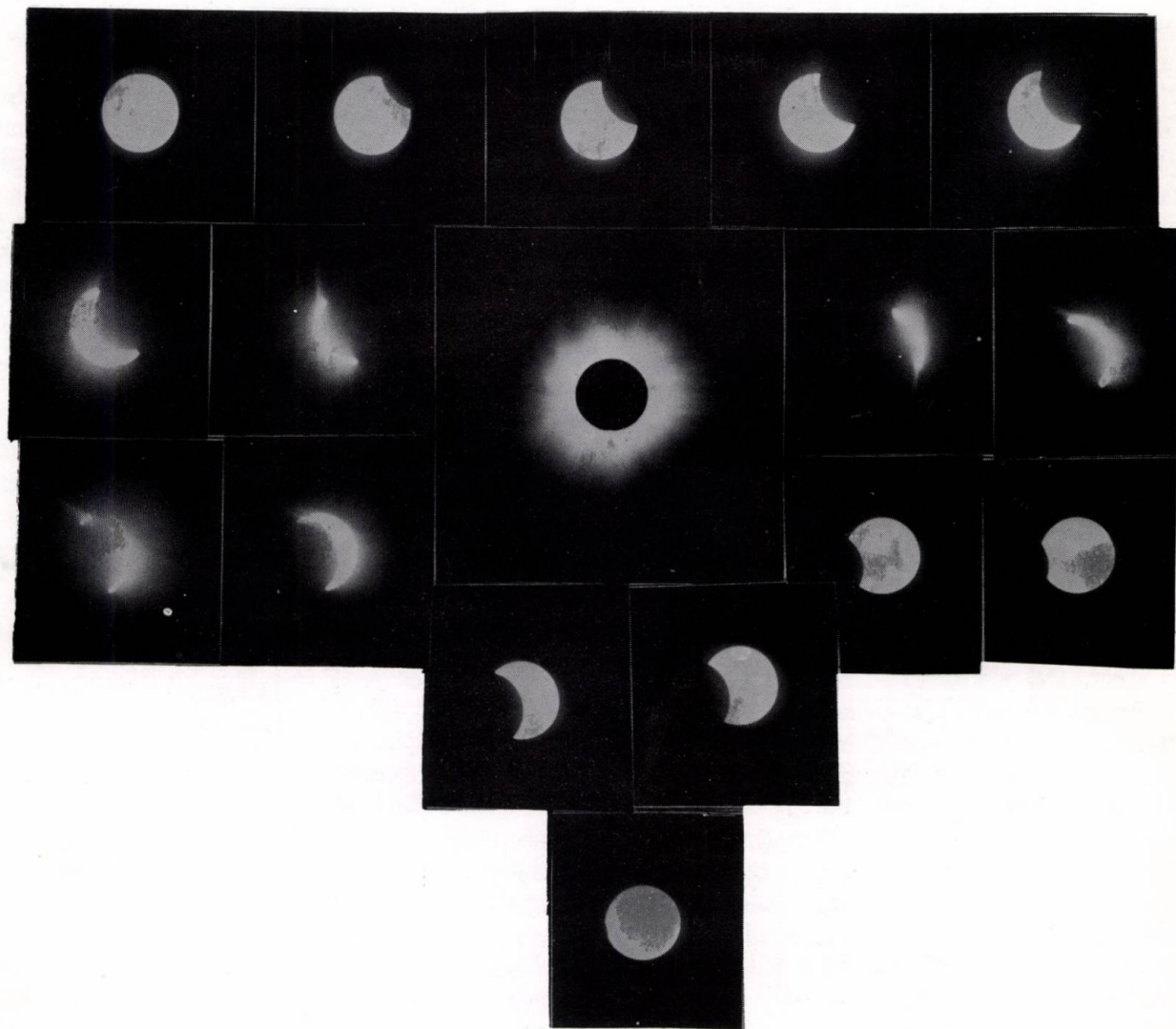

Paksi Tükör

TELJES NAPFOGYATKOZÁS
— PAKSON —

1999. augusztus 11-én 11:27:51 - 14:14:54-ig

Minden embernek jogos igénye, hogy kényelemben éljen és mindennapi szükségleteit megfelelő színvonalon ki tudja elégíteni.

Az elmúlt száz évben igen nagy utat tett meg az emberiség e téren.

Eltételezve az országok közötti, illetve a társadalmi - sajnálatosan nagy - egyenlőtlenségektől, a technikai haladás lehetővé teszi, hogy kényelmes, jól fűtött lakásokban éljünk, amelyben este villanyvilágítás áraszt fényt, tévé, hűtőszekrény, videomagnó, számítógép teszi

kellemebbé napjainkat. A távolságok összezúgorodtak: távoli földrajzi helyek is könnyen elérhetők gépkocsi, vonat, repülőgép segítségével.

Ha megvizsgálunk néhány találmányra felsorolt kényelmi eszközt, beláthatjuk, hogy mindehhez energia kell. A fejlődést nagymértékben meghatározza a kellő mennyiségű energia előállítása.

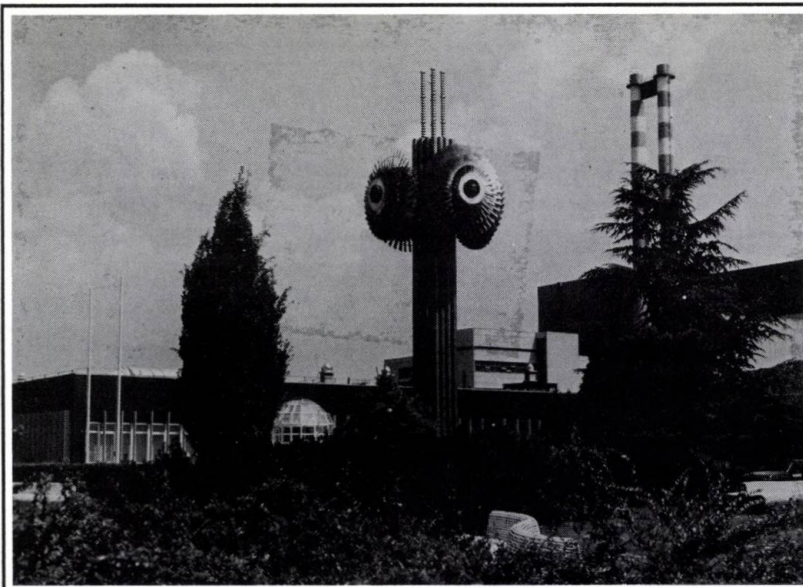
Az embernek azonban jogos kívánsága az is, hogy szabad idejében kimenjen a természetbe, kiránduljon az erdőbe, mélyeket szípjantson a lombsátor alatt az oxigéndús levegőből, és elgyönyörködjön a lombok közt rejtőző madarak énekében, az avarban, a dús lombú bokrok alatt elsurranó kis állatok kecses mozgásában...

Sajnos - mint az egyre szélesebb körben ismert - az ember egyre intenzívebb és folyamatosan terjeszkedő tevékenysége igen nagy rombolást végzett és végez a természeti környezetben: a fák és bokrok lombja már nem is olyan dús, nem is olyan zöld, mert savas esők pusztítják, senyvesztik őket. A madarak, a négylábúak száma jelentősen megcsappant az egyre visszaszoruló, és szegényedő természetben, már énekelni, surranni sincs kedvük úgy, mint régen. A természeti környezet rongálásának egyik jelentős tényezője a légkörszennyezés. És ennek egyik "tettese" az energiatermelés. A légkör minőségének megóvása egyre inkább elsődrendű gondja mind azoknak, akik az emberiség, a Föld jövőjéért aggódnak.

Lássuk a tényeket! A hagyományos ásványi tüzelőanyaggal működő erőművek elképesztő mennyiségű oxigént fogyasztanak el a légkörből. Cserébe nagy mennyiségű szén-dioxidot, kén-dioxidot bocsátanak ki a légkörbe, aminek máris erősen jelentkeznek káros hatásai.

Ez egyre súlyosabb helyzetet teremt: például a növekvő szén-dioxid-tartalom az ún. üvegházhatás következtében a Föld éghajlatának beláthatatlan következményekkel járó felmelegedését okozza.

A fenyegető veszély láttán a fejlettebb országok máris önszántukból kötelezettséget vállaltak a káros kibocsátások csökkentésére, de mivel az energiaigény egyre növekszik, elemzők szerint nem fog sikerülni a vállalások betartása. A harmadik világ országai pedig nem vállaltak semmit, sőt gyorsuló fejlődésük következtében energiaigényük 2040-re várhatólag a mainak hétszeresére (!) növekszik. Mi hát a megoldás? A zöld mozgalmak által javasolt út, a megújuló energiaforrások hasznosítása és az intenzív energiatakarékosság jó irányt jelöl ki, de a problémák megoldásához nem elegendő. Ha a megújuló forrásokból való energiatermelést maximálisan fejlesztenék, 2040 körül akkor is az igényeknek legfeljebb csak 20

százalékát tudnák e módszerrel fedezni. Mai részarányuk kevesebb mint 2 százalék.

Ebben a számban nem szerepel a víziergia, de annak használata nem bővíthető korlátlanul: a kihasználható víziergiakészletek mennyisége a Földön véges.

Van azonban egy energiatermelési mód, amely máris kellő mennyiségben rendelkezésünkre áll, megfelelő beruházásokkal teljesítménye szükség szerint növelhető, és jórészt

mentes a jelenleg általánosan használt energiatermelési módok káros hatásaitól. Légszennyezés szempontjából igen kedvezőek a tulajdonságai.

Ha a különböző erőműveket összehasonlítjuk, a paksi atomerőművel megegyező mennyiségű villamos energiát termelő erőmű az alábbi mennyiségű oxigént fogyasztja el a légkörből, s abból a megadott mennyiségű szén-dioxidot termeli:

Erőmű fajtája	Termelt szén-dioxid (tonna/év)	Elfogyasztott oxigén (tonna/év)
Atomerőmű	0	0
Földgáztüzelésű	4 760 000	3 470 000
Olajtüzelésű	9 520 000	6 950 000
Modern széntüzelésű	10 220 000	7 460 000

Ha a paksi erőművet modern széntüzelésű erőművel helyettesítenék, az évente majdnem hét és fél millió tonna oxigént fogyasztana el a légkörből, és több, mint 10 millió tonna szén-dioxidot bocsátana ki! Ezt a mennyiséget nehéz elképzelni. Talán többet mond az, hogy ez majdnem annyi oxigén, amennyit az összes magyarországi erdő termel egy év alatt. Tehát ennyit takarítunk meg azzal, hogy atomerőművet használunk. Ez nagyjából az ország egész lakossága által az egész év folyamán belelegzett oxigén mennyiségét jelenti. De az atomerőmű más légszennyezésfajtákat sem "követ el". Ha Paksot szenes erőmű helyettesítenék, az kb. a következő szennyezőanyag-mennyiségeket bocsátaná ki a légkörbe évente: 650 ezer tonna kén-dioxid, 60 ezer tonna nitrogén-oxid, 100 ezer tonna por és hamu, 40 ezer tonna szén-monoxid.

Amíg valami új, eddig nem ismert energiatermelési technológia nem jelenik meg, vagy amíg a megújuló energiaforrások terén valami eddig előre nem látott fejlődés nem következik be, a növekvő energiaigények fedezésében az atomenergia semmiképp nem nélkülözhető.

Használatát indokolja az is, hogy nagymértékben környezetbarát. Mivel nem nélkülözhetjük, feladatunk az, hogy a modern biztonsági követelmények betartásával, maximális szakértelemmel használjuk, mindannyiunk javára.

A Paksi Atomerőműben ezt tesszük. Nemzetközi szakértőcsoportok megállapítása szerint a paksi szakemberek felkészültsége kiváló, az atomerőmű biztonságos. Nem véletlen, hogy mind a négy blokkunk rendszeresen ott szerepel a világ 25 legjobb atomerőművi blokkjának listáján.

Kernné Magda Irén:

Helytörténeti versenyek Pakson

Városunkban 1984-ben alakult meg a Helytörténeti Bizottság, mely feladatainak meghatározásában egyik legfontosabb teendőjének vallotta az ifjúság bevonását a település történetének emlékeit ápoló, összegyűjtő, feldolgozó munkába. Ennek a célnak egyik lehetséges megvalósítási módja lett az évenként, rendszerint tavasszal rendezett városi helytörténeti versenyek szervezésének hagyománya. 1985-től a Városi Könyvtár és a Városi Művelődési Központ (a Munkásművelődési Központ) programtervében szereplő versenyek feladatait Till Józsefné az általános iskolák alsó tagozatosai számára, Herczeg Ágnes pedig a felső tagozatosok számára állította össze. A versenyek lebonyolítását Gutai István szervezte Bencze Barna, Beregnyei Miklós és Klenk Csaba segítségével.

Ezekben a versenyekben az osztálytársak számára az induló csapatok Paks egyik városrészének nevezetességeit mutatták be egy séta során. Az un. idegenvezetés színvonalát, tartalmát pontosztotta a helytörténeti sétán a gyerekekkel együtt résztvevő egyik zsűritag. A várostörténeti séta elődöntős feladatként való beiktatása biztosította, hogy a feldolgozandó ismeretanyagot minél több gyermek megismerhesse, ezáltal véleményem szerint módszertanilag sikerült megtalálni azt a szerencsés megoldást, mely a vetélkedő résztvevőivé tette nemcsak a versenyző csapatok tagjait, hanem a csapattagok baráti körét is. Valójában ennek a megoldásnak az alkalmazását jelentette az 1848-49-es Tolna megyei eseményeket feldolgozó tavalyi versenyünkben az a feladat, hogy mindegyik döntőbe jutott csapat üdvözlő, lelkesítő beszédben köszöntse a múzeum udvarán felsorakozó nemzetőrgárdát, melynek tagjait osztálytársaikból verbuválták.

A döntőbe jutott csapatok játékos, az ismeretek kreatív alkalmazását igénylő szóbeli és írásbeli feladatokat oldottak meg: pl. bemutatták a város legérdekesebb részeit, fontos intézményeit, neves szülőit, tájékozódtak a település vak-térképén, riportokat készítettek a város általuk megszemélyesített híres szülőiteivel, paksi költők verseit ismerték fel s szavalták átéléssel, s számtalan egyéb módon adtak számot tudásukról.

A verseny győztes csapata továbbjutott a megyei múzeum által szervezett megyei fordulóra, sajnos ez a lehetőség az utóbbi években már megszűnt, nincsenek megyei szintű, a megye történetét feldolgozó helytörténeti versenyek.

A várostörténeti vetélkedők szervezését és lebonyolítását 1996-tól a Városi Múzeum múzeumpedagógusaként végzem.

A versenyek feladatsorának összeállításában fő szempont a tárgyév aktuális történelmi évfordulójának tükröződése a város történetében: például 1996-ban a millicentenáriumi ünnepeksorozathoz kapcsolódva a verseny feladatai tartalmazták Magyarország 1896-os milleneumi ünnepeksorozatának legfontosabb eseményeit, továbbá azokat az eseményeket, hogyan ünnepelte Paks lakossága az ezredfordulót, s 1996-ban a millicentenáriumi évét. (A verseny 1996. decemberében kezdődött, s 1997. februárban fejeződött be.)

1998-ban felidéztek az 1848-49-es forradalom és szabadságharc legfontosabb eseményeit, Tolna megye lakosságának részvételét a 48-as eseményekben, s felidéztek a szabadságharc paksi származású honvédek alakját. A döntőben szereplő csapatok segítői nemzetőr századokat alakítottak, s "korhű", maguk által készített öltözékben, "fegyvereikkel" vonultak a "csatába."

Az 1999-es év Paks városá avatásának 20. évfordulója, így természetesen a helytörténeti verseny témája is ennek a 20 évnek a feldolgozása lett.

A versenyek szervezési feladataihoz tartozik, hogy a jelentkezők minden esetben megkapják a felkészüléshez szükséges ajánlott irodalom jegyzékét, melynek könyvei (a városi könyvtárral megbeszélve) a felkészülési időben minden csapat rendelkezésére állnak a könyvtár olvasótermében.

A jelentkezők száma általában szükségessé tette az elődöntők megszervezését, mely az idei évben rendhagyó módon nem feladatlapok kitöltését jelentette, hanem egy, a város vagy az iskolájuk történetét valamilyen formában feldolgozó "tanulmány" megírása szolgált a döntőbe jutott csapatok kiválasztásának szempontjaként.

A beérkezett húsz dolgozat alapján hét csapat került a döntőbe, de a dolgozatok közül tizet alkalmasnak tartottunk (Szabó Péter muzeológus kollégámmal közösen értékelve az írásműveket), hogy némi szöveggondozás után a város helytörténettel foglalkozó lapjaiban, a Paksi Tükörben és a Helyíjratban megjelentessük. Köszönet illeti Beregnyei Miklós és Gutai István szerkesztőket, hogy a lehetőséget biztosították. A megszületett írásműveket 13-14 éves iskolások dolgozataiként kell olvasnunk, nem hiányosságaikat keresve (melyek természetesen vannak), hanem érdemeiket kiemelve kell értékelnünk. Úgy vélem, a megjelenés jutalom és ösztönzés lehet mindazok számára, akik e tanulmányok megszületése körül bábáskodtak. Köszönet illeti továbbá mindazokat, akik segítették a színvonalas dolgozatok megírását: Gosztola Erzsébet, Hoffmann Ádámné, Szabadi Jánosné és Valentiny Zoltánné tanárokat, s a szülőket, akik nem teherként, hanem a tehetséggondozás lehetőségeként karolták fel a gyerekek tevékenységét.

A március 25-én megtartott döntő túlnyomórészt szóbeli feladatokat tartalmazó versenyét a Móra Ferenc iskola Szabadi Jánosné által felkészített csapata: Varga Mónika, Farkas László, Sipos László nyerte, második a Bezerédj csapat: Csordás Tímea, Fritz Márta, Wolf Ágnes, felkészítőjük Valentiny Zoltánné, a harmadik pedig a Deák Ferenc iskola Gosztola Erzsébet által felkészített csapata: Huber Helga, Ledneczki Orsolya és Torma Zita. A döntő győztesei a Városi Múzeum és a Paksi Atomerőmű Rt. jutalmait vehették át. A mindvégig jóhangulatú verseny zsűrijét Bagdy László alpolgármester elnökletével Jantyik Margit, Kováts Balázs, Gutai István és Szabó Péter alkotta, akik értőn, s ha kellett, derűs türelemmel s némi bonbon kínálgatásával igyekeztek oldani a versenyzők izgalmát, s eldönteni a csapatok helyezési sorrendjét.

A jövőre nézve, úgy vélem, az elkövetkező évek versenyeinek lebonyolításában is ezt a módszert lesz célszerű alkalmazni: elérni, hogy a helytörténeti versenyre való felkészítés-felkészülés során sok, a gyermekek által készített értékes, a várostörténet egyes részterületeit feldolgozó-bemutató tanulmány szülessen. De ami talán még fontosabb, hogy ezeket a dolgozatokat a város lakossága megismerhesse, hogy újból és újból megtapasztalhassuk, hogy gyermekeink tehetsége, szorgalma nem jámbor óhaj csupán, hanem valódi értéket teremtő forrás, s egyúttal a gyerekek számára is nyilvánvalóvá váljon: a város lakosságát érdekli az ő tevékenységük, s szüksége van értéket teremtő munkájukra.

A Vak Bottyán Gimnázium bemutatása

Jelige: Anonymus

BOTTYÁN JÁNOS
Iskolánk névadójának élete

Bottyán János az 1640-es években született. A török elleni végvári harcokban tűnt ki. Különböző lovassági parancsnoki beosztásokban kiválóan megállta a helyét. Részt vett a törökök Magyarországról történő kiűzésében (ekkor vesztette el fél szemét.) Ennek során egy ideig Szeged várparancsnoka (1687), majd ezredparancsnok (1692).

A spanyol örökösödési háború kitörésekor (1701) a franciák ellen harcolt a Rajna mentén. 1703-ban Esztergomba vezényelték.

Rákóczi, hogy megnyerje magának e kiváló képességű katonát, előléptette generálissá. Császári parancsnoka azonban letartóztatta, így csak szökése után csatlakozott ténylegesen kuruc seregekhez.

1704 késő őszen Bottyán már hadjáratot készített elő a Duna-Tisza közén. Rákóczi át akart kelni a Dunán, így Imsós és Kömlőd között jelölték ki a hadat átkelőhelyét. A híd fő védelméül a paksi Sánchegy Dunakömlődik nyúló északi szárnyát építette ki Bottyán.

Az egyik legsikeresebb kuruc hadvezérnek bizonyult, legnagyobb hadi sikere a Dunántúl birtokbavétele volt 1705-ben. Haláláig aktívan részt vett a harcokban. 1709. szeptember 27-én halt meg pestisben.

AZ ANNA UTCAI KORSZAK (1945-1964)

A középiskola szervezése és az első évtizedek

1945 előtt Pakson nem volt középiskola, bár létesítésének gondolata az 1910-es évektől többször felmerült. Elemi népiskolai oktatás, polgári iskola a fő jellemzője az 1945 előtti paksi iskolarendszernek.

Az 1944/45. tanév vége felé az érdekelt szülők azzal a kéréssel fordultak Losonczy István kereskedelmi középiskolai tanárhoz, a paksi állami polgári iskola akkori megbízott igazgatójához, hogy annak érdekében tegyen lépéseket, hogy Pakson négyéves kereskedelmi középiskola jöhessen létre.

1945. július 3-án ülésezett a képviselő testület, amely teljes egyetértéssel egyhangúlag mondta ki, hogy a kereskedelmi középiskola létrehozását Pakson szükségesnek tartja, és annak berendezésével kapcsolatos költségeket a község magára vállalja.

Az előjáróság a község kérését 1945. július 10-én terjesztette fel a kultuszminiszterhez. A kultuszminiszter a kereskedelmi és szövetkezetügyi miniszterrel egyetértésben 1945. szeptember 13-án engedélyezte az iskolát, átmenetileg "Állami Kereskedelmi Középiskolai Előkészítő Tanfolyam" elnevezéssel. Egyben megengedte a lányok és fiúk együttes oktatását is. Az iskola céljára a képviselőtestület egy önálló épületet (a volt Daróczy kúriát, a leánypolgári iskola Anna utcai épületét) biztosított, melynek rendbetétele azonnal megkezdődött. A község lakói pénzzadmányokkal segítették a felújítást. Az intézet vezetésével Losonczy István kereskedelmi középiskolai tanárt bízták meg. Az ünnepélyes tanévnyitóra szeptember 30-án került sor, a tanítás pedig október 1-jén kezdődött két első- és egy második osztályban.

A középiskolai reformnak köszönhetően az iskola az 1949/50 tanévben a Paksi Állami Közigazgatási Gimnázium nevet viselte. Ezt követően változott az iskola neve Paksi Állami Közgazdasági Középiskolára. A közgazdasági középiskolából az 1951/52-

es tanévtől paksi Állami Közgazdasági Technikum lett, ahol mezőgazdasági tagozaton folyt a tanítás. Új képzési cél: hogy a mezőgazdasági üzemek számára képezzenek technikusokat. Mellette - a technikummal közös igazgatás alatt megkezdte működését az 1952/53-as tanévtől a Paksi Állami Gyorsíró és Irodakezelői Szakiskola.

E tanév első felében Losonczy István távozott az iskolából, és helyettese, Kovács Győző lett a paksi középiskola új igazgatója.

1954-ben elkészült az iskola díszes zászlója, a középiskola hivatalos neve "Vak Bottyán" Közgazdasági Technikum Mezőgazdasági Tagozat, Paks.

Az általános gimnázium

1955/56. tanévben indult a gimnáziumi első osztály 42 tanulóval, és kapta az Állami "Vak Bottyán" Általános Gimnázium nevet. A tanári testület létszáma ekkor 11 fő volt. Az első gimnáziumi osztály 1959-64 között az iskola tiszta profilú gimnáziumként működött.

Az 1959/60. tanévben humán és reál osztályokban folyt a tanítás. A növekvő létszám változást sürgetett, az Anna utcai épület nem volt alkalmas a demográfiai hullám levezetésére. Az 1963/64 tanév volt az utolsó az Anna utca 16. és a Szentháromság tér 1. szám alatti épületekben.

Az 1964/65. tanévben a paksi gimnáziumban beindult a kertészeti szakközépiskola szőlőtermelő és borkezelő osztály. Az iskola új neve: Vak Bottyán Gimnázium és Kertészeti Szakközépiskola.

A Dózsa György úti új épületben a tanítás 1964. késő ősztől kezdődött, a korábbiakhoz képest jóval korszerűbb körülmények között.

ÚJ ÉPÜLET, ÚJ KORSZAK (1964-1971)

Gimnázium és szakközépiskola

Rendkívül mozgalmas időszak ez és az ezt követő évek is, mert az adott helyzetben a sokrétű belső munka mellett, kitágult környezete felé is az iskola kapcsolata: a gazdasági szféra mellett a művelődési intézményekkel, a sportélettel, az ifjúsági szervezetekkel és más középiskolákkal, és lehetne még tovább sorolni a külső kapcsolatok bővülését, tartalmi fejlődését.

1965-ben iskolareformra került sor, elindult a heti 2 órás gyakorlati képzésre való áttérés előkészítése.

1968. szeptember 1-jétől Glósz Lajos tanárt bízták meg az igazgató-helyettesi teendőikkel.

A kertészeti szakközépiskola megszűnésével, pontosan az 1971/72-es tanévtől kezdődően újra tiszta profilú gimnáziumként működik az első paksi középiskola. Hivatalos neve: Vak Bottyán Gimnázium, Paks.

GIMNÁZIUMI ÉVEK 1971-TŐL NAPJAINKIG

A paksi gimnázium jövőjével kapcsolatban már 1973. március 1-jei keltezéssel Glósz Lajos igazgató a következőket írta:

"Paks fejlődése a következő években az atomerőmű építésével kapcsolatban jóval dinamikusabb lesz. A városiasodás, a lakosság létszámának növekedése, Paks vonzási körének tágulása feltétlenül a gimnázium létjogosultságát jelenti.

1975. szeptember 1-jén Gálósi János lépett az igazgatóhelyettesi posztra.

Az 1979-es év rendkívül fontos, Paks nagyközség ez év január 1-jétől városi státust kapott. Ettől az évtől a gimnázium fenntartója Paks város lett, és csak a szakmai irányítás és felügyelet maradt a megyei művelődési osztálynál.

Az 1978/79. tanévben végre sikerült létrehozni a megfelelő iskolai könyvtárat.

Az 1979/80. tanévvel kezdődött az új nevelési és oktatási terv bevezetése.

A fakultáció az 1981/82. tanévben kezdődött.

1983-ban minden hét szombatja szabad lett, és következett az ötnapos tanítási hétre való áttérés.

A gyakorlati foglalkozás megszűnésével a műhelyből technika-szakterem lett, egy részének leválasztásával a számítógépek elhelyezése is megoldódott.

A német nyelv oktatásának a személyi feltételei az 1981/82. tanév kezdetekor nagyon jók voltak, hiszen 3 német szakos tanára volt a gimnáziumnak.

Az 1983. november 18-i összegező értékelés nagy hatással volt a tanári testületre, új lendületet adott a további munkához.

Az 1984/85. tanév kezdetén Gálosi János helyett Czuczor Miklós lett az igazgatóhelyettes, aki korábban 10 évig volt a tolnai gimnázium igazgatója.

1989-ben Czuczor Miklós betegsége miatt Dr. Müller János kapott megbízatást az igazgatóhelyettesi teendők ellátására.

1989. május 17-én a nevelő testület döntő többséggel fogadta el Glósz Lajos pályázatát az igazgatói állás 5 évre történő betöltésére.

A paksi gimnázium Tolna megyében az úgynevezett "kisgimnáziumok" kategóriájába tartozott, de a 90-es évek elejétől nyugodtan mondható, hogy ez a kifejezés nem fedte a valóságot, hiszen rohamosan nőtt a tanulói létszám a nappali tagozaton (12 osztályban közel 400 tanuló), a levelező tagozat pedig már évek óta "nagyok" számított.

Az 1989/90. tanévtől igen fontosnak tartotta az iskolavezetés és a nevelőtestület, hogy a változó világban a tanulók "versenyképesek" legyenek. Erősíteni kellett az értelmi nevelést, melynek középpontjában egyre inkább a tanulók önálló ismeretszerzési képességének alakítását, fejlesztését kellett állítani.

A tanulók-tanárok eredményes munkáját jól tükrözi, hogy a felsőoktatási intézményekbe történő felvételek tekintetében az ország 183 gimnáziuma között öt év átlagában az első harmadban foglalt helyet a paksi gimnázium,

1993-ban pl. a felvettek országos sorrendjében a paksi gimnazisták a 64. helyet foglalják el.

Az 1993/94. tanév tavaszán a Vak Bottyán Gimnázium igazgatói állására az önkormányzat pályázatot írt ki, melyre két belső- és egy külső pályázat érkezett.

Pályázók: Dr. Kárpáti Istvánné magyar-országi, Hidegnyé Csomor Gabriella magyar-történelem, és Dr. Rosner Gyuláné matematika szakos tanárok.

A választások eredménye, hogy az önkormányzati testület 1994. augusztus 1-jei hatállyal Dr. Rosner Gyulánét bízta meg az igazgatói teendők ellátásával.

Az 1994/95. tanévben változatlanul 12 osztálya és majdnem 400 tanulója volt az iskolának.

Az iskola nagyon sokat fejlődött az elmúlt három évben.

1996-ban megindult a hatosztályos gimnáziumi oktatás. Az általános iskola 6. osztálya után szóbeli és írásbeli felvételt követően kezdhettek meg gimnáziumi tanulmányaikat a diákok. Ettől kezdve minden évben indult egy ilyen osztály.

Az 1997-98. tanévben az iskola épülete egy új szárnyal bővült, melyben 2 angol és 1 német terem található az osztálytermeken és a tanárikon kívül.

Ebben a tanévben készült el a díszudvar és tetőrendszere.

Az 1998-99. tanévben felújították a tornaterem folyosóját, és egy új számítástechnikai teremmel, és 16 új számítógéppel gazdagodott az iskola.

Gimnáziumi élet a tanórán és az iskolán kívül

Az elmúlt évtizedekben a paksi gimnáziumban igen sokoldalú, változatos tanórán és iskolán kívüli tevékenység alakult ki, mely természetesen mennyiségében, tartalmában, intenzitásában is változott az évek, a történelmi helyzetek során.

1995-ben megjelent a "Paksi Vak Bottyán Gimnázium Jubileumi évkönyv" az 50 éves évfordulóra. Az évkönyvben az iskola története mellett a kulturális- és sportéletéről, a tanulmányi versenyekről, az elért eredményekről külön fejezetekben számolnak be az iskola szakemberei.

KULTURÁLIS NEVELÉS A GIMNÁZIUMBAN

A kimondottan iskolai keretek között zajló kulturális események egy része az iskolaközösség egészét, míg többségük csupán kisebb-nagyobb tanulóréteget érint. Az osztályok kulturális eseményei javarészt közös színházlátogatásokból, és tanulmányi kirándulásokból fakadnak. A kulturális tevékenység legfontosabb területe a szakkör. A bennük folyó munka közvetlen kulturális hatása természetesen szakkörtípusokként változik. Szakköreink közül az olvasókör, a képzőművész szakkör és az önképzőkör a legkiemelkedőbb.

Az iskola fontos művelődési objektuma az iskolai könyvtár. Az iskolai könyvtár és olvasóterem sajátosan iskolai, oktatási, nevelési céllal válogatott könyvanyagával jól szolgálja a tanulók tanulási-művelődési igényeit. Fontos művelődési lehetőség a Kazinczy Ferencről elnevezett Szép Magyar Kiejtési Verseny.

A versenymozgalom pedagógiailag legértékesebb rétegét az Országos Diáknapok, a Művészet és Ifjúság, Ki mit tud? valamint az Alkotó Ifjúság akciók keretében szervezett, művészeti öntevékenységet igénylő versenyek, különösen a vers- és prózamonddás, a népdal- és kórusfesztivál, az irodalmi, fotó- és képzőművészeti pályázatok alkotják.

Az iskolát külső kapcsolataikkal reprezentáló kulturális csoport az énekkar és a diákszínpad. Énekkarunk többször alakult újjá. Mostani létszáma 44 fő, vezetője Hádingerné Lamm Jidit. A kórus az iskolai ünnepek állandó résztvevője, és városi rendezvényeken is fel szokott lépni. Az 1998-ban megrendezésre került keszthelyi Helikon-napokon az énekkar bronz minősítést szerzett.

Az évente megrendezésre kerülő diáknapon minden osztály előadhatja a műsorát az iskola előtt, a sportnapon pedig fizikai tudásukat mérhetik össze a tanulók.

AZ ISKOLAI SPORTKÖR

Paks mindig híres volt sportszerető lakosságáról, így nem volt meglepő, hogy az új középiskolában már az első években megkezdődött a sportélet. Kosárlabdacsapataink, atlétáink, focicsapataink és asztaliteniszezőink már az első évtizedekben is kiemelkedő eredményeket értek el. A tanulók sakk-, torna- és súlyemelőversenyeken is részt vettek. 1964 őszén az iskola kiköltözött az új kétemeletes gimnáziumi épületbe. Ettől kezdve már egy nagyméretű, teljesen felszerelt tornaterem és egy nagy udvar állt a sportoló diákok rendelkezésére. Atlétikában, kosárlabdában és asztaliteniszben továbbra is jó eredményekkel gazdagodott az iskola hírneve.

1984. szeptemberében C. Szabóné Kocsinszki Ilona lett a gimnázium testnevelő tanára és a sportkör elnöke. Az új testnevelő kötelességének érezte, hogy a verseny- és tömegsport terén régóta kiemelkedően jól működő sportkör hagyományait megőrizze. A nyugdíjas Szentesi Alajos és a sportköri elnökség diák tagjai sokat segítettek a jól bevált és sokoldalú iskolai sportélet folytatásában. A megyei középiskolás versenyeken, majd a diákolimpiákon nagyon sok érmet szereztek atlétáink.

A kosárlabdán és a labdarúgáson kívül a tájfutás is fontos szerepet játszott a gimnázium sportéletében. Iskolánk tanára, Mittler József alapító tagja volt az 1970-ben megalakult tájfutó szakosztálynak. Gimnáziumunkban neki köszönhetjük, hogy régóta nagyon népszerű a tájfutás. Sok megyebajnoki cím és országos helyezés tükrözi a tájfutók jó felkészültségét.

Iskolánkban új sportágnak számít a röplabda. 1988-ban kerültek először a gimnáziumba Poór József röplabdaedző és testnevelő tanítványai, akik már az általános iskolában jól elsajátították az alapokat. Általuk kezdett közkedvelté válni ez a játék, különösen akkor, amikor a lányok 1989-ben megnyerték a megyei diákolimpiát. Iskolánk verseny- és tömegsportterén nyújtott teljesítményét a megye is elismeri. A középiskolák megyei rangsorában a Vak Botyán Gimnázium mindig az élmezőnyben szerepel.

FELNŐTTOKTATÁS

A gimnázium levelező tagozatán sok éven át a dolgozók gimnáziuma 4 és a szakmunkások szakközépiskolája 3 osztályában folyt felnőttoktatás. A nappali tagozat 12 osztályosra fejlesztésével egyidőben megkezdődött a dolgozók gimnáziumi osztályának leépítése. Jelenleg a levelező tagozaton a szakmunkások szakközépiskolájának 3 osztálya működik.

A TANULÓK LÉTSZÁMA AZ ELMÚLT ÖT ÉVBEN

Nappali tagozat

Megnevezés	6/1 osztály	6/2 osztály	1. osztály	2. osztály	3. osztály	4. osztály	Összesen
1994/95.	-	-	98	92	107	92	389
1995/96.	-	-	86	104	97	104	391
1996/97.	28	-	93	88	101	97	316
1997/98.	31	28	90	90	86	104	429
1998/99.	31	32	84	89	89	93	418

Szakmunkások szakközépiskolája (2 éves)

Intenzív nappali tagozat

Megnevezés	1. osztály	2. osztály	Összesen
1997/98.	40	-	40
1998/99.	58	38	96

Szakmunkások szakközépiskolája (3 éves)

Levelező tagozat

Megnevezés	1. osztály	2. osztály	3. osztály	Összesen
1992/93.	52	29	32	113
1993/94.	53	44	25	122
1994/95.	52	34	34	120
1995/96.	78	39	33	150
1996/97.	81	55	31	167
1997/98.	95	70	43	208
1998/99.	104	69	59	232

Felhasznált irodalom

1. Lovas Tibor honlapja
2. Dr. Rosner Gyuláné: "A magyar közoktatási rendszer kialakulásának története és ennek részletes bemutatása Paks (mező) város oktatásának fejlődésén keresztül" témájú diplomamunkája
3. A Vak Bottyán Gimnázium Jubileumi évkönyve (szerk.: Gálosi János 1995.)

Rauth Tamás – Kiss Tamás – Tullner Roland

A Deák Ferenc Általános Iskola története

Napjainkban Pakson 6 általános iskola működik. 1962. szeptember 1-jén kezdte meg működését intézményünk III. számú általános iskola néven. Az iskola két tagozata külön épületben működött és működik máig. Az alsó tagozat a Dózsa György utcában, a felső tagozat a Tolnai úton található.

Az iskola története azonban ezen időpontnál sokkal régebbre nyúlik vissza. A település első községi elemi iskolája 1875-ben nyitotta meg kapuit. Ez az iskola nyitott volt bármilyen felekezeti tanuló számára, ahová zömmel a környező pusztákról jártak be a gyerekek tanulni. Ezért aztán az itt tanuló gyerekek szülei többnyire alacsony társadalmi rétegből származtak. Ez az iskola azonos volt a mai alsó tagozat régebbi épületével.

Büszkén kijelenthetjük, hogy a mi iskolánk dicsekedhet a legrégebb múlttal. A paksi községi elemi iskola a mai arculatát 1929-re nyerte el. Akkoriban három tantermet, "népkönyvtárat", igazgatói irodát és igazgatói lakást foglalt magába.

1962 szeptemberében a II. számú általános iskolából kiválva kezdte meg önálló tevékenységét intézményünk, mert erre az évre készült el a Tolnai úti épület a felső tagozat számára.

Az iskola tanulóinak létszáma fennállása óta a következőképpen alakult. Az 1970-71-es tanévig a tanulók száma 500-550 fő körül mozgott. 1971-től 1975-ig a tanulók számának csökkenése figyelhető meg (kb. 480 fő). 1975 és 1979 között folyamatos emelkedés látható, a gyerekek száma 1979-ben éri el a 780 főt. Ennek a növekedésnek az oka részint az általános iskolákat ekkor elérő demográfiai hullám, másrészt, hogy az atomerőműben számtalan munkalehetőség adódott, és ez Paksra vonzotta a családokat. Az 1979-80-as tanévtől 1986-87-es tanévig a tanulói létszám kisebb ingadozásokkal 500 körül mozgott. 1987-től napjainkig fokozatosan csökken a tanulói létszám. Ennek az a magyarázata, hogy 1980-ban kezdte meg működését a Móra Ferenc, 1986-ban pedig a Herman Ottó Általános Iskola.

Az iskolában fennállása óta 106 nevelő dolgozott. Az iskola élén 4 igazgató váltotta egymást:

- 1961-67-ig Harasztombi József
- 1967-77-ig Hanák Ottó
- 1977-96-ig Schiller Józsefné
- 1996-tól napjainkig Poórné Heizler Györgyi.

Az épületek állományában a következő változások történtek:

1967-ben megépült a Dózsa György úton egy új 4 tantermes épület. 1976-ban bővült a Tolnai úti épület egy új szárnyal.

1978-ban lebitumenezték a Tolnai úti iskola udvarát, a Dózsa György úti épületét pedig 1980-ban. Jelentős változást hozott minőségileg, hogy mindkét épületben bevezették a vizet és elkészült a szennyvíz elvezetés is. Valamennyi tanteremben korszerűsítették a világítást neoncsövek felszerelésével. Ahol olajos padló volt, ott azt parkettára cserélték. A Dózsa György úton 1986-tól, a Tolnai úti épületben 1984-től van központi fűtés. Büszkén mondhatjuk, hogy jelenleg az oktatás és a különböző foglalkozások 17 tanteremben, 4 szaktanteremben, a különböző szertárakban és a könyvtárszobában folynak. Szaktanterem áll rendelkezésre a fizika, kémia, számítástechnika, háztartási ismeretek, technika tanításához.

1976 óta működik az iskolakönyvtár az intézményben. Jelenlegi állománya 7340 kötet. Az iskola 1970 óta oktat német nyelvet, az 1977-78 tanév óta az A osztályokban nemzetiségi német nyelvként. A modern technikával felszerelt tantermek színvonalas, eredményes oktatást tesznek lehetővé.

Az 1988-as év jelentős változást hozott iskolánk életében. Ekkor az iskola önállóvá válásának 26. évfordulója alkalmából felvette a Deák Ferenc Általános Iskola nevet. A névválástást nem csupán a haza bölcse iránti tisztelet motiválta, hanem Deák személyes kapcsolataival Pakssal. 1995-ben Feil József paksi szobrász Deák mellszobrát ajándékozta az iskolának.

Régi fájdalma volt iskolánk tanulóinak, hogy hosszú évekig nem rendelkeztek sportcsarnokkal és ebédlővel. E gondok egy része 1993 őszén oldódott meg, amikor a város vezetése átadta a Tolnai úti iskolában épített sportcsarnokot.

Bár korábban is számos sportsíkerrel dicsekedhettünk, mégis szívet melengető saját sportcsarnokunkban átvenni az arany-, ezüst- vagy bronzérmeket.

A legújabb változás, hogy a Dózsa György úti új épület egy vizesblokkal bővült, megkönnyítve az ott tanuló kis elsősök életét. Bár 1997-től a konzervgyári étkezdé helyett egy kulturált, otthonos étkező áll rendelkezésünkre, bánatunkra ez is iskolánkon kívül található. Reményeink szerint és az önkormányzat ígérete alapján hisszük, hogy hamarosan saját étkezőnkben ebédelhetünk.

Meg kell még említenünk, hogy iskolánk igazgatása alatt áll a sóstói nyári szabadidő tábor. A város és a környező települések iskolái hetes turnusokban vehetik igénybe. Szép környezet, jó ellátás, nagyszerű programok várják ide a diákokat.

A következőkben szeretnénk bemutatni azokat a tanulókat, csapatokat akik a legnagyobb dicsőséget szerezték iskolánknak. Számtalan szaktárgyból városi és megyei dobogós helyezést tudunk felmutatni, de ez alkalommal csak a területi és országos eredményeinket emeljük ki:

1973/74	Ifjú mezőgazdász országos 2.
1974/75	Ifjú mezőgazdász országos 4.
1975/76	Ifjú mezőgazdász országos 4.
1976/77	Mezőgazdasági gyakorlati foglalkozás csapatverseny országos 1.
1983/84	Területi kézilabda fiú 4.
1986/87	Úttörőolimpia országos 1.
1988/89	Kézilabda területi fiú 3.
1989/90	Kézilabda területi fiú 4.
1996/97	Kosárlabda területi fiú 1.

A Tehetséges Paksi Fiatal címet nyerte el Balogh Valéria, Halász Melinda, Tancsa Róbert, Wolf Klaudia, kézilabda csapat 1993-94, Bézi Sándor (tanár), Farkas István (tanár), Mezősi Árpád (tanár). Schiller Józsefné a Gyermekekért kitüntetést kapta.

Végezetül iskolánk igazgatójával készült interjú az iskola jövőjéről szól. Mint azt igazgatónőnk elmondta: "A következő tanévben is az eddigi létszámmal (16 osztály) szeretnék működni. Bízunk benne, hogy 1999. szeptemberére megépül ebédlőnk az alsó tagozatban, mellyel megoldódna az oly régen húzódo étkeztetési problémánk. Tárgyi feltételeink ebben a tanévben jelentősen javultak (pl: számítástechnika terem, háztartástan-terem kialakítása), ezeket szeretnénk a későbbiekben továbbfejleszteni. Képzésünkben igyekszünk nagy hangsúlyt fektetni a környezetvédelmi nevelésre (udvaraink gondozása, szelektív hulladékgyűjtés, tanulmányi verseny), az idegen nyelv tanítására, matematikából és magyar nyelvből nívócsoportok kialakítására és az informatika fejlesztésére. A tanulók igényei alapján továbbra is megszervezzük délutáni szakköreinket. A diákönkormányzat terveinek megfelelően támogatjuk a Deák diákújság gyakoribb megjelenését és az iskolarádió működését."

Szívesen járunk ebbe az iskolába, reméljük, hogy terveink valóra válnak.

Források:

1. Paczolai Klára: A Deák Ferenc Általános Iskola története 1993.
2. A Deák Ferenc Általános Iskola éves statisztikai jelentései
3. A Deák Ferenc Általános Iskola pedagógiai programja 1998/99.
4. A Deák Ferenc Általános Iskola fejlesztési terve 1998/99.
5. Ríport Poorné Heizler Gyögyivel, a Deák Ferenc Általános Iskola igazgatónőjével
6. Ríport Schiller Józsefnével, a Deák Ferenc Általános Iskola nyugalmazott igazgatónőjével
7. Ríport Pétersz Mária tanárnő könyvtárvezetővel

Tíz éve alakult meg a Tájékoztatási Iroda, a Tájékoztató és Látogató Központ elődszervezete

A mai világban, mikor már csak a változás az állandó, egyre nagyobb nosztalgiával fordul az ember a múlt felé, egyre görcsösebben keresi a gyökereket, melyek talán hasznos útmutatót adhatnak a jelenkor eseményeinek feldolgozásához, megértéséhez.

A Paksi Atomerőmű történetében a Tájékoztatási Iroda létrehozása kulcsfontosságú esemény volt, melyre kicsit később került sor. Az itt közölt visszaemlékezésből kitűnik: ha néhány évvel hamarabb szerveződik az iroda, akkor nagy valószínűséggel nem következik be az ófalui kudarc.

Számomra azt az üzenetet hordozza a visszaemlékezés, hogy ha nem sikerül kellőképpen tudatosítani az ország lakóiban és politikusában az atomerőmű jelentőségét a hazai energia-ellátásban, akkor a 2002-es választási kampányban lesz olyan párt, mely propaganda fogásként azt tűzi zászlajára, hogy zárjuk be a paksi atomerőművet, hiszen a külföldről hozott villamosenergia olcsóbb.

És most jöjjön Rósa Géza visszaemlékezése, aki nagyon szépen összefoglalta a Tájékoztatási Iroda megalakulásának és tevékenységének történetét.

– Géza! Szeretném ha részletesen kitérnél az iroda megalakulását motiváló tényezőkre.

– Rósa Géza: Kezembem van a 10 éves a Paksi Atomerőmű című könyv, melynek kiadásában volt némi szerepem, bár Vinnay István volt az, aki az egész munkát összefogta, de az ötlet a Tájékoztatási Irodáról indult ki. Ebben van egy rész, ami nagyon tömören, de jól összefoglalja az ófalui eseményeknek a házon belüli vetületeit és benne van, hogy "a PAV vezetése felismerte a lakossági kapcsolatok fontosságát. Olyan döntést hozott, hogy a következő helykiválasztási eljárás során az első lépéstől teljes nyilvánosságot kell az ügynek kapnia, a helyi önkormányzatok előzetes támogatása nélkül semmit nem szabad tenni. Ilyen elvi alapon készítettük elő az új helykijelölő eljárást, ami a közeljövőben indul." Tehát az ófalui ügy volt az, amely az atomerőmű akkori vezetését rádöbbenette, hogy nem elég a szakmát magas szinten művelni, nem elég jó termelést, kitűnő biztonsági mutatókat produkálni. A lakossági kapcsolatokat abban az időben elhanyagolta a cég, ezen a téren javítani kellett tevékenységünkön. Ez az ófalui esemény, mely közel három éves időt ölel fel, ez vezette a cég vezetését ahhoz a döntéshez, hogy 1989. szeptember 1-jével létrehozza a Tájékoztatási Irodát. Az iroda vezetésére nem írtak ki pályázatot, hanem engem kért meg az akkori vezérigazgató, Pónya József, hogy vállalam el ezt a feladatot. Néhány nap gondolkodás után igent mondtam, ami őt meglepte, mert azt hitte, hogy egy értelmes műszaki ember erre a felkérésre nemet fog mondani.

– Döntésednek mi volt az oka, hova vezetnek a döntésedet alátámasztó gyökerek?

– Korábban tíz évet dolgoztam a Fővárosi KÖJÁL Sugáregészségügyi Osztályán, 1969 és 1978 között, és ez alatt az idő alatt atomerőművi szakmérnöki diplomát is szereztem a Budapesti Műszaki Egyetemen. Abban a körben, akikkel együtt jártam a szakmérnökre, sokan a nukleáris energetika területén dolgoztak már akkor is, és így kaptam kétszer is állásajánlatot az ERŐTERV-től, hogy vegyek részt az atomerőmű terveinek honosításában. De egyszer sem jött össze a munkahelyváltásom, mert ahhoz ragaszkodtam, hogy vagy egyedül legyek egy szobában, vagy nem dohányzó munkatársakkal ültessenek össze. Akkor ez még annyira szokatlan kérés volt, hogy elutasították mind a két alkalommal, én pedig annyira utálok a dohányfüstöt, hogy nem vállaltam az új munkakört. Vonzott a feladat, de ilyen körülmények között nem akartam állást vállalni.

Amikor Bakács István, a Sugárvédelmi Osztály akkori vezetője egy dozimetriai üzemvezetőt keresett, felkérte Virágh Elemért, de ő nemet mondott, viszont szóba hozta a nevemet. Ekkor keresett meg Bakács István, vele meg tudtam egyezni,

és 1978-ban csaptam tenyérbe vele. Ahhoz ragaszkodtam, hogy kikérővel kerüljek ide. Ez - gondolom - egy kicsit gyerekes hiúság lehetett, de úgy éreztem, csak akkor változtatok állást ha megéri, mert szerettem a KÖJÁL-nál dolgozni és megbecsültek. Ez a kikérő egy másik feltételem volt, így elhúzódtott egy kicsit az ügy, de végül megíródott a kikérő levél, és azon kevesek egyike vagyok, akik áthelyezéssel kerültek az akkori Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 1979. február 1-jei hatállyal neveztek ki a dozimetriai üzem vezetőjének. Akkor a sugárvédelmi osztályon két üzem volt, nevezetesen a dozimetriai és a sugármentesítő üzem.

Két hónap múlva, 1979. április 1-jén Bakács Istvánt kinevezték a Szabó Béni bácsi által létrehozott kormánybiztosi iroda titkárságának a vezetésére. A sugárvédelmi osztály vezetésével engem bízott meg Pónya József, aki főmérnökből ekkor lett vezérigazgató, majd 1980. január 1-jével ki is nevezett.

Akkor a sugárvédelmi osztálynak igen széles volt a tevékenységi köre. A hagyományos feladatokon (személyi dozimetria, munkahelyi sugárvédelem, környezetellenőrzés) túl az ellenőrzött zóna - melyet 1982. október 1-jén állítottunk fel - helyiségeinek a takarítása, a spec. mosoda működtetése, a központi öltöző üzemeltetése, a szilárd radioaktív hulladékok gyűjtése és a telephelyen való átmeneti tárolása, a nukleáris műszerhitelesítés is hozzánk tartozott. Nekünk kellett foglalkozni a kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésének az előkészítésével is. Természetesen az ERBE intézte, csak mi az üzemeltetői érdekeket kellett, hogy képviseljük ebben az időben. El kellett készítenünk a Sugárvédelmi szabályzatot, sokezer embert oktatni és levizsgáztatni őket. Tehát olyan sugárvédelmi kultúrát kellett kialakítani, ami korábban nem létezett, de ma már hagyomány, azt hiszem.

Nagyon szerettem azt a munkát, valódi kihívás volt. Valamikor 85-86-ban elkezdtünk érdemben foglalkozni a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésével. Akkor ezt még nem a PAV intézte, hanem az ERBE volt a beruházó, és az ERŐTERV volt a generáltervező. Mi adatszolgáltatók voltunk, hogy valójában milyen és mennyi hulladék keletkezésére kell számítani. Az ERBE kiválasztott egy telephelynek szánt területet Magyaregregy mellett, Baranya megyében, és kérte a kivitelezéshez szükséges pénzügyi fedezetet az Állami Tervbizottságtól. Ebből az előterjesztésből tudta meg a Baranya megyei párt- és tanácsi vezetés, hogy mi készül a megyénkben. A házigazda jogán - jogosan - igényt tartottak volna egy előzetes egyeztetésre, mivel elmaradt, így megsértődtek. A Baranya megyei tanácsi és pártvezetés fellépett a terv ellen, saját szakértői vizsgálatot rendelt el, mely természetesen arra a következtetésre jutott, hogy a hely kiválasztása nem volt elég alapos, a közelben források vannak, az a környék egy természeti gyöngyszem, azt tönkre tenni Isten és ember ellen való véték. Itt nem lett nagy vita, mert az akkori miniszter - Kapolyi László - aki az energiaipari ügyeket intézte, megegyezett az ottani vezetőkkel, hogy levonulunk onnan. Tehát az ottani vita csak zárt ajtók mögött zajlott le, nem nőtte ki magát társadalmi vitává. A Baranya megyei tanácsi és pártvezetés egyetértésével, sőt az ő javaslatukra lett az újabb kutatási terület kitűzve a Feked-Véménd-Ófalu háromszögben. Ennek a munkának is az ERBE volt a beruházója, az első engedélyeket még ők szerezték meg. Mikor a blokkok beruházása egyre csúszott, a beruházás irányítását átvette a PAV és létrehozta a Beruházási Igazgatóságát, a hulladék tárolásának ügye még egy darabig az ERBE-nél maradt. Egyébként nagyon súlyos hibának tartom azt, hogy a vezetés megengedte, hogy a beruházástól elkülönítve kezeljék a hulladék ügyeit. A vezetés fellépett a blokkok csúszása miatt, közben megengedték, hogy a hulladék kérdésének végleges megoldása elhúzódjon. Ha kikötötték volna, hogy az 1-es blokkal együtt meg kell ezt a kérdést oldani, akkor az már rég történelem lenne.

Maradt az ERBE-nél a hulladék ügye, és amikor az ófalui kutatások igen előrehaladott állapotba jutottak, akkor született felső szintű döntés: átveszi a PAV a beruházás irányítását. A korábbi engedélyeket, mint például a területfelhasználási engedélyt, át kellett iratni az ERBE nevére. Ekkor kerültünk mi felelős kapcsolatba munkával. Maróthy László volt akkor a Nukleáris Igazgatóság vezetője, az SVO pedig a NUIG-hoz tartozott, ezért kaptam meg a szakmai részét, a pénzügyek pedig Puskás Jenőhöz tartoztak. A munka szépen beindult, egyébként ezt a témát egy könyvben dolgoztam fel, mely 1988 végén jelent meg Temetni jöttem... címmel.

Mire elérkezett a falugyűlések ideje, addigra már állományunkban volt Bagdy László, akivel én már a Fővárosi KÖJÁL-nál majdnem 10 évig dolgoztam együtt. Amikor már testközelben volt az ófalui létesítmény, amikor azon kellett gondolkodni, hogy ott milyen házak legyenek, milyen laboratórium legyen, milyen környezetellenőrző rendszer legyen, ki fogja azt üzemeltetni, akkorra kellett egy telepvezető. Erre kértük fel Bagdy Lászlót, aki szívesen lejött feleségével együtt Budapestről, mert akkor úgy gondolta, hogy odaköltözik Ófaluba, szereti a csöndet, szereti az erdőt, unta már a fővárosi zajt. Felesége - Éva - is mérnök volt, addig itt a nukleáris műszerhitelesítő laborban kapott munkát.

Bagdy Lacival ketten kezdtük el a falugyűlések látogatását, majd amikor már elfajultak a dolgok, akkor Maróthy László is bekapcsolódott. A fejlemények ismertek, a létesítési engedélyt nem kaptuk meg, Csehák Judit egészségügyi miniszter formai okokra hivatkozva elutasította. Az akkori érvényes szabványban az szerepelt, hogy 500 méter közelben nem lehetnek források, itt pedig voltak. A beruházónak kellett volna időben benyújtania a szabványtól való eltérési kérelmet, ez nem történt meg, így jogos volt az elutasítás. A területfelhasználási engedély kérelemben ugyan már rögzítették, hogy 500 méteren belül vannak források, és az Egészségügyi Minisztérium V/2-es főosztálya ennek ismeretében adta meg hozzájárulását, de az ERBE, ill. később a PAV nem nyújtotta be a szabványtól való eltérés engedélye iránti kérelmet, ezért formai ok miatt el lehetett utasítani a létesítési engedélykérelmet. Egyébként az összes geológiai és sugáregészségügyi értékelés a források jelentőségét szinte zérusnak mutatta.

Egy idő után nagyon fárasztónak éreztem ezt a munkát, nappal itt az erőműben kellett volna az operatív ügyekben részt venni, esténként jártam falugyűlésekre, hétvégeken pedig a különböző politikai fórumokra. A témával foglalkozott a Hazafias Népfőrd, a KISZ KB mellett működő Ifjúsági Környezetvédelmi Tanács és számtalan egyéb fórum. Abban az időben összemósódtott a magánélet és hivatali munka, már nagyon fárasztott, és zavart, hogy a benti ügyekben már nem vagyok elég tájékozott. Javasoltam Maróthy Lászlónak, szervezze át a sugárvédelmi osztályt főosztállyá, hiszen akkor az operatív ügyeket a két osztályvezető teljes hatáskörrel intézhetné; és az én rendszeres távollétem kevésbé lenne teher. Maróthy úr nem támogatta javaslatomat, bár az is igaz, hogy nehéz a régi erőműves gárdával azt elfogadtatni, hogy az atomerőműben a gépész, a villamos és irányítástechnikai terület mellett hasonló súlyú terület a sugárvédelem vagy a dekontaminálás. Ez a szemlélet a mai napig érzékelhető, a sugárvédelmi terület kicsit háttérbe van szorítva, hiszen a történelmi gyökerek fontosak. A sugárvédelmi szakmának pedig az erőműves társadalomban nem voltak gyökerei és a mai gyökerek is még elég gyengék. Nyilván húsz év múlva már más lesz a helyzet, vagy egy új atomerőműben.

Ez akkor bennem egy bizonyos sértettséget jelentett, tehát amikor Pónya József ezt az új beosztást felvázolta, akkor egyrészt az új kihívás vonzott. Biztos voltam benne, hogy erre a munkára szükség van, mert a bőromön éreztem ennek a szakmai területnek a hiányát. Másrészt volt bennem egy csöppnyi sértettség is, a főosztályi átszervezésre tett javaslatom elutasítása miatt. Itt viszont kikötésem volt, hogy főosztályi rangot kapjunk, melyet úgy sikerült áthidalni, hogy irodavezetőnek lettem titulálva, de két osztály jöhetett létre az irodában, melyet a rendszerváltás ideje alatt igen heves bírálatok érték.

Az egyik osztályvezető dr. Kemenes László lett, aki ma is ezen a területen dolgozik, ő remek választás volt, mert a nukleáris környezetvédelem és ellenőrzése területén megfelelő szakmai háttérrel rendelkezett. A másik osztály vezetője pedig Gyarmati László lett, aki korábban függetlenített párttitkár volt. Őt sokan ejtőernyősnek nevezték, de ezzel vitába szálltam, mert igaz, hogy csak technikus végzettséggel rendelkezett, de hatalmas ember- és helyismerete volt. Fegyelmezett ember volt, mely tulajdonságát én értéknek tekintettem. Nagyon sokat segített abban, hogy az elvégzendő feladatok meg is valósuljanak. A munkahelyen nem csak okosnak kell lenni, hanem húzósnak is, és ilyen értelemben jó csapat verbuválódott össze. Lukácsné Kati volt a titkárnő, majd a megalakulás után, valamivel később oda került Vincze Bálint grafikusnak, az is jó döntés volt, a mai napig hasznosan dolgozik a cég életében. Odakerült Beregyei Miklós is, aki miatt engem az udvaron a rendszerváltási időben többen támadtak, de az élet igazolta, hogy jó választás volt, mert a mai napig ott van és új feladatokat is kitalálva dolgozik. A sajtó figyelésére és hálózatra vitelére került az irodára Németh Istvánné Üzemi lapunk felelős

szerkesztője Lóczy Istvánné is az iroda tagja lett, valamint Kocsisné Erika, aki angol nyelvtudásával segítette az iroda tevékenységét. Úgy gondolom, elég jó csapat voltunk.

– Milyen főbb irányvonalat és elképzelést dolgoztál ki az iroda szerepét illetően?

– Én egy kicsit másképp gondolkoztam erről a munkáról, mint ami most zajlik. Tanári múltamból adódóan arra gondoltam, hogy "én egész népemem fogom nem középiskolás fokon tanítani." Én elsősorban az országos ismeretterjesztésre helyeztem a hangsúlyt. Abban a szűkre szabott három évemben sikerült két nagy tévésorozatot tető alá hoznom, sikerült olyan kiadványokat szerkesztenem, amiket az ország fizikatanárai között osztottunk szét. (A TV-sorozat címei: A sugárzásról, mely a TV-magiszter 1990. évi műsorában került sugárzásra, a másik sorozat a Sugárzás és sugárvédelem címet viseli. Könyvek, melyek az iroda közreműködésével születtek: Dr. Turai István: Sugáregészségügyi ismeretek, az ELFT által kiadott Alapfokú sugárvédelmi ismeretek és a már idézett 10 éves a Paksi Atomerőmű.) Fő hangsúlyt fektettem a fizikatanárokkal való jó kapcsolatra, ismeretanyaggal való ellátásukra, meggyőzésükre, magunk mellé állításunkra. Újszerű volt a közvéleménykutatások beindítása. Emlékszem, hogy Pónya József ezt nagyon nehezen engedélyezte, mert úgy vélekedett: miért fizessünk azért, hogy rosszat mondjanak rólunk. Nehéz volt meggyőzni: tudnunk kell, hogy hányan mondanak rosszat, de lehet, hogy nem is mondanak, csak mi azt hisszük. Végül is volt annyira rugalmas, hogy engedélyezte a kutatások elkezdését. Az országos közvéleménykutatások eredményeit megjelentettük országos napilapokban. Kapcsolatom volt több országos napilap szerkesztőségével. Ezek szép emlékek.

Hatalmas és maradandó élmény számomra, hogy Teller Ede első magyarországi és az azt követő néhány útját végig kísérhettem. Az első paksi látogatás megszervezése az én feladatomból volt, ki kellett menni elé Zürichbe, mert az utolsó pillanatig nem volt biztos benne, hogy eljön-e Paksra vagy sem. Zürichben még az is bizonytalan volt, hogy Magyarországra eljön-e. Nem tőle hallottam, tehát lehet, hogy mende-monda, de állítólag azt mondta: ő csak akkor jön újból Magyarországra ha az oroszok innen kimentek. Amikor azt a látogatást előkészítettük, akkor ez még nem történt meg. Emlékszem, nagyon bizalmatlan volt és nagyon nehéz volt összehozni egy személyes találkozót. Érdekes volt a hozzáállása. Én talán egy kicsit naivan, elmondtam, hogy azt szeretnénk, ha Paksra jönne, megismerkedne velünk, és ha jó benyomásokat szerez, azokat majd elmondaná a nyilvánosság előtt. Azt mondta, hogy ő rosszat Paksról nem fog mondani, de hogy fog-e jót mondani, azt hadd döntse el ő. Mi rosszat tud rólunk?, kérdeztem. És akkor bizony elmonda, hogy ő úgy tudja, hogy a reaktortartályunk rossz, és úgy tudja, hogy nincs konténmentünk.

Azt válaszoltam, hogy a reaktortartályunkat nagyon alaposan vizsgáljuk, jöjjön el és ismerkedjen meg azokkal a kollégákkal, akik erről érdemi választ tudnak adni. Továbbá konténmentünk is van, csak nem olyan, mint amilyet ő ismer. Tehát látogatása erre a két területre összpontosult. Alaposan tájékozódott a reaktortartály ridegedésével kapcsolatos vizsgálatokról. Dr. Trampus Péter magyarázta el neki nagyon meggyőzően, és azóta is hivatkozott többször erre a magyarázatra. Természetesen elmagarázták neki a lokalizációs torony felépítését és működését is.

Máig előttem van az első találkozás. Pónya József várta itt a földszinten. Mivel Teller Ede rengeteg erős kávéat iszik, én már előre szóltam: első legyen, hogy kap fél liter erős kávéat. Meg is kapta a kávéat és leültek itt a földszinten, ám ő az udvariasságot elég mellékes dolognak tartja és azonnal a lényegre tért. A magyar vezetők számára ez abszolút szokatlan volt, Pónya József sem erre készült, hanem arra, hogy udvariassági beszélgetéssel kezdődik az ismerkedés. Ám Teller Ede rögtön rátért a reaktortartály anyagára meg a konténmentre. Pónya József nem válaszolt a kérdésekre, hanem azt mondta: mindjárt szílok a szakértőknek. Ez a válasz rendkívül tetszett Teller Edének, mert Pónya József ezzel jelezte, hogy ugyan ő a főnök, de elismeri, hogy a beosztottjai jobb választ tudnak adni. Egy másik vezérigazgatónk megpróbált érdemi válaszokat adni és az nem sikerült. Azt nagyon negatívan ítélte meg. Nem azért, mert nem tudta, hanem azért mert úgy hitte, hogy tudja! Nagyon szigorú vitapartner volt, professzor, aki nem ismerte a mellébeszélést. Hozzám közel állt, mert én is egy kicsit tanáros vagyok, bár ezzel nem akarom magam Teller Edéhez hasonlítani, mert úgy járnék, mint azok, akik Szabolcska Mihályt Petőfihez hasonlították. Szabolcska egy versikével felelt a hasonlatra mely így szólt: az oroszlan olyan mint a macska,

csak egy kicsit nagyobbacska. Tehát ez az 1990. decemberi Teller látogatás óriási élmény volt számomra. Nekünk Teller Edéről egészen hiányos és torz képünk volt, és ő bizalmatlan volt velünk szemben. Ez a kép mára már teljesen átrajzolódott, pozitív előjellel.

Az "utolsó alkotásom" a Társadalmi Ellenőrző és Információs Társaság (TEIT) volt, melyet az utolsó pillanatban sikerült megszervezni. Ugyanis a Duna túloldalán lévő településeken egy önkormányzati szövetséget akartak létrehozni az atomerőmű ellen. A helyzet nagyon kiélezett volt, gyorsan kellett cselekednünk, a TEIT megalakításáról szóló megállapodást is faxon írtuk alá, mely szerződés kifogástalan jogi kereteit már az utódomnak kellett kidolgoznia.

- Utólag mit minősítenél munkád gyenge pontjának?

- Gyenge pontnak minősítem az úgynevezett belső PR tevékenységünket. Viszonylag hamar megtanultam, hogy a telephelyen belül dolgozó minden munkavállaló egy-egy nagykövete a cégnek. Akkor volt közel 4000 emberünk. Ha ez a 4000 ember tudatosan úgy viselkedik, és úgy nyilatkozik meg a cégről, hogy környezetében pozitív visszhangot vált ki, akkor az minden reklámnál többet ér. Azt a közvéleménykutatások is nagyon jól bebizonyították, hogy az atomerőműről szóló információk nagy részét - meglepően nagy részét, ezt a kutatók külön kiemelték - ismerősöktől, barátoktól, rokonoktól szerzik be az emberek. Hiszen túl kevés információ jelenik meg még a megyei sajtóban is, az országról nem is beszélve. Tehát rendkívüli jelentősége van a személyes információforrásnak. Nos, ha a 4000 ember azt hirdeti, hogy itt rend van, hogy itt az ügyek jól intéződnek, a vezetés a biztonság iránt elkötelezett, hogy a termelés és a biztonság esetleges konfliktusakor a biztonság az elsődleges, akkor az minden reklámnál többet ér.

Na, ezt én felismertem, kerestem is erre a megoldást, de ez nem nagyon sikerült. Pedig a siker érdekében az Atomerőmű újság egyik belső oldalát átadtuk a szakszervezeteknek, jó ha a szakszervezet és a cég vezetése egyformán vélekedik az erőműről, az image építés közösen könnyebben megy, mint egymás ellenében.

Úgy érzem, hogy a belső PR területén még sok tennivalóm lett volna, itt messze nem tudok annyi eredményt felmutatni mint az országos, illetve szűkebb környezetben.

Na és akkor elérkeztünk 1991-92-höz, az új vezérigazgató dr. Petz Ernő lett, közel egy évig dolgoztam vele, nem volt köztünk semmilyen konfliktus, szerintem nem kellett lényeges változást eszközölni az iroda munkájában. Petz úr is tanárember volt, nagyon jó tanár, engem a szakmérnöki képzés alatt oktatott.

- Ő rendelkezett a fotoarchívum és az üzemtörténeti gyűjtemény létrehozásával.

Igen, így van, ez egy emlékeztető momentum volt, 1992 decemberében, mikor megjelent a "10 éves a Paksi Atomerőmű" című könyv, egy példányát dedikálta és a következő szöveget írta be a könyvbe:

"Első buzdításként az üzemtörténeti múzeum szervezői részére!" A buzdítása meghozta az eredményt, mert úgy tudom, hogy a TLK-t a múzeumi intézmények sorába emelték. Ez nagyon értékes minőségi változás, hiszen tényleg félre kell tenni, meg kell őrizni múltunk emlékeit, melyeket időnként jó újból áttekinteni, és az eredeti dokumentumokból felfrissíteni az emlékeket.

Az az idő elég viharos volt, a rendszerváltás első évei, melyet számomra Lőrinc Péter szimbolizált. Végül pályázatot írtak ki, de érdekes módon nem az irodavezető beosztásra, hanem a tájékoztatói osztályvezetői állásra. Az Gyarmati László által betöltött poszt volt, de természetesen aki megpályázta, az az irodavezetői posztot foglalta el. Kovács Balázs végzi azóta ezt a munkát, a 30 km-es körzeten belül remekül, sokkal jobban, mint ahogyan én csináltam. Viszont úgy érzem, az országos ismeretterjesztés visszaesett és a belső PR nem javult. Persze nehéz belső PR-t csinálni olyan átszervezések közepette, amilyenek 1992 óta zajlanak. Szerintem most már négyéves ciklusokban kellene gondolkodni a belső PR esetén, mert ha a sértett emberek, a rosszkedvű emberek, a nem eléggé meggyőzött emberek beszélnek az erőműről, nem pedig az elégedett emberek, az torz képet szül. Az átszervezések után szerintem az új PR stratégiában kiemelt szerepet kell kapnia a belső PR-nek és nagyobb lendületet kell adni az országos ismeretterjesztésnek, akkor talán lesz egyszer erőmű bővítés.

Paksi Atomerőmű Vállalat
Vezérigazgató

Ikt.szám: 9-2564/89.

RÓSA GÉZA
részére

Helyben

Az Mt.24.§.(1) bekezdésében foglaltak alapján - az Ünnel történt előzetes megegyezésnek megfelelően - 1989.szeptember 1-i hatállyal a Paksi Atomerőmű Vállalat Nukleáris Igazgatósága szervezetébe tartozó Tájékoztatási Iroda

irodavezetőjeként

alkalmazom.

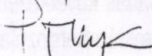
Egyidejűleg a Sugárvédelmi Osztály osztályvezetői beosztásából felmentem.

Havi alapbérét 26.000.- Ft. összegben állapítom meg.

Alkalmazási feltételeit a munkaszerződés, feladatait a munkaköri leírása tartalmazza.

P a k s, 1989. augusztus 31.

PAKSI ATOMERŐMŰ VÁLLALAT

Pónya József

7031 Paks, Pf:71 Telefon: 1/74-573, 75/17-716, 75/18-715 Telex: 14-400, 14-404

A Tájékoztatási Iroda munkatársai (1992. 06.)

Konszolidált helyzetbe került a cégen belül a tájékoztatás

(Beszélgetés Kováts Balázs főmérnökkel)

– A Tájékoztató Iroda megalakulása és első három évi ténykedése idején Te az ESZI igazgatója voltál. Volt-e kapcsolatod az irodával, mennyire ismerted az iroda tevékenységét?

– Ahogy mondani szokás, ifjúságottól kezdve bennem volt ez a jó értelemben vett tájékoztatási kényszer, mely nyilván abból adódik, hogy paksi vagyok. Annak idején, mikor idekerültem a céghez – 1977 elején – igazából semmilyen kiforrott tájékoztatási rendszer, vagy módszer nem volt. Később is nehezen indult, hiszen csak 1989-ben lett szabályozott formája. Aztán később elindultak a látogató csoportok is, nyilván nem olyan kellemes körülmények között, mint ma, és nem olyan szabályozott módon, hiszen mindenki a munkája mellett vállalta ezt a tevékenységet. Az én szekrényemben még ma is el vannak rakva azok a nyilvántartások, melyek 1977 óta mutatják a látogató csoportok érkezését. A dolog érdekessége: akkor nem lehetett úgy tájékoztatni, hogy az ember kiállt, és azt mondta, amit akart. Egy kicsit másfajta világban éltünk. Összeállítottam egy tájékoztatási előadás csomagot, különböző rekvizitumokkal, tárgyi eszközökkel, ezt be kellett mutatnom a paksi művelődési ház színpadán, egy erre felkent politikai és műszaki bizottság előtt, akik végül jóváhagyták. Ettől kezdve ezt kellett mindenkinek betanulni, aki ezzel az öntevékeny tájékoztatással foglalkozott. Ezeket a tájékoztató előadásokat a TIT keretében indítottuk el, a TIT szervezte számunkra itt a környéken, később aztán eljutottunk Győrtől Szolnokig. Én egyre komolyabban dolgoztam a TIT-ben, egész a paksi elnökségig jutottam el.

Tehát valahonnan innen gyökerezik a tájékoztatás iránti elkötelezettségem, hiszen paksiként valószínűen jobban éreztem, hogy az itt lakó embereket mi érdekli. Ebből a korszakból a legnagyobb tájékoztatási élményem Wigner Jenő látogatása volt az erőműben. Jenő bácsi lenyűgözött szerénységével, tiszta magyar beszédével, megsemmisítő szakmai tudásával és intelligenciájával.

1985-ben egy nagy váltás következett, jött az ESZI, ahol már próbáltam úgy dolgozni, és az ottani dolgokat úgy alakítani, hogy az intézmény egy kicsit reklámhordozója lehessen a cégnek. Az ESZI a cégnek egy kicsit az ember arca, hiszen a külvilág felé szépet és jót mutat az erőműről, az emberbarátságát, a fiatalok iránti elkötelezettségét. Rengeteg gyerek jelenik meg az ország minden részéből, akiknek szülei, nagyszülei és barátai ballagásra és évneműre járnak. Azt hiszem, sok-sok ezer embert tudunk megnyerni az ESZI-n keresztül az erőmű ügyének, és be tudtuk vinni az erőművet a hétköznapi világába. Az ESZI akkor tényleg nagy szenzáció és siker volt, nem volt olyan hét, hogy televízió, rádió, újság ne közölt volna riportot. Egymásnak adták a kilincset a politikusok, gazdasági szakemberek, közéleti emberek, művészek. Akkor ezt a szót még nem ismertük, hogy PR, de mondhatjuk, hogy az ESZI akkor az erőmű PR-ének egy fontos eleme volt. Ehhez a korszakhoz is kötődik különleges személyes élményem. Úgy tudom Magyarországon nekem sikerült Teller Edét nagy nyilvánosság előtt zongorához ültetnem, hogy játssza el kedvenc Chopin szonátáit. Megtette ezt a ESZI-ben.

Nyilván, hogy a Tájékoztató Irodával volt kapcsolatunk, bár ezeket az akciókat nem egyeztettük. De például az irodával együttműködve rendeztük meg annak idején az ESZI-ben a fizikatanárok magyarországi találkozóját, melynek gondolata Rósa Géza fejből pattant ki. Akkor karöltve már elkezdtünk együtt dolgozni, hiszen az irodán dolgozók mindegyikét jól ismertem.

– Aztán jött az újabb rendszerváltás időszaka, otthagytad az ESZI-t és az Atomerőmű újság 1992. augusztusi számának címlapján már úgy mosolyogtál a bajuszod alatt az olvasóra, mint a PA Rt. Biztonsági Igazgatója, majd rövid idő múlva ki-neveztek a Tájékoztató Iroda vezetőjének. Megkérdezhetem, hogy mi játszódott le a kulisszák mögött?

– Önként álltam fel az ESZI igazgatói székéből 1992-ben, és kerültem vissza a cég vezetésének szűken vett kebelébe. Hogy mi történt a biztonsági igazgatói vonalon, én erre nem kívánok kitérni, ahogy mondani szokták: vannak dolgok, melyek maradjanak a csend világában.

Ha már a PR-ről és a tájékoztatásról beszélünk, azt hiszem sem addig, sem azóta nem írt senki nyílt levelet a cég dolgozóinak arról, hogy mi történt. Én megtettem, és ez akkor megjelent a Heti Tájékoztatóban. Ez a nyílt levél személyes üzenetem volt a cég dolgozóikhoz a történetekről. Lehet, hogy van a módszerben követendő példa!

A Tájékoztató Irodának a vezetését pályázaton nyertem el, ahol tudomásom szerint öten indultak. Igazából számomra különlegesen új és félelmetes dolgot nem jelentett, hiszen az előzőekből kitűnik, ezekkel az ügyekkel autodidakta módon, nem

szervezett formában, de elég sokat foglalkoztam. Amikor a pályázatot elnyertem, három sarokpontja volt kérésemnek, mellyel az akkori vezérigazgatóhoz fordultam.

Az első: nagy sürgősséggel egy látogató központ felépítését kívánom elvégezni, hiszen a világ eseményei, a nyugati erőművek tapasztalatai rávilágítottak arra, hogy semmi sem pótolja az érdeklődők személyes találkozását az atomerőművel.

A második kérésem, és ebben nagyon sokat segített az akkori Szervezettefejlesztési Munkabizottság, hogy a Tájékoztatási Irodát ki kell emelni a "sokadik vonalból", és közvetlen a vezérigazgató mellé kell tenni, hiszen a fontos információk ott születnek, ott lehet intézkedni. Kell az irodának olyan nagyfokú önállóság, olyan mozgási szabadság, hogy ne függjön igazából senkitől, csak a cég első számú vezetőjétől. Tehát ne lehessen befolyásolni tevékenységét különböző helyi, cégen belüli érdekek miatt.

A harmadik kérésem elég furcsa volt: kértem az iroda részére egy autót állandó használatra.

Az iroda elég nagy területen nyüzsgött és nyüzsgö ma is, percenként változnak az események, elsősorban Pécsről Budapestig és Kalocsáig mozgunk. Ma már nehezen tudnám elképzelni, hogy autó nélkül hatékonyan lehessen működni. Vannak olyan emberi, közösségi ügyek, melyekhez kevés a telefon, a fax, a levélpapír, személyes találkozásra van szükség.

A Látogató Központ felépítése egy a történelmi helyzet felismerésén alapult, sikerült azt a néhány hónapot megcsípni, és az előterjesztést az igazgatóság asztalára tenni, amikor egyáltalán kivitelezhető volt. Előtte is nagyon nehéz lett volna megcsinálni, és ismerve a későbbi eseményeket, valószínűleg utána is szinte reménytelen lett volna nekiindulni, ennek a nem olcsó, és széles spektrumot felölelő beruházásnak.

Ott volt az a 3- hónap, amikor az ember ráérezett arra, hogy na most kell az asztalra tenni az előkészített terveket, fénykép montázsokat a leírt gondolatokkal együtt. Ez akkor elfogadtatott, aztán következett a kemény munka, hiszen a részleteket ki kellett találnunk. Én büszke vagyok arra, hogy magát a Látogató Központot (LK); és most nem a statikai tervekre és kivitelezésekre, nem a makettek manuális legyártására gondolok, hanem az alapötletekre, a folyamatokra, mind házon belül találtuk ki.

Nem hívtunk ide kiállítást tervező céget, hogy találjon ki nekünk egy információs centrumot, hanem a saját praxisunk, és tapasztalataink, problémáink, és a mindig visszatérő kérdések alapján állítottuk össze azt a látogató központot, amelyik - azt hiszem - önmagáért beszél, de nem az én dolgom, hogy ezt minősítem. Viszont az élet már megtette ezt, hiszen ahhoz képest, hogy évi 20.000 látogatót terveztünk, már az első évben messze túlhaladtuk, jelenleg már a 30.000-et lépjük túl évente. A siker óriási, nyugatról is sokan érkeznek, és a véleményük általában az, hogy a világon bárhol megállná a helyét.

Az biztos, hogy a Látogató Központ kilóg a szuperteknikát képviselő nyugati, vagy távol-keleti látogató központok világából, mert a magyar "intim szféra" is benne van, hiszen a népviseletől kezdve a helytörténeten át, Paks és környékének múltját villantja fel. Ettől a sokszínűségtől más, ettől magyar, és talán barátságos és elfogadható.

Nagyon sokszor megfogalmazzuk, hogy a Látogató Központ igazából, a szó jó értelmében: kirakat, ahová sok fiatal érkezik, ahol az emberek többsége jól érzi magát. Ez hangulatos nukleáris játszóház.

A Látogató Központban van egy fal, a fal másik oldalán van néhány iroda, amelyek el vannak szeparálva a központ barátságos nyüzsgésétől. Ez az a része a Tájékoztató és Látogató Központnak (TLK), amely talán kevésbé van a kirakatban, de igazából ebből a néhány irodából történik a kapcsolattartás Magyarországgal, néha a világgal, és elsősorban a környezettel. Ezek azok az irodák, ahol megfordulnak prominens emberek, politikusok, polgármesterek, pártok és civil szervezetek képviselői, magán emberek. Innen tartjuk a kapcsolatot a sajtóval, az önkormányzatokkal, a támogatást kérőkkel. Ezek azok az irodák ennél a cégnél, ahová nem kell belépőkártya, ahová bárki, bármikor bejöhethet, ahonnan bárki, bármikor telefonálhat.

Arra törekszünk, hogy senkit se tanácsoljunk el, senkit se sértsünk meg. Magyarul: ez egy óriási átjáróház, ahol percnyi nyugalom sincs. Úgy érezzük: az a dolgunk, hogy mi a céget a szó jó értelmében megvédjük azon külső rohamtól, ami zavarná a benti munkát, a termelést, a nyugalmat és biztonságot. Még azt tenném hozzá, hogy szerintem az egy főre jutó levelezés tekintetében a LK messze első a PA Rt. gazdasági egységei között. A telefon gyakorlatilag állandóan csöng, már sokszor úgy érezzük, hogy saját magunk válságkezelését végezzük állandóan, hiszen a normál folyamatos munkának a lehetőségei csak munkaidő után, vagy hétvégén vannak meg. Ennek ellenére úgy gondoljuk, hogy ez így van jól, a cég nem teheti meg azt, hogy bárkit elküldjön, mindenkiel szóba kell állni, mindenkiel emberi módon kell beszélni és tárgyalni, akkor is, ha felvetései, kérései túllépi a józan ész határát.

A Látogató Központ megjelenésével együtt megújult a TLK személyzete is, mert az új épülettel, új gondolatokkal új feladatok is jöttek. A munkatársak egy részétől békében, eddigi munkájukat megköszönve váltunk el. Többségük az erőműön belül

helyezkedtek el, más munkakörben. Az új állományt pályázatok útján töltöttük fel, akik egyrészt a cégen belülről, más részük cégen kívülről érkezett.

A régiek közül Kemenes László, Beregnyei Miklós, Pukli László és Vincze Bálint maradt. Csinos hostess hölgyek álltak munkába a fogadó pultnál, akik a látogató központot mutatják be a látogatóknak. Csoportok kísérésére, sajtó figyelésre, kiállítás szervezésre és az iskolai ügyek intézésére új tákéoztatási munkatársat vettünk fel. Vinnay Pista bácsival, mint a cég nagy öregjével is szerződést kötöttünk, aki segít a speciális csoportok kísérésében és a személyzet felkészítésében. A műszaki háttér, az erőmű napi eseményeinek megismerése, a kiállítás karbantartása, speciális kapcsolatok rendezése, a számítástechnikai koordináció, az önálló mérnök kezében fut össze.

Pénzügyeink is egyre nagyobb területet fognak át, hiszen mi foglalkozunk a cég komplett támogatási rendszerével, a jogi tagságokkal, a PR-reklám anyagokkal és a céges ajándékok beszerzésével. Nagyon sok szerződésünk van külső PR cégekkel, sajtóorgánumokkal, önkormányzatokkal, különböző szervezetekkel. Ezekhez a feladatokhoz önálló reklám és pénzügyi előadóra volt szükség.

Az újság élén is változás következett be, és így kialakult az új társaság, akik, ha megfeszített munkával, de el tudják látni az egyre növekvő feladatokat.

- Ófalu és a Kiégett Kazetták Átmeneti Tárolója (KKÁT) az eredményesség szempontjából ellentétes póluson helyezkedik el. Hogyan sikerült elérni az Irodának, hogy nem lett második Ófalu?

- Rósa Géza kollégám részletesen ismertette az ófalui eseményeket, melybe én egészen érdekes módon kerültem bele. Ennyi év után talán már elmesélhetem ezt a kis anekdotát. Az ügy kirobantásában akaratomon kívül szerepem volt, ugyanis az ESZI annak idején kapott a Művelődési Minisztériumból egy konzulenszt, aki segített ennek a kísérleti iskolának a létrehozásában. Ezt a hölgyet úgy hívták, hogy Weklerné Reisz Terézia. Igyekeztünk már a kezdeti időkben néha kihozni a középiskolás gyerekeket, ha tudományos jellegű tájékoztató fórum volt itt az erőműben. A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékokról szóló tájékoztató az irodaépület földszintjén volt, amelyre szintén kijöttünk. Aznap éppen itt volt a konzulensünk, és ő is kijött velünk az erőműbe, és együtt hallgattuk meg az előadást, ahol szóba került Ófalu, mint lehetséges hely az elhelyezésre.

Ez a kedves hölgy, aki egyébként nagyon sokat segített nekünk az ESZI ügyeinek rendezésében, hazament és mindjárt elmesélte a férjének, aki akkor Mecseknádasd tanácselnöke volt... Innen a történetet hadd ne folytassam, az események ismertek.

A másik ófalui élményem mindössze annyi, hogy amikor a házamat építtem, egy ófalui asztalost ajánlottak, aki kiváló nyílászárókat készített. Elmentem hozzá, el is vállalta a munkát, de miután megtudta, hogy Paksról jöttem és hol dolgozom, abban a pillanatban valamiért kiderült, hogy mégsem ér rá, és olyan távlati határidőket kezdett megszabni, ami nyilván elfogadhatatlan volt. Ez már a 90-es évek eleje, akkor éreztem: az elhárító indulat Paks irányába megvan.

A KKÁT-t nehéz összehasonlítani a tárolóval, az ófalui tervekkel, mert igazából a KKÁT ott épült fel, ahol az atomerőmű is van. Abban a körzetben, ahol mindenki azt hitte, hogy itt nyugalom van, hiszen megszokták az erőművet, itt egy közös érdekrendszer működik a környező települések, Paks és az erőmű között. Tehát ez olyan természetesnek tűnt, hogy itt egy KKÁT-t lehet építeni. Aztán kiderült, hogy a dolog nem egészen úgy működik. A 90-es évek első felében éledő demokrácia, a szabad szólás lehetősége, a különböző finom helyi politikai mozgásoknak is játékszerévé vált a KKÁT.

Lehetőségük volt az embereknek a régi sérelmeik asztalra tételéhez, mely sérelmek nem biztos, hogy a paksi atomerőműhöz kapcsolhatók, de itt lehetett a szelepet kinyitni és kiereszteni az indulatokat.

Amikor én átvettem az iroda vezetését, rögtön a közepébe csöppentem ennek az ügynek, hiszen akkor kezdődött a tárolóval kapcsolatos pályázattási, tervezési tevékenység. Rögtön lehetett érezni, hogy egy kis bombán ülünk. Akkor készítettük az első megtervezett, időre és emberre bontott részletes tájékoztatói stratégiát, amit aztán másfél év alatt vittünk végbe. Óriási nagy munka volt ez akkoriban, nagy emberi erő ráfordítást igényelt, sok új kapcsolat kiépítését követelte meg. Nagyon sokat segített az, hogy már élt a TEIT, és igazából ez volt a TEIT-nek is a szakító próbája. Magának a szervezetnek a belső szakító próbája, valamint a TEIT és az erőmű közötti viszony szakító próbája.

A siker végül is megjött, hiszen mind a 13 környező településtől sikerült önkormányzatonként beszerezni a tudomásulvételi nyilatkozatot, ami Magyarországon ennél sokkal kisebb dolgokban sem sikerült még, akár egy akkumulátor feldolgozóra, akár Garéra, vagy autópálya építésre gondolok. Ezzel példát is mutattunk az országnak, hogyha elébe megyünk az eseményeknek, ha a "népet" is emberszámba vesszük, és hajlandók vagyunk mindenkivel tisztességesen beszélni, akkor a hosszútávú tisztesség meghozza a gyümölcsét.

Nem véletlen, hogy onnantól kezdve a TEIT-et is kezdték felkapni az országban, mint az első ilyen polgármesteri társulást. Külföldről is jöttek az érdeklődők, Japánból, Svédországból és Franciaországból, ahol nagyon sokat foglalkoztak a TEIT kérdésével. Európában nagyon kevés ilyen jellegű társulás van, mint a TEIT. Még a helyszíntre is jöttek polgármesterek tanulmányozni. Úgy gondolom, akkor erősödött meg a TEIT és a kapcsolatrendszer, mert igazából a bajban derül ki, hogy kivel lehet együtt dolgozni. Ma valóban a TEIT lett ennek a környéknek az igazi képviselője, szigorú partnere, de mégis csak partnere a Paksi Atomerőmű Részvénytársaságnak.

Most vagyunk a második fordulóban a KKÁT bővítése kapcsán, bár úgy tűnik az emberek azóta higgadtabbak lettek. Ma már üzemelési tapasztalat van a KKÁT mögött, korántsem olyan kemény a helyzet, mint volt 93-94-ben.

Azért azt soha nem felejttem el, számomra az volt a tűzkeresztség, amikor a paksi városháza előtt - egy január végi estén - egy asztal tetején, hangosítás nélkül mondtam el véleményemet, és szemben pedig több, mint ezer feltűzött paksi ember állt. Érezni lehetett a feszültséget, aminek igazából talán semmi köze nem volt a KKÁT-hez, hanem az elmúlt évek, de lehet, hogy évtizedek emberi keservei akartak ott kirobbanni. Abban a helyzetben, amikor már majdnem lincseléstől tartottunk - én azóta sem láttam ilyen állapotban Paks lakót - akkor sikerült arról az asztalról úgy beszélni, hogy a végén tapsot kaptam (nem vastapsot!), pedig úgy mentem oda, hogy ízekre tépnek.

- Ófalu még mindig kísért, csak most Bátaapáti-Üveghuta néven. Milyen feladatok hárultak a TLK-ra ebben a témában és hogyan teljesültek?

- Bátaapáti mindenképpen egy igen nagy sikertörténetnek könyvelem el, Ófaluól néhány kilométerre, és rá egy évtizedre sikerült egy fordított helyzetet létrehozni.

Amikor elkezdtük, keveset adtam volna érte, hogy ez sikerülni fog. Azok a tapasztalatok, melyek a KKÁT kapcsán felhalmozódtak, sokat segítettek, és közben a világ is sokat változott. A PR mint olyan, megjelent önálló tudományágként, vagy önálló kommunikációs lehetőséget hordozó formaként. Rengeteget tanultunk a világtól, sokat olvastunk, de a legtöbbet a saját tapasztalatainkból hasznosítottunk. Kapcsolatba kerültünk PR tanácsadó cégekkel, és az ember kezdett jó szintetizáló képességgel rendelkezni, hogy mindezeket a külső tudásokat ráhúzhassa a saját tapasztalataira, a saját világára, a magyar valóságra. Így aztán a "bátaapáti ügynek" úgy tudtunk nekiindulni, hogy már meg voltak a stratégiai lépéseink, fölépítettük az egész rendszert. Sikerült ott is létrehozni a TEIT-nek a testvérét, a TETT-et (Társadalmi Ellenőrző és Tanácsadó Testület). Ehhez már a TEIT-et tudtuk segítségül hívni, már volt hitelünk.

Meg voltak a taktikáink, tudtuk mit érdemes lépni, mit kell semlegesíteni, mit, milyen módon kell semlegesíteni. Így első halásra nagyon egyszerűnek tűnik, ám ez sok-sok éves kemény munka volt, de belefért a baráti kapcsolatok kiépítése is. Az ember Bátaapáti és környékének településein lakók egy részét már a keresztnevéről ismeri, polgármesterekkel, települési vezetőkkel családi barátságokat ápol. Ezekben a kis településeken nem a hivatalos direktívák működnek, nem a pecsétes levelek a mérvadók, csak az emberi kapcsolat és tisztesség számít.

Talán ennek lett az eredménye, hogy a környező települések közül ma hat mellette van a tárolónak, kettő ellene, ám a demokrácia törvényei alapján ez már bőven elegendő ahhoz, hogy a tároló a lakosság véleménye alapján megépíthető legyen. Azt hiszem ez egy nagyon nagy siker, mert a világban nagyon kevés helyen tudták ezt a lakossági konszenzust megteremteni.

Ami borzasztóan szomorú, hogy végre megvan a lakossági befogadó készség - amit kevesen hittek - és nagy biztonsággal kijelenthetem, hogy a terület geológiailag alkalmas, a szakemberek 98%-a ezt tudja, és mellette áll, de a politika betette a lábát ide. És, amire talán sosem gondoltunk volna - hiszen mindenki azt hitte, hogy a lakosság ellenállásán fog megbukni - elég volt az a maradék 2% szakember, és melléje az a 2-3 politikus, akik ma igen nagy sikerrel, szinte lehetetlen helyzetbe kezdni hozni az ügyet. Tudjuk, hogy nem is erről szól a történet, semmi köze a hulladékgyűhöz, hanem a magyar nukleáris ipar hosszú távú lehetetlenné tételéről van szó, hiszen ha nem lesz időben tároló, akkor nem lehet pályázni majd a következő atomerőművi blokk építésére. Ezzel gyakorlatilag meg lehet fojtani a magyar nukleáris ipar jövőjét.

Itt kezdődnek azok a pontok, amikor az ember innen Paksról, a Látogató Központ sarki irodájából úgy érzi, hogy már nem tudja megoldani a kérdéseket. Van egy határ, melynél azt kénytelen mondani, hogy ez már nem az én világom, hogy egy parlamenttel, hogy politikai áramlatokkal innen harcolni tudjak. Kíváncsian várom a fejleményeket.

Egy picit rossz érzés az is, hogy a hulladék ügy elkerült az erőműtől, mi már nem foglalkozunk ezzel a kérdéssel, átadtuk a Közhasznú Hulladékkezelő Társaságnak. Ennek a munkának a PR-részét is átadtuk, már csak szemléltető és szurkolói vagyunk az eseményeknek. Ennek ellenére az emberi kapcsolatokat igyekszünk megtartani, mert ott még mindig hisznek nekünk.

- *Milyenek a jövő kilátásai?*

- A cégünk decemberben megválasztott új igazgatósága nagyon komolyan figyel ránk. Ezt mi sem jelzi jobban, minthogy már a legelső igazgatósági ülésen meg kívánt ismerkedni a cég PR-ügyeivel. Ez érdekes, mert ahogy visszaemlékszem, talán öt vagy hat éve volt utoljára napirenden az erőmű PR tevékenysége. Mi ennek roppantul örültünk, mert úgy éreztük újra a helyére kerül ez a munka, amelyről el kell mondanom, hogy ennél a cégnél sokan úgy érzik, hogy ez valami tingli-tangli tevékenység, amely napi újságolvasásból, láblógatásból és a látogatókkal történő jópofáskodásból áll. Nem mintha ez a vélekedés annyira zavarna, hiszen az ember maga tudja, hogy mit csinál és hiszem: a cég dolgozói is eljutnak majd addig, hogy átértzik ennek az egész tevékenységnek a súlyát. Nyilván legfontosabb, hogy először a vezetés érezze.

Miután az Igazgatóság megismerkedett a TLK elmúlt időszakban végzett sokrétű tevékenységével és azt tudomásul vette, azt kérték dolgozzuk ki a következő évekre szóló PR-stratégiáját az erőműnek. Ez is elkészült, és hozzáteszem, hogy korábbi években nem volt ilyen. Tehát most van egy itiner a következő évekre, melyet még tavasszal megtárgyalt és elfogadott az igazgatóság. De ezzel még nincs vége, hiszen ennek el kellett készíteni a konkrét, három évre szóló intézkedési tervét, amely már dátumokra, költségekre vonatkozott. Ez is elkészült. Ugyancsak elkészült néhány hónappal ezelőtt a cég tájékoztatás politikája, amely nyilvánosságra is került. Tehát úgy érzem, hogy már valóban a helyén van a tájékoztatás. Viszont a belső PR tevékenység a kezdetek óta nincs megnyugtatóan kialakítva, melyet a most felállítandó Humánpolitikai Igazgatóság keretében reméljük sikerül megoldani.

Az elmúlt évek során sikerült a szükséges anyagi fedezeteket is megteremteni a működésünkhöz. Úgy érzem konszolidált helyzetbe került a cégen belül a tájékoztatás. Kifelé soha nem lesz konszolidált helyzetben, mert kifelé gyakorlatilag a PR nem más, mint a folyamatos válságkezelés, állandóan, 24 órán keresztül, éjjel-nappal, szombat és vasárnap.

Vita lehet arról, hogy meddig és milyen mértékben terjedjen a tevékenységünk. Mi úgy gondoltuk, hogy elsősorban az atomerőmű környezetét kell megcélózni, illetve a leendő hulladéktároló környezetét. Van erőnk, létszámunk és időnk, hogy ezekkel a régiókkal szoros napi kapcsolatot tartsunk.

A teljes ország, a tíz millió magyar emberrel való folyamatos kapcsolattartás illúzió. A mai világban ma már az atomerőmű nem igazán központi kérdés. A világban és Magyarországon annyi minden történik, annyi féle tudományág és szórakoztató jellegű dolog van, hogy azok a megoldások, amelyek ezelőtt tíz évvel sikeresek voltak, azok ma már egyáltalán nem nevezhetők annak.

Amikor a TV-ben megszűntek a természettudományi stúdiók, megszűntek azok a műsorok is, melyekben fel lehetett lépni, illetve ahhoz, hogy adásba kerüljünk elképesztő pénzek kellene. Tehát az a fajta népszerűség a televízió keresztlátás ma már elég nehézkesnek tűnik, és főműsor időben nem lehet bekerülni a TV-be.

Most inkább az elektronikus világ, az Internet világa a fontos, ezzel tudunk kilépni az ország és a világ elé. Honlapjaink meg vannak, most kezdtük a teljes átalakításukat, modernizáljuk, játékosabbá, szórakoztatóvá tesszük honlapjainkat, hogy megálljanak rajta az érdeklődők, elsősorban a fiatalok.

Annak örülünk, hogy az oktatásba, ha nem is nagy léptekkel, de kezd bekerülni az atomenergia, a magfizika, az atomerőművek. Mi a saját körünkben próbálunk ebben segíteni, tankönyveket irattunk, és juttatunk el a környező iskolákba.

Az ifjúsághoz való affinitásunkat az is jelzi, hogy évente 5-8 diplomamunka készül egy olyan látogató központban, ahol a főállású dolgozók száma összesen 12. Úgy gondolom, hogy nemcsak a levelezésben, hanem az egy főre jutó diplomamunkák készítésének segítségével is első helyen áll a Látogató Központ. Ebben a témában nagy adóságai vannak az erőműnek, hiszen, ha mi nem segítünk az ifjúságnak, akkor ki fog nekik segíteni? Ez egyébként nagy leterhelést jelent, de lelki nyugalmat hoz.

Azt hiszem, a Paksi Atomerőműnek meg kell tudni húzni a határt, nem lehetünk tíz millió embernek a nevelője, felkészítője, oktatója, meggyőzője. Van erre országos intézmény és hivatal, azok, akik atomenergiával foglalkoznak, és van minisztérium, mely az oktatással foglalkozik.

Úgy érezzük, be kell húzni a féket, mert egy idő után valóban tökéletesen elúszik minden. Ha mindennel foglalkozunk, akkor a vége az, hogy semmivel sem foglalkozunk.

Lejegyezte: Beregnyei Miklós

*Keviczky László, az MT főtitkára köszöntötte az egybegyűlteket
(95.09.28.)*

*Az ünnepség résztvevői
(95.09.28.)*

*TLK Karácsony
(95.12.)*

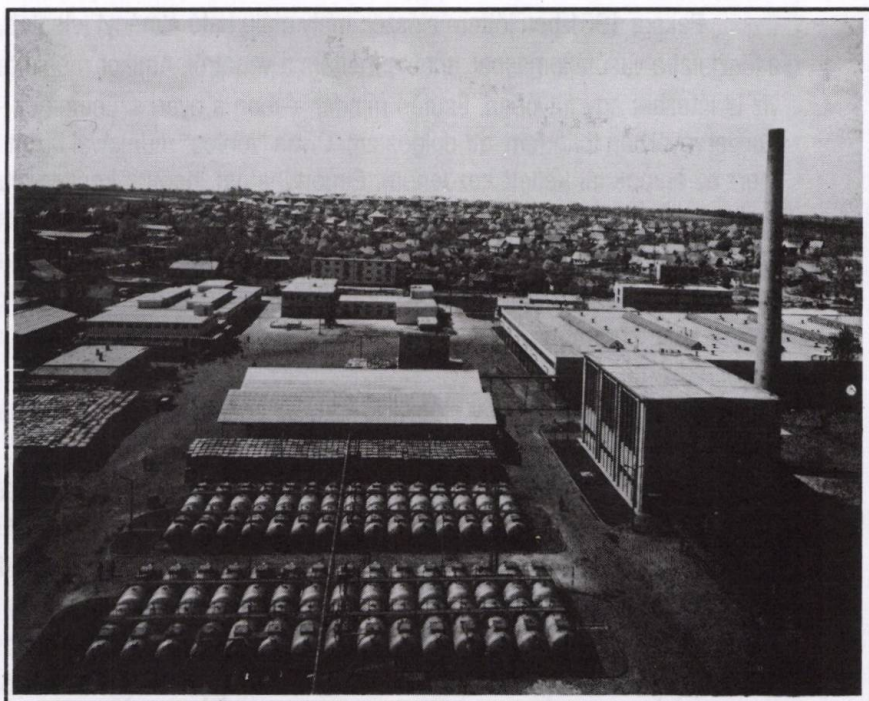

*A három éves TLK köszöntése
(98.09.28.)*

Egy konzekvens konzervgyáros

(Beszélgetés Schiller József
volt igazgatóval)

A Paksi Konzervgyár történetével már foglalkoztunk az 1997. júniusi számunkban, a sajtótörténet kapcsán szólalt meg Örvös Ferenc igazgató és Kródi József főmérnök. Most Schiller Józsefet kerestem fel, aki 1985-1990 között volt a gyár igazgatója. Arra kértem, beszéljen pályafutásáról és a konzervgyárról.

- Mielőtt átadnám a szót neki, fel kell elevenítsek egy régi eseményt: 1983. szeptember 14-én a Hazafias Népfronttitkára - Nándori Lajos - közös megbeszélésre hívta azokat a személyeket, akik a város múltjával foglalkoztak, akiket érdekelt a helytörténeti munka. Ezen az összejövetelen újjá szerveződött a Helytörténeti Bizottság. Ekkor határoztuk el egy helyi lap megszervezését és elindítását. Mint a bizottság elnöke, megkerestem a tanács művelődési osztályának vezetőjét, és kértem a segítségét. Az osztályvezető kategorikusan elzárkózott attól, hogy a megyei tanács művelődési osztályára felterjesszen egy lapindítási kérvényt. Azzal indokolta elutasító álláspontját, hogy a megyei tervben nem szerepel ilyen lap indítása. Ekkor felkerestem a városi pártbizottságon Schiller József titkárt, aki rögtön megígérte a segítséget, kérte, hogy lapindítási kérvényünket neki nyújtsuk be, majd ő továbbítja az illetékesek felé. Elkészítettük a kérvényt, benyújtottuk és 1984 tavaszán megjött a megyei pártbizottságról az engedély, így indult el 1984. június 5-én a Paksi Mozaik.

Annak idején meglepte a szerkesztőség tagjait az a segítőkészség, mellyel kérésünket kezelte, és úgy érzem ezt bevezetőként el kellett mondanom.

Most pedig arra kérlek: beszélj magadról, életutad kezdetéről.

- Elmúltam hatvan, életpályámon meghatározó volt, hogy az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen végeztem 1961-ben mint vegyészmérnök. Ezután a Paksi Konzervgyárba kerültem, melynek az volt az oka, hogy társadalmi ösztöndíjat fizetett nekem a Konzervgyár.

- Itt laktatok Pakson?

- Nem, a rokonaim kerültek Paksra 1949-ben, mikor a Dőry konzervgyárat Dombóváron megszüntették. Azt szoktam mondani, hogy konzervipari pályafutásomat a Dőry konzervgyárban kezdtem, mert én hordtam az ebédet a nővéremnek a gyárba, és onnan szugátot kaptam kifelé menet. Tehát 1949-ben Paksra kerül a rokonosság, ekkor már Ambrus Ödön a Paksi Konzervgyárban a gyártásvezető. Az igazgató, a főmérnök, a főkönyvelő gyakran változott, de mindig ő maradt a termelés meghatározó egyénisége, és az én igazgatóságom idején vonult nyugdíjba.

Paksra 1951-ben jöttem először, mely máig ható élményt jelentett, akkor építették a 6-os utat, bontották a löszfalat a vasútállomásnál, ahol leszálltam a vonatról. Amikor megláttam a Dunát, megrémültem, hogy ennyi víz is létezhet egy folyóban. Ezután minden évben a nyári szünetemet – középiskolait és egyetemem - a Paksi Konzervgyárban töltöttem, ott dolgoztam. Olyan "fontos" munkával bízott meg Dönci bácsi, mint a hordógurítás, mert az alapoknál kellett kezdenem. Elmondhatom, hogy a konzervipar gyakorlati ismereteit tőle tanultam; pedig ezek a mesterek nem nagyon adták tovább tudásukat, legfeljebb csak a "kiváltságosoknak". Mint gyerek lófráltam a gyárban, mindenki ismert, én is ismertem mindenkit, és hamar megtanultam az öreg szakiktól sűríteni, sterilizálni, stb. A laboratóriumban ismerkedtem a minőségellenőrzés alapjaival. Később, már egyetemista koromban Czuczor Miklós mellett sajátítottam el a gyakorlati labor munkát, aki öt évvel előttem került a gyárba.

Nekem az volt a nagy előnyöm, hogy az egyetemen szerzett elméleti ismeretek mellett már diákkoromban megismerhettem a konzervgyártás fortélyait a szakemberektől.

– *Tehát 1961-ben végeztél az egyetemen és Pakson álltál munkába.*

– Igen, de azt el kell mondanom, hogy az egyetemen két tanszékre is hívtak tanársegédnek, ami akkor igen vonzó és megtisztelő volt számomra, de mégis Paks mellett kellett döntöttem, mert a 350,- Ft-os ösztöndíj helyett a Paksi Konzervgyár 650,- Ft-ot ajánlott fel. Nekem anyámat is kellett segíteni, így egyértelmű volt a választásom. A diploma megszerzése előtt a konzervgyár vezetői háromszor keresetek meg az egyetemen, és azt is megígérték, hogy a szeptembertől decemberig járó négyhavi ösztöndíjamat egyben kapom meg. Életemben nem láttam még annyi pénzt egy helyen, így végül 1959-ben megkötöttem a szerződést a konzervgyárral.

Ez azt jelentette, hogy a diploma megszerzése után kötelező volt Paksra települnöm, ahol lakást is ígértek, de kezdetben csak legényszálláson laktam. Ami nem olyan volt ám mint a mostaniak, mert nálunk a laborban lévő víz reggelre befagyott. De hát ez volt a "romantikája" a dolognak.

– *Hogyan indult a pályád a Konzervgyárban?*

– Gyakornok, művezető, laborvezető helyettes, minőségellenőrző osztályvezető, főtechnológus, majd mint termelési osztályvezető helyettes kerültem Ambrus Ödön mellé. Ekkor az 1800 fős összlétszámából 1200 ember hozzánk tartozott a hét külső teleppel együtt.

– *Közben folyt a gyár korszerűsítése.*

– A gyár és az egész konzervipar életében meghatározó időszak volt, mert ekkor alakult át a manufaktúráis tevékenység modern ipari termeléssé. Új technológiák, új gépek jelentek meg. A kémiai, mikrobiológiai, műszaki elméleti ismeretek alkalmazása felgyorsult.

A nagyüzemi mezőgazdaság nagy mennyiségű, olcsó, egységes minőségű nyersanyagot tudott biztosítani. A készárúnak korlátlan felvevő piaca volt.

Nos, ebbe a folyamatba kapcsolódott a paksi gyár rekonstrukciója is, intenzíven a hatvanas évek második felében. Nehéz időszak volt ez a gyár életében, mert az építkezésekkel együtt járó nagy felfordulás közben nem volt egyszerű a folyamatosan növekvő termelés szervezése, irányítása. Ebben az időszakban megduplázódott a gyár termelése. Jelentős szerepe volt ebben a gyár iránt elkötelezett, jól képzett munkás és alkalmazotti kollektívának.

– *Mit jelentett abban az időben a gyár Paksnak?*

– Nagyon sokat, hiszen a 60-as évek közepétől a 70-es évek közepéig 12-13 ezer lakosa volt Paksnak. A gyár csúcs létszáma ebben az időszakban közel 2000 fő volt. Gyakorlatilag minden család kötődött valamilyen módon a gyárhoz, és nagyobb termelő egység nem volt a településen, legfeljebb a termelősövetkezetek biztosítottak még munkalehetőséget. Volt időszak, mikor a megyében sem volt nagyobb üzem a konzervgyárnál.

– *A gyár jól működött, de a te utad mégis elkanyarodott a gyártól, miért?*

– Vezetői elképzeléseim nem egyeztek meg főnökeim elképzeléseivel, a járási pártbizottság viszont hívott, és én elmentem. 1978-ban a pártbizottság titkára lettem, ahol a Politikai Főiskolán szerzett tudásomat hasznosíthattam, gazdaságpolitikával foglalkoztam. 1984-ben mentem vissza a gyárba igazgatóhelyettesnek.

– Ekkor Örvös Feri bácsi még nem ment nyugdíjba?

– Nem, ő 1985. január 1-től vonult nyugállományba 20 éves igazgatói pályafutása után.

– 1985 nemcsak a pályafutásodban fordulópont, hanem a konzervgyárak irányításában is. Mi változott meg ebben az időben?

Nem nevezném fordulópontnak, inkább – gazdaságpolitikai ismeretekkel felvértezve – visszamentem oda, ahol jó volt dolgozni, amit szerettem, és azt csinálhattam, amihez igazán értettem. Ekkor már más jellegűek voltak a feladatok és kihívások, mint korábban.

Ennek megértéséhez vissza kell kanyarodni 1982-höz, amikor még a Konzervipari Tröszt létezett. Ez azt jelentette, hogy a konzervgyáraknak megszabták, miből, mennyit termeljenek, az export értékesítését központi-lag bonyolították, és a nyereséget elvonták. Ebből osztottak vissza bér és műszaki fejlesztésekre forrásokat. Ekkor a vállalatok önállósága korlátozott volt.

1982-ben a Konzervipari Tröszt átalakult Konzervipari Vállalatok Trösztjévé, majd átadta helyét a Konzervipari Közös Vállalatnak, melyet egy igazgatótanács irányított. Igen ám, de ebben az igazgatótanácsban már a vállalatok igazgatói voltak benne, s most már ők döntöttek az iparág közös dolgairól. Ez jelentős lépés volt a vállalati önállóság megteremtésére.

A nyolcvanas évek első felétől az országban megindult gazdaságirányítási változások (vállalatok irányítása "kézi vezérlés" helyett szabályozókkal történt, megváltoztak az egyéni ösztönző rendszerek, létrejöttek a kereskedelmi bankok, a külkereskedelem liberalizálódott, stb.) szükségszerűvé tettek egy szemléletváltást a vállalatok vezetésében. Felerősödött az élők munkáinak hatékonysága növelésének igénye, és a termelés mennyiségi szemléletét felváltotta a nyereség növelésének szükségessége, mert most már kizárólag ez volt a forrása a gyár fejlesztésének. Megteremtődött az önálló gazdálkodás lehetősége, felértékelődött a pénz szerepe.

Engem 1985. január 1-jétől neveztek ki igazgatónak, és áprillistól új metodika lépett életbe a gyár irányításában. A dolgozók által választott munkavállalók - Vállalati Tanács - gyakorolták a tulajdonosi jogokat. Ez a forma fából vaskarika volt, hiszen más az érdekeltsége egy alkalmazottnak és más a tulajdonosnak. A dolgozók érdekeltsége az volt, hogy a megtermelt nyereséget szét kell osztani. Ez rövid távú szemléleti érdekeltség. Egy igazi tulajdonos a megtermelt nyereség túlnyomó többségét visszaforgatja a termelésbe és lehetőleg kevés profitot von ki. A helyzet az volt, hogy a vállalati tanács tagjai nem érthettek a vállalat gazdálkodásához, ezért gyakorlatilag a menedzsment döntései domináltak.

– Már, ha meg tudta győzni a tanácsot az igazgató.

– Azért mindig sikerült, és ehhez hozzájárult az is, hogy ebben az időszakban míg én igazgató voltam, rendkívül jó nyereségeket értünk el. Éves átlagban megvolt a 100 millió forintos nyereség, amiből nemcsak a fejlesztésekre, beruházásokra, hanem a dolgozók keresetének növelésére is jelentős összeg jutott.

Jól emlékszem erre az időszakra, sokat jártam akkor a gyárba, és nyár vége felé, ősszel alig lehetett az udvaron közlekedni a paprika, uborka és egyéb zöldségfélék tömegétől.

Ebben az időszakban 50.000 tonna körüli volt a gyár évi teljes keresztmetszetű termelése. Igen ám, de 1988-tól kezdve, mi konzervgyári igazgatók, akik a közös vállalatot irányítottuk, - és például elosztottuk a szovjet exportot egymás között - egyre inkább éreztük: a szovjet piac felvevő képessége csökken. Várható volt, hogy ez a folyamat tartós lesz. Megerősítette ezt a prognózist a magyarországi Szovjet Kereskedelmi Kirendeltség vezetőjével történő rendszeres kapcsolatom során szerzett információ is.

Közben lejárt az ötéves szerződés, de 1990 tavaszán ismét megválasztottak igazgatónak, újabb öt évre. Úgy éreztem teljes a bizalom irántam, így belevághatok terveim kivitelezésébe. Egyre nagyobb költséget emésztett fel a forgóeszköz finanszírozása, mert 80-as évek második felétől kezdődően drasztikusan megnöttek a hitelkamatok. Szerettem volna, ha a gyár egy tőkeerős tulajdonos kezébe kerül, aki megfelelő piacot is tud hozni, tehát fel kellett készíteni a gyárat az eladásra. Ez is elég sok pénzbe került, mert a 20 éves infrastruktúra igen csak igényelt egy jelentősebb felújítást, de hát a menyasszonyt fel kell öltöztetni.

A gyár eladására megvoltak a jogi lehetőségek, a Vállalati Tanács hatáskörébe tartozott, az ÁVÜ-nek egyetértési joga volt. Szereztem vevőt, akivel – kemény csatározások során - megállapodtunk a vételárban, ami 450 millió forint volt. Az ÁVÜ-höz elment a levél, szeptember elején rájuk telefonáltam, hogy mi a helyzet? Egyetértenek vele, küldik levélben is az egyetértésüket, volt a válasz.

Közben kiszivárogtattam, hogy a gyár termelését a piac szűkülése miatt 30 ezer tonna alá kell szorítani. Ez persze létszámcsökkentést is maga után von. Például a 120 fő nem fizikai állományú dolgozót nem tudja a gyár eltartani. A hét gépirónó közül kettőnek más munkakört ajánlottam fel, s már ez is komoly felháborodást váltott ki a kollektívában. Leállítottam faddi telepünk termelését. A fizikai állományt is csökkenteni szándékoztam, elsősorban a környező településekről beszállítottak leépítésével, mert ez volt a kevésbé képzett, de mégis a legköltségesebb munkaerő.

Ezek az elképzelések érthető módon nem növelték népszerűségemet, felkeltették irántam az ellenszenvet, főleg a vezető beosztású munkatársaim részéről, akiknek egyrésze okkal féltette egzisztenciáját.

Az ÁVÜ jóváhagyó levelére várva, a jövőendő tulajdonossal már 1990 augusztusában összeállítottuk az 1991-es termelési tervünket, melyben 20 ezer tonna árunknak ő biztosított volna piacot. Egyébként a tervezett vevőnk jelentős vásárlónk volt eddig is, hiszen évente közel 10 ezer tonna terméket vett tőlünk.

Aztán minden másképp alakult, ugyanis az Antall-kormány rendelete értelmében az áprilisban megválasztott vezetőket szeptemberben újra választások elé kényszerítette.

Tehát 1990. szeptemberében újra titkos választást tartottunk a gyárban, és az új Vállalati Tanácsban nem kaptam meg a kétharmados többséget, mely egyetlen szavazaton múlt. A korabeli Népújság akkor úgy értékelte az eseményt, hogy puccs történt a Konzervgyárban.

A gyár új vezetése nem kívánt a megszokott gazdálkodáson változtatni, a gyár eladását lemondták, elvesztek a piacok, 1991-től minden év veszteséggel zárult, a pénz hiányát a gyár eszközei egy részének értékesítése sem oldotta meg, a banktól történő hitel felvételéhez az egész gyárat el kellett zálogosítani, termelni már csak bér munka formájában tudtak, s innen egyenes út vezetett a csődig, majd a felszámolásig. Ennek igazi kárvallottjai azok a konzervgyáriak lettek, akik munkanélkülivé váltak.

– *Ez a másodszori színváltás bizonyosan megviselt.*

– Lelkileg, idegileg nagyon megviselt a dolog, erősen kötődtem a gyárhoz és a gyáriakhoz. Kórházba kerültem, hosszú ideig betegszabadságon voltam, és azóta is rendetlenkedik egy kicsit a szívem. Érdekes, hogy még mindig gyakran álmodom a gyárról.

– *A Konzervgyár sorsa ismert, viszont hogyan alakult a te életutad?*

– Megkeresett a Konzervipari Közös Vállalat igazgatója, hogy menjek el Mosonmagyaróvárra, az ottani gyár tönkre ment, az igazgató bedobta a törülközőt, otthagya a céget. Rábeszélte, hogy pályázzam meg az igazgatói helyet. Nagyon ódzkodtam, de végül az utolsó pillanatban beadtam a pályázatomat. 25 jelentkező volt, melyből a fejedelmű ötöt kiszűrt, a gyári bíráló bizottság elé már csak hármat hívtak.

A meghallgatáson csak annyit mondtam, hogy ha engem választanak, akkor vért fognak izzadni, de még akkor sem biztos, hogy a gyárat meg tudom menteni. (Ugyanis 300 milliós adóssága volt a gyárnak.)

Végül engem választottak meg igazgatónak, ám két hónap után önfelszámolást kértem, mert az adósság visszafizetése lehetetlennek bizonyult, és érvényben lévő 1989-es felszámolási törvény alapján ez kötelező is volt. A felszámoló engem bízott meg a gyár rendbetételével, és az értékesítésével.

A gyárat úgy tudtam beindítani, hogy a paksi vevőim jöttek utánam a személyes kapcsolatunk miatt. Dollár előleget kértem tőlük és csak így sikerült beindítani a termelést. Természetesen tisztességesen kielégítettem őket, és a gyárat is sikerült helyre pofoznom, majd vevőt kerestem a gyárra.

Öt-hat jelentkező is volt, és végül egy bécsi tej-gyáros mellett kötöttem ki, aki megfelelő mennyiségű tőkével rendelkezett. Mondanom sem kell, hogy közben a gyár már gazdaságosan termelt, de rendkívül nagy létszámleépítést kellett végrehajtanom.

A gyárat a vevő csak azzal a feltétellel volt hajlandó megvenni, ha maradok tovább igazgató – tisztességes jövedelemmel - mellette is, így a felszámoló "eladott" engem is a gyárral együtt, ennek fejében vállalta későbbiekben a kerkedvezményes nyugdíjazásom anyagi terheit. Ez a konzervgyár még ma is működik.

- Kanyarodjunk vissza Paksra, mégpedig az atomerőmű építésének időszakához. Az építkezés nagy létszámot szívott el a gyárból?

- Az építkezés időszakában igen nagy létszámelszívás történt, ám utólag visszatekintve nem is baj. Akkor ezt nem így értékeltük, hiszen hiányzott a termelésből az elszívott létszám, de a hiányukat gépesítéssel lassan pótolni tudtuk.

A létszámhiány kényszerített modernizálásra bennünket és szerencsére volt is pénzünk erre.

- Nehéz volt elviselni, hogy a Konzervgyár, mely fogalom volt Pakson, az atomerőmű mellett veszített presztízséből?

- Ebből mi nem csináltunk hiúsági kérdést, tudniillik mi felismertük az atomerőmű jelentőségét. Mi attól nem féltünk, hogy az atomerőmű a konzervgyártás létét veszélyezteti. Mielőtt az atomerőmű beindult volna, nálunk a gyárban indult egy radiológiai labor, mely kiemelt feladatot kapott például a csernobili események kapcsán is. A laborunk rendszeresen mérte az esetleges radioaktiv szennyeződést, és sohasem tapasztaltunk ilyent. Tehát mi tudtuk a legjobban, hogy az atomerőmű semmiféle hatással nincs a környezetre, és az általunk megtermeltetett nyersanyagra.

- Hogyan látod Paks jövőjét?

- Én egy nagyon konzekvens konzervgyáros voltam, mindig a konzervgyárra koncentráltam, a közélettel - egy rövid időszakot leszámítva - nem nagyon foglalkoztam. Úgy gondolom, hogy meghatározó jelentősége van az atomerőműnek, és nagyon reménykedem, hogy még hosszú évtizedekig meghatározó is marad. Én egyelőre nem látok olcsóbb energiaforrást, és reálisnak tartom az erőmű bővítését, ha az ország ipari termelésének növekedése több villamos energiát igényel a jövőben, melyben reménykedem is. Persze a hulladék Pakson történő átmeneti tárolásának, a tároló bővítésének azonban nem tapsolok.

Az ipari park létrehozását is jónak tartom, sajnos nem nagyon települnek Paksra a vállalkozások. Egyébként a Konzervgyár helyén szerencsésebb lett volna ipari parkot létesíteni.

Úgy érzékelem valamilyen mezőgazdasági termékekre alapozó élelmiszer feldolgozó üzemet kellene Pakson létrehozni. Igaz, ma nem nagyon indítanak például konzervgyárat, de egy integrált formában - a nyersanyagot termelők, kereskedők, önkormányzati segítséggel közösen - talán sikeresen próbálkozhatnának feldolgozott élelmiszer termeléssel. Pakson és 30 km-es körzetében bőven van mezőgazdasági termelési kapacitás és munkaerő is. A tőke hiányzik, az kellene, mert gyárat csak úgy érdemes telepíteni, ha a legmodernebb eszközökkel szerelik fel, az pedig nagyon drága. Nemrég hívtak látogatásra egy belga cég magyarországi üzemébe, ahol olyan uborkafeldolgozó vonalat működtetnek, mely óránként 18 ezer darabot dolgoz fel, és az egész vonalat számítógép vezérli.

- Egy esetleges új paksi gyáregység megtervezését magad is elvégezhetnéd, hiszen úgy tudom ilyen irányú tevékenységet is folytatsz.

- Ma már egyre ritkábban vállalom nagyobb szakértői tevékenységet, különösen nem hosszabb ideig tartó feladatokat. 1997-ben még Libanonból kértek fél arra, hogy építsek fel nekik egy konzervgyárat. A megbízást elfogadtam, a terveimet megvalósíthatónak találták. A gépeket itt vettem meg Magyarországon, ki is szállították. Úgy volt, hogy részt veszek a beüzemelésben is, ám a Beka-völgyben fellángolt fegyveres harcok miatt nem volt bátorságom kiutazni.

- A volt paksi konzervgyárhoz való ragaszkodásodat jól példázza, hogy amit lehet igyekszel megmenteni.

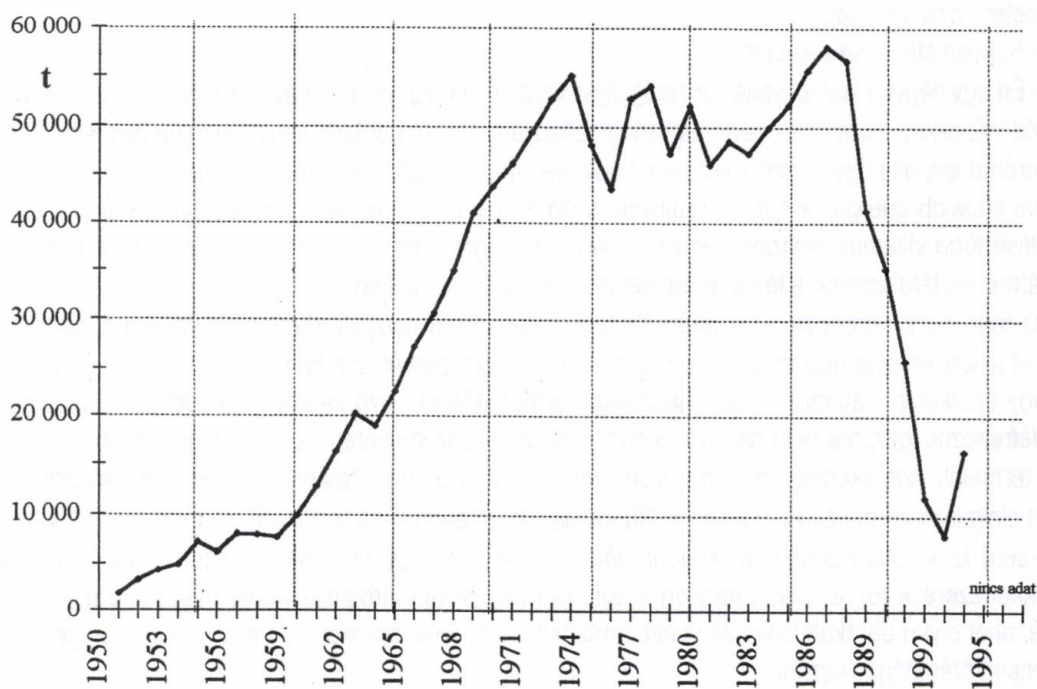
- Ez sajnos nem túl sok. A konzervgyártás beindításáért már nem lehet semmit sem tenni.

- Az új tulajdonosok több esetben kértek szaktanácsot tőlem, de annyi pénzük nem volt, hogy a teljesen lerobbant gyárat rendbe tegyék és a forgóeszköz finanszírozást is megoldják. Tanácsaim fejében én a gyárra vonatkozó képeket, írásos és tárgyi eszközöket kértem, melyeket a Városi Múzeumnak ajándékoztam. Remélem sikerül annyi anyagot megmenteni, hogy egyszer majd egy egész szobát betöltő kiállításon mutathatjuk be a paksiaknak a volt konzervgyárat, hogy legalább az emléke fennmaradjon.

A Paksi Konzervgyár nyeresége millió Ft-ban

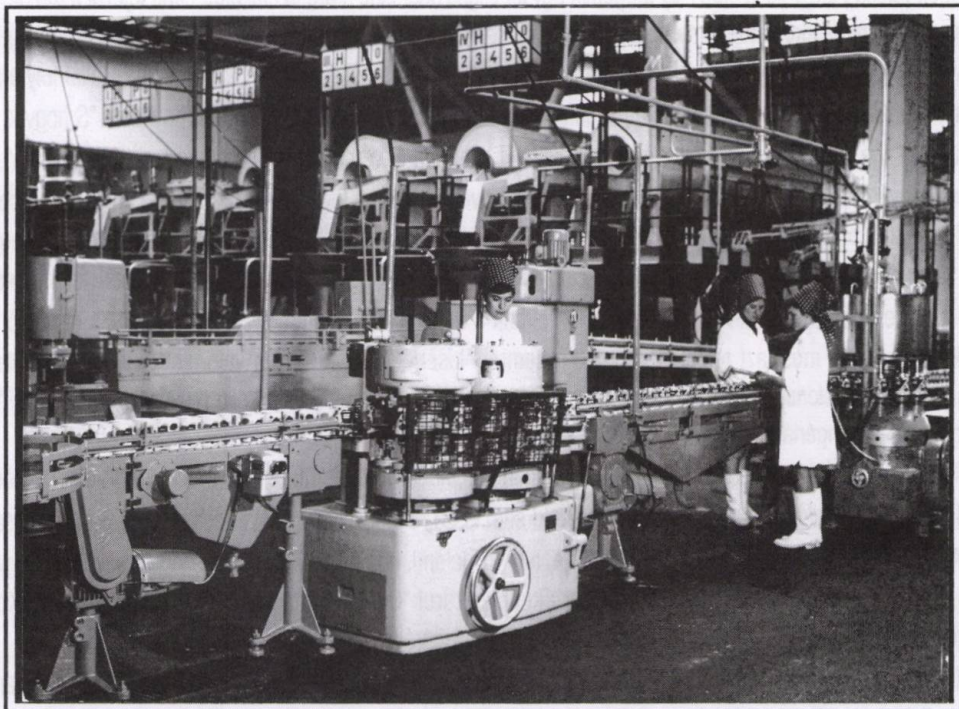
1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
36,6	29,2	51,8	65,7	56,3	66,2	121,0	95,7	87,9	113,0	12,8	-67,6	-255	-76,4	-154	-28,9	-160

A Paksi Konzervgyár teljes keresztmetszetű termelése tonnában:

Lejegyezte: Beregnyei M.

V O L T E G Y S Z E R E G Y G Y Á R

Törjék Zsuzsanna:

Gondolatok Ady Endre: Margita néni élni akar című művéről

(4. rész)

A Margita – Hungária képzet történelmi szimbólumrendszere

„Politikát akartam jellel szöve

S nem Te hibád: szükségem volt egy nőre”

Régi vágya teljesül Ady-nak, amikor megírja a Margita élni akar-t. Autbiografikus emlékek és történelmi események felhasználásával ábrázolja az akkori magyar kort, országa és fajtája küzdelmét. Így kap szimbolikus értelmet Margita alakja, aki azonos Magyarországgal. Ady elmondja, hogy „Margita élete, sorsa, csókja/Magam s korom fizetetlen adója”. Dolgozatunk ezen részében nézzünk most mélyen magunkba, történelmünkbe, a politikába s, hogy ennek ábrázolásához miképp volt szüksége Ady-nak Margitára, hogy hogyan tükröződik vissza mindez Margita sorsában, szerelmében, arra a későbbiekben térünk ki. Ady így fogalmazta meg Magyarország életének lényegét: „Sok politika és sok szerelem/S kavarogjon a holt, magyar, pimasz tó.”. Ady ebben a művében is hű maradt önmagához, az önmaga számára, mind az életben, mind az írásban kijelölt úthoz, hiszen már a mű keletkezési körülményeit tárgyalva szóltunk arról, hogy őt a politika és a szerelem érdekelte igazán, s ebből a koncepcióból kiindulva következetesen építette bele művébe a számára ihletet adó motívumokat.

A korabeli valóság tárgyalása előtt Ady megemlíti egy lényeges adalékot. Margita élni akar című fejezet a mű bevezetésének is tekinthető, mert magyarázatként ebben mondja el Margitának Ady, hogy miképp jutott el e verses regény megírásáig, utalva saját életkörülményeire, állapotára: "S gyötört az Élet, e drága betegség", - hogy az élet születéstől kezdve a halállal folytatott csata és betegség is ,mert halállal végződik - és saját identitásának meghatározásában is meglehetősen bizonytalan: "S hogy ki vagyok, azt úgys sohse tudtam"-írja, s ugyanezt mondja a Hiszek hitetlenül Istenben c. versében is: "És én vagyok a titkok-titka". Megjegyzi, hogy a korabeli Magyarország, magyarság állapota érlelte ezt a művet aktuálissá, időszerűvé: "S szüretre érett e gerezdes nóta".

Arról már dolgozatunk első fejezetében szóltunk, hogy milyen életrajzi adalékok járultak hozzá a Margita-regény megírásához, valamint a dolgozat ezt megelőző szakasza feltárta a zsidó nőmodell, zsidóság szerepeltetésének a műben való jelentőségét, ennél fogva erre most nem kívánunk kitérni. Beszéltünk a konkrét történelmi helyzetről is, melyben ez a mű megfogant, feladatunknak éppen ezért most azt tekintjük, hogy figyelemmel kísérjük ennek műben való életre keltetését, valamint, hogy kiemeljük azokat a kísérő jelenségeket és a magyarság történelmére, léthelyzetére vonatkozó tényezőket, melyeket Ady Margita alakjában megjelenít és Hungáriának nevez.

Margita, azaz Hungária múltjáról megtudjuk, hogy lehangoló, negatív képet mutat, így senki sem gondol rá örömmel: "Halottam, hogy furcsultak napjaid,/Kiknek mámorát hűn senki sem issza,/Tudom, hogy újtjaid zeg-zugosak/S csak hiúságból nézel néha vissza" A történetet „nem-történetünk”-nek definiálja, ami azt jelenti, hogy nem Margitáról szól, ő csak ürügy egy súlyosabb mondanivaló megfogalmazásához. A bevezető fejezet eképpen zárul: "Cimbalom-tus és most figyelni tessék:/Következik a következetesség", vagyis a Margita élni akar szimbolikus értelmének feltárása.

Margita kimondja, hogy „most az Élet itt élni akar”, majd kijelenti, hogy „Ott-leszek minden szédült izgalomban”. Ezzel az ábrázolási technikával, vagyis Margita - aki, mint tudjuk Hungária maga - sorsának, történetének előrevitelével Ady eléri, hogy állandó összecsengésben tárul elénk a Margita és a Hungária képzet. Azzal, hogy Margita ott van „minden szédült izgalomban”, teljességében mutatkozik meg sorsa a mű lapjain, mi is részesei vagyunk magyarságunk sorsának az egész művön át. Milyen is volt a korabeli magyar valóság? Magyarországtól, a magyarságtól még a sors is elfordította a tekintetét, nem vigyázott rá: "S még a Sors sem aggskodott miattunk"- mondja. A korabeli magyar társadalmi rend megváltoztatásához, a magyar „Sors” jobbá tétele szem-

pontjából forradalomra van szükség. Ady forradalmi költészete is ezt sugallja. Meg kell találni és egységbe olvasztani azokat az erőket, melyek újat akarnak. A magyar haladás erői tudták, hogy az objektíve meglévő forradalmi helyzet és az egyre mélyülő politikai válság esély a progresszió erői számára, hogy győzelemre vigyék a forradalom ügyét.

Ez a társadalmi valóság ihlette Adyt, amikor a Margita Párizsba jött c. fejezetben a forradalomról beszél. Azt mondja róla, hogy „illetlen, magyar forradalom”, vagyis nem volt való a tradíciókhoz, másrészt világosan látta, hogy a magyarság nem képes egységesíteni a haladó erőket a feudális Magyarország lebontására: „S nem volt jelszónk a forradalom” - írja arra utalva, hogy nem érettek meg az erők a radikális változtatáshoz. A magyarság tehetetlenül, lomhán vergődött, semmit sem tudott tenni a jövője előre-mozdítása érdekében: „Süket és vak volt a magyar lélek”/Majd harminc évet rossz álomban szunnyadt”.

Ady a költő tevékenységét irányadónak véli, a költőnek küldetést kell teljesítenie, s ezáltal felrázni népet az álomból. Utoljára Arany János költészetében látta ezt a tüzet, a magyar sors megjelenését. Ezt írja: „Arany János volt végső lobbanás”. Beke Albert igaztalanul tartja ezt a kijelentést, teljesen szokatlan álláspontot képviselve, s azzal érvel, hogy Ady költészete sem előzmények nélküli, s azt a kulturális talajt, melyből Ady költészete kinőtt s vált olyanná amilyenek ismerjük, úgyszintén el kellene ismernie. Ady és barátai új megvilágításban c. könyvében írja: „S abban sem volt igaza Adynak, amikor az Aranyt követő költő nemzedéket teljességgel lenézte és megvetette”^[1]. Komlós Aladár a következő költőket említi meg az Aranyt követő nemzedékből, akik Adyra hatást gyakoroltak, akiket Adynak véleménye szerint el kellene ismernie, mint ösztönzőket: „Reviczky vallomásos őszintesége, sokszor elsírt megnemértettsége, a nemzetinél szélesebb perspektívára való törekvése például szolgál Adynak és Juhász Gyulának, Kiss József szabadabb verselésére és a nyelv színesebb kezelésére tanít, Komjáthy a filiszterség fölé szárnyaló érzelmi izzásával és filozófiai magasságával éppúgy mintaképe Adynak, mint Babitsnak, Kosztolányinak és Juhász Gyulának. Szilágyi Géza a nemi élet bátor megszólaltatásával, mindnyájan a társadalmi bajok őszinte megmutatásával törnek utat...”^[2] Ady tehát a korabeli magyar életet s benne a költőket céltalannak, erőtlennek érzi, sőt Magyarországról mondja: „a vén Hunnia, a rácsolt”, azaz a világtól elmaradt. Csak a lassú elpusztulás, „a csöndes, piszkos erjedés/Utálatos halál-ideje” az, ami tapasztalható az országban.

Hunnia ellenpólusaként Párizs jelenik meg, ahova tömegesen emigráltak a magyarok: „és Párizs volt Hazánk helyett hazánk”, ahol „kék, magyar acél/Masszájában formálódtak a kardok”. A századfordulón Párizs volt a szimbóluma mindannak amire az új század kezdetén, a tudományban, művészetben és politikában az egész világ készülődött. Először Léda hívására választja Ady a várost és utána még hatszor tér oda vissza. Ady látja: „Franciaországban: nostra res agitur. Mindnyájunknak, az egész jövőendő emberiségnek sorsát edzik a tűzben, pörölyözik, formálják a világ nagy műhelyében: a mindig izzó, szikrázó, morajló Párizsban.”^[3] Ady Franciaországot második hazájának tekintette, a francia politikai életben pedig sok követendő példát látott hazája számára. Nem szabad elfelejteni, hogy a „kis, üzött, éhes, vad csapat” - „György úr, jogász, én s Ottokár, a piktor”, szimbólumai a magyar emigránsoknak, a századelő magyar értelmiségének - lelkeiben, akik „együtt forrtak ott” Párizsban, nem kis fájdalom rejtőzött, mert hazájukban nem tudták érvényesíteni akarataikat, vagy mert a fennálló renddel nem tudtak azonosulni, s ezért idegenbe kényszerültek: „kőd a boulevard-on s köd a sziveken,/ Mély bánatok, kiket az Ősz kovácsolt,” - hangzik a sóhaj.

Ebben a fejezetben utalást találunk az 1905-ös orosz-japán háborúra, s kiderül, hogy Ady szimpatizál a japán néppel, a magyarok rokonainak mondja őket:

*„Izgult, főtt Páris, hírek jöttek.
Kozákéknak legkeletén nagy baj van.
S összekarolt a Nippon-babona,
Japán-rokonság éltette a gőgünk,
Vágyunk, rabságunk, szerelmünk és lázunk:
Vén Földünknek még majd mi magyarázunk.”*

A háború eredményét Ottokár közli a regényben: „Fiúk-szólt vígan,-a japánok győztek”. Ady japánokhoz fűződő szimpátiáját, egyéb műveiben is felfedezhetjük. A Köszvény ország márciusa c. versében az egykori, 1848-as márciusi magyarságot azonosítja a japánokkal, azzal a néppel, aki sikereket ér el, változást idéz elő:

*„Az élén jártunk a világnak,
Micsoda áldott, nagy tusák.
Föltört a hunn szívből a láva,
Mi voltunk a világ Japánja
Akkor s maga az - Ifjuság.”*

Az egykori magyarságot, Magyarországot - "Volt egy ország valaha, régen, /Negyvennyolcnak nagy idejében" - példaként állítja a korabeli elé, a japánokkal való azonosítás méginkább hangsúlyozza a múlt és jelen közötti szakadékot, ellentétet. A mukdeni lángok c. cikkében a japánokat méltatja, akik Mukdennél, Mandzsúria, Kína akkori társállamának fővárosánál a cári hadseregeket többször legyőzték. Egyébként az oroszok japánok elleni háborújának sorozatos sikertelenségei és ezeknek gazdasági-társadalmi következményei robbantották ki közvetlenül az 1905 eleji orosz forradalmat. A cikkben Ady így ír a japánokról: "Tokió diadalünnepre készül. Van oka ünnepelni, ragyogni, ennek a rejtélyes, csodás nemzet-üstökösnek, mely jött, hogy bevilágolja a világot, hogy elhessegesse a lidércet, mely a kultúremberség mellét nyomta."⁴¹

A korabeli politikáról szólva: "csalt, ágált, élt a politikushad", előkerül Tisza Kálmán neve, "Akkor nagyon Tisza-Kálmán-szágú/Volt még e Bécs-vorstadti élet", majd Tisza Istvánt említi, először a Margita Párizsba jött c. részben, majd a mű további fejezeteiben is. Tisza István először 1903-1905-ig volt miniszterelnök, majd kormánya a Szabadelvű Párt, melyet Tisza Kálmán alakított 1875-ben, 1905. január végi veresége nyomán lemondásra kényszerült, a függetlenségi jelszavakat hirdető ellenzékétől szenvedett vereséget. Ezt Ady a Mikor Párizsból hazajöttünk fejezetben örökíti meg: "S itt hallottuk, hogy Tisza megbukott,/Mert a nagy Titok unokákban büntet." Itt arra gondol, hogy Tisza István nagyapja, Tisza Lajos a bécsi udvar konzervatív politikáját támogató bihari adminisztrátor volt és ennek oka a mostani vereség, hiszen az unoka is azt az utat járta, mint nagyapja. Varga József írja Tisza politikájáról: "A Habsburg - politikával összefonódott úri Magyarország hatalmi érdekeinek védelme volt politikájának kétszerkettője."⁴²

Ady sorai, amiben a magyar nemzet jelleméről beszél, ezt a véleményt támasztják alá: "S be nem cserélném könnyen semmi mással/Dózs nagy-urakkal nyögő kis-úr nemzet"/S háborgó népek:hát lehet ennél szebb?" Annak ellenére, hogy látja nemzetgyengeségét, hibáját, mégis fajtája fiának mondja magát, közösséget vállal fajtájával. A Pimasz szép arccal mondanivalója szintén ebben erősít meg bennünket: "Olykor utálom, néha szeretem:/Ennyi emberséges bánatot/Nem adott volna más fajta nekem".

Visszatérve a 20. század eleji politikára, nem vált be az a remény, amit a Szerelmek az őszben c. fejezetben olvashatunk:

*"(Az estén, mikor Tisza Kálmán művét
Drót-hírekből biztosan veszni láttuk,
azt mondtuk-hivők lévén az esték:-
Most már jön a szép, magyar függetlenség.)*

Forradalom, belülről megérelt megmozdulás hozhat csak változást. Erre van szüksége a magyar nemzetnek, kívülről nem várható a megváltás. A csodát várták a forradalom hívei, azt, hogy történik a világban valami ami az ország helyzetére is hatással lesz, holott csak az elszánt, öntudatos tett vezethet eredményre. Ezért jegyzi meg Ady ironikusan:

*„(Holott künnről nem jött volt semmi szép
S utálatosan spekulatív bölcsek
Ősi jaját hadd hangoztassuk itt:
Események mindig csak bennről jönnek.)”*

Nem volt ez a „benn” sem olyan állapotban, hogy belőle bármilyen cél megvalósítható lett volna. Adynak az a megjegyzése, hogy "Az úrfajták akkor egymás között/Gyujtogatták és oltották a lángjuk" arra utal, hogy Tisza István és pártja, valamint a koalíció

állt egymással szemben és miután az 1905-ös választásokon győztes ellenzék 1906 tavaszán megkötötte a paktumot a királlyal, aki a darabont kormány helyére kinevezte a koalíciós kormányt, kereskedelmi miniszterré pedig Kossuth Ferencet, ez a kormány sem hozhat változást, hiszen alkuval nyerte hatalmát: "Úgy gondolom: Nem érett az Idő,/Várni kell alkut, talán visszamenni./ (Hogy Princz Franz, Kossuth, akkor miniszter lett,/Ilyen volt az egész ország, ilyen gyermek.)

Az 1910-es választásokon a hatalom ismét Tisza István és híveinek kezébe került. Győzött a Nemzeti Munkapárt a koalíciós pártokkal szemben: "Hogy eszméltek a Csalt magyarok is lent,/Tisza Istvánt vették vissza, mint Istent".

Ady A tarisznyás ember c. cikkében Tisza Istvánt „a legkártékonyabb Tisza”-nak nevezi s az ország vesztét abban látja, hogy újra sikerült kezébe kaparintania hatalmat: "Ennek már az isten fölvitte a dolgát, pör helyett lápot szárít, ha új birtokra éhes, vagy egyszerűen vásárol magának új birtokot az Osztrák- Magyar Bank szép és értékes bankóival, melyek nála erőszak nélkül meg tudnak gyűlni. De tarisznyájában történelmi elemözsia van, s egyéni birtokpör helyett azt a sokkal nagyobb pört szeretné megnyerni, hogy Magyarország maradhasson időtlen időnkig a pörnyerő Tisza uram helyes Magyarországa. Király István gondolatai talán némi magyarázattal szolgálnak arra, hogy amint azt a műben még számos helyen és egyéb Ady versekben is látjuk, miért fordult oly hevesen Ady Tisza István ellen. Támadásai okát a Bécs iránti hűségében, úri merevségében, magyarsággal nem törődő politikájában kereshetjük: "a makacs, konok mozdulatlanságot, a mindenre való reakciós elszántságot képviselte ez a szikár, szemüveges gróf. Sokat emlegetett gerincessége nem jellemesség volt, hanem látókörhiány, másokat semmibe vevő, hetyke úri dölyf. Nem reformokkal, hanem kemény kézzel, nem szép szóval, a viszonylag haladó csoportok megnyerésével, hanem nyers erővel, az uralkodó osztályok öntudatosításával és egyesítésével kívánt ő úrrá lenni a nehézségeken...S ha sokban sejtésszerűen is, de kezdettől fogva jelen volt benne annak tudata, hogy a reakció egységfrontja, az antidemokratikus egységfront született meg a magát liberálisnak hirdető Nemzeti Munkapártban....A nagytőke és a nagybirtok hű szimbólumát, az egyesült reakció erős emberét, választott férjiját látta már ekkor is Ady Tiszában"^[6].

Ady Tiszát, akit a „porosz junker vetemedett mása”-nak, Bismarck-nak nevez, okolja azért, hogy Magyarországból „Augiász vén óla” lett. A mondában Augiász óla, amit csak Heraklész tudott kitakarítani, züllött, romlott állapotot jelent, a probléma abban áll, hogy nekünk nincsenek Heraklészaink, akik ezt a „bűzlő ólat”, Magyarországot kitakarítsák. Történt erre ugyan próbálkozás 1912 május 23-án "S kardos kezünkben Margita nevé/dalolták ki bő-véresen a pengék./Május volt és nem éreztünk Tavaszt/, de ez sikertelen volt, "Homlok-bakunkon ifju fátum ült" mint ahogyan erre már dolgozatunk első fejezetében is utaltunk.. Tisza Istvánt tartja Ady a magyarság elveszett sorsának olyan értelemben, hogy az ő politikájának nem szívügye a magyar nemzet jövője, nemzeti létünk megerősítése. Ezért fenyegetőleg, kissé ironikusan megjegyzi: "De hadd viselje gondunk csak tovább/Elhívott táltos, bölcs, nagy Tisza Pista/S sugárzó népe, az agyitalan úr". A feudális magyar múlt és jelen képviselőjét látta Tiszában, aki megnyomorítja a népet, ezért nevezte a Rengj csak föld c. versében „új, kan Báthory Erzsébet”-nek, akiről az a hír járta, hogy jobbágylányok vérében fürdött. A Rohanunk a forradalomba c. versében „vad, geszti bolond”-nak, „gyujtogató, csóvás ember”-nek mondja, akinek a gyujtogatása, illetve a tevékenysége után, a már rothadó, de még úri Magyarországot, "Hunnia úri trágyadombja"-t szükségszerűen fel kell váltania az újnak, hiszen Tisza is csak az „Idők küldöttje” s utána másnak kell következni.

[1] Beke Albert: Ady és barátai új megvilágításban, Szenci Molnár Társaság, Bp., 1995., 124 old.

[2] Beke Albert: Ady és barátai új megvilágításban, Szenci Molnár Társaság, Bp., 1995., 125 old.

[3] Vezér Erzsébet: Ady, Philobiblon, 1994., 85. old.

[4] Ady Endre válogatott cikkei és tanulmányai, Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1954., 106. old.

[5] Varga József: Ady és kora, Kossuth Kiadó, 1977., 273. old.

[6] Király István: Ady Endre I., Magvető, Bp., 1970., 617-618 old.

Mérei Beáta

BEMUTATKOZÓ LEVÉL

Mérei Beáta vagyok. 16 éves koromtól foglalkoztat a versírás. Érzelmeimet, életem lelki hullámait sorokba foglalva jöttem rá, hogy nem elérhetetlen számomra.

1999. augusztus 11-i napfogyatkozás feledhetetlen pillanatait Paks város főterén éltem meg. Azóta mint jóbarátot zártam a szívembe és rájöttem, hogy többet jelent számomra eddigi életemben megismert városoknál, ahol, ha röviden is, de megfordultam.

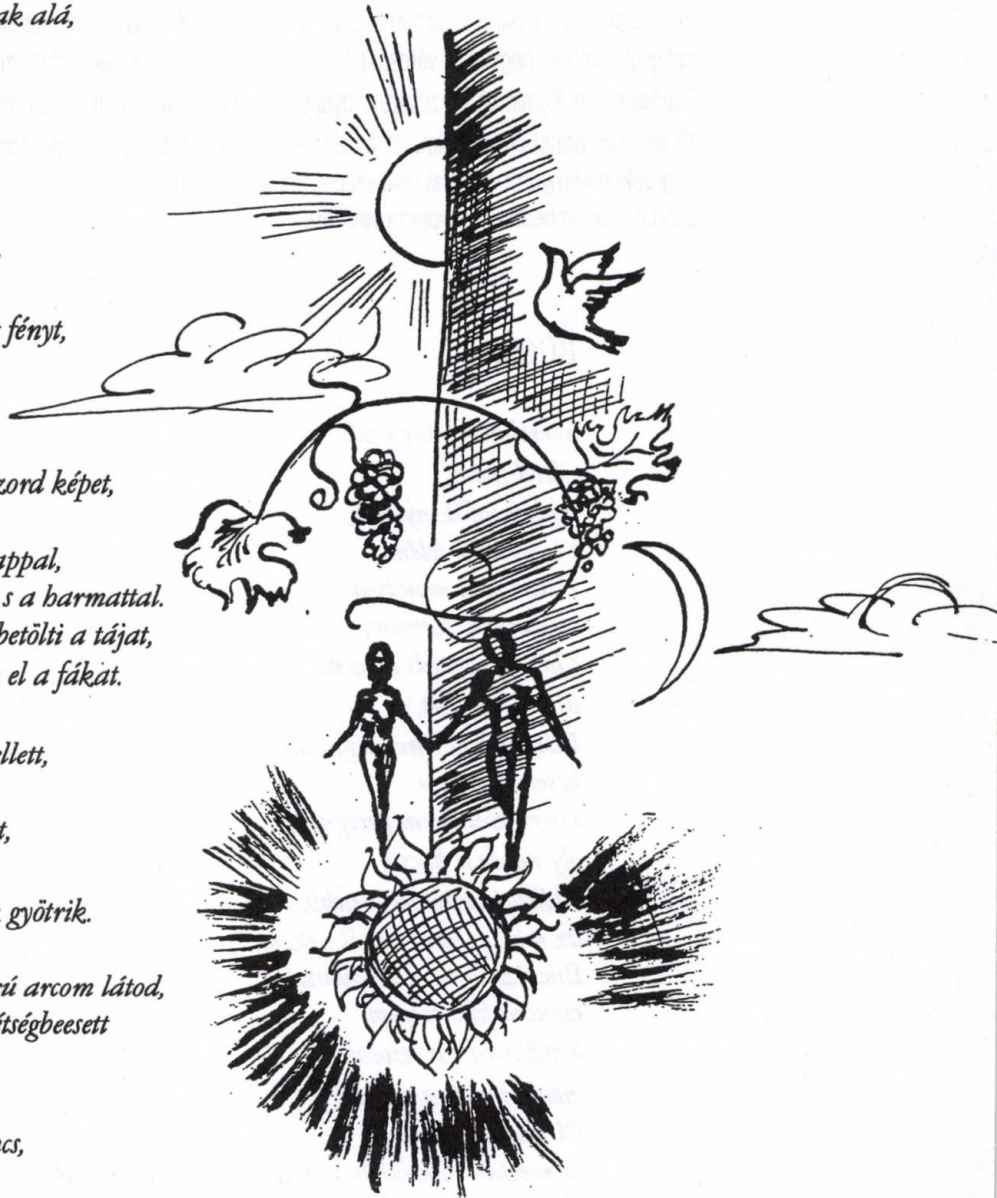
Szülővárosom, Komló után Szekszárd nyújtott otthont családomnak, ott nevelkedtem, de 23 év után paksi élményeim, az emberek rádöbentettek, hogy nemcsak a szűk, megszokott környezet nyújthat újat, szépet, jót, ami kellemesen inspirálja az ember egy új gondolatsor rímbeszedett pappírra vetésére.

BÚCSÚ

*Szerelmünk tavaszán
jöttél felém,
vadrózsafák nyíltak,
s te neveltél felém.
Arcod édes mosolyát
visszaverte szemem,
s láttuk egymás szemébe,
vége nem lehet.
Édes csóкод újra vágyom,
keserű a búcsú.
Forró könnyeim peregnek,
oly nehéz a búcsú.
Csókjaid közt legédesebb,
az mit utoljára adtál nekem.
Búcsúzásunk szép tavaszán,
szened fájó szívem,
kettétörted kis szívemet,
mely lángolt a vágytól.
Elszökbetsz előlem,
de megtalállak bárhol, magamhoz láncolnálak,
de messze jársz távol.
Szerelmünk elrepült,
messze vitte Amor.*

BEVONULÁSODRA

Ében fekete bajad
 úgy pereg le válladon,
 mint fájó könnycsepp,
 apró gyermek szeméből.
 bajszálaid lágyan hullnak alá,
 óvatosan érintve a földet,
 mely életet adott neked.
 Szíved lassan megremeg,
 amint érintem kezéd.
 Elválunk egy kis időre,
 fűrkészve nézzük a jövőt,
 gyengéden átölelsz,
 szemedbe látom a boldog fényt,
 s ez ad erőt.
 Erőt ad, hogy elviseljem
 távolléted biányát,
 s magam előtt látok egy zord képet,
 látom, hogy mi vár rád.
 Együtt kelsz az áldott nappal,
 zsenge fűvel, kisvirággal, s a barmattal.
 Fegyverek vad ropogása betölti a tájat,
 s a virágok félve borítják el a fákat.
 Véred vidáman pezsdül,
 amint egy golyó füled mellett,
 fűlyülve elrepül.
 S az én szívemre a bánat,
 lassan-lassan le-le ül.
 Éjjel fáradt tested álmok gyötrik.
 Édes álmok!
 Álmodban majd szomorú arcom látod,
 kínoz a rádszegeződő, kétségbeesett
 szempár,
 de lassan virrad ismét,
 s a nap mint érett narancs,
 kúszik egyre feljebb,
 a feletted elterülő
 halványkék lepedőn.
 A báránykák az égen megvadulnak,
 s halálos ökleléssel esnek egymásnak.
 Átjárja testüket az erőszak,
 mi lentről a földről árad,
 majd jönnek a fekete vad bikák,
 ők folytatják a küzdelmet,

de az ő összecsapásukat,
már nehezebb elviselned.

Az ő vérük lassan hull le a földre,
kípp-kopp, mondja,
mikor lágyan érinti a talajt,
melyen a tested piben.
Ő az ősz volt,
ő volt igen.

Bakancsodban szétfagy lábad,
mikor hó lepi el a téli tájat.
A hópibék, mint apró, fehérek,
szálingóznak a válladra,
s te ilyenkor visszavágyódsz,
gyermekkorod ágyadba.
Nem kívánod hallani,
tankok nyikorgó, zörgő talpát,
hisz olyan mintha száz, meg száz
gyermek

síró hangját hallanád.
Lassan kezdi felvenni,
vidám, színes köntösét a táj,
előtted már csak nébány zord nap áll.
Atléped a laktanya küszöbét,
hol el nem múló szerelemmel várlak én.

TÓTH GABRIELLA

Sírvers

Artatlan áldozat volt csupán,
kit elvitt szépen a magány.
Szilánkos sírkő, összetört szívek,
Szürkeség, és fekete színek.

A rózsaszín látomás eltűnt,
a szívdobobás is lassan megszűnt.
Fakóság lett úrrá minden színén,
a vonat biába lassított a sínen.

Nem érzett fájdalmat, - megbalt hamar
Élhetett volna még - ha szenvedni akar...!
De hát ő is csak múló boldogság volt csupán,
Kit elragadt magával a rideg balál.

94.08.06.
Hladani

A jövő nemzedéke

Ebbe a gyilkos világba szüljék anyák gyereküket?
Gyilkosok közé, kik leszúrnak embereket?!
Mi lesz a jövő nemzedékével? Ki neveli fel őket?
Lesz majd olyan, kit a tűz porig éget...
vagy olyan, kinek fején golyó üt keresztül
vagy áramtól fekszik teste élettelenül!
Ha mindenki halott lesz, vagy börtönben hever,
Mondja valaki! A gyerekeket ki neveli fel?!

A csönd perce

Ülök, és hallgatom a csendet.
Nézem a pobarat leteszem a könyvet.
Félbomány van. Füst, - a kinti szürkeség csendje.
A pobár áll, a könyv hever. A csönd perce.

Az eső: csorog az ablakon.
A fény: tükröződik a falakon.
Ülök, hallgatok, nézek. A csönd perce.
A mindenség fekete leple.

Ki, - vagy mi vagyok én?

Ki, - vagy mi vagyok én? Nem tudom.
Ismerem is magam, meg nem is. Fel nem foghatom.

Állat vagyok. Ordító, kíméletlen vadállat, és büszke.
Macska vagyok. Alattomos, hízelgő és fűrge.
Oroszlán vagyok. Hatalmas, erős, az állatok királya.
Féreg vagyok. Szánalmas, és az ördög imája.

Ember vagyok. Finom, kitartó, kemény és büszke.
Gyerek vagyok. Félénk, ügyetlen és picike.
Felnőtt vagyok. Határozott, önző és tévedhetetlen.
Nő vagyok. Átlag alatti, és felismerhetetlen.

Pont vagyok a világ közepén.
Ezt érzem, hogy ez vagyok én...

HETÉNYI ISTVÁN

Őket siratom

*Siratom őket, akik még élnek,
hajlottbátúiak, kicsik, esendők,
búzzák a lábukat, csoszognak,
meg-megállnak, zibálva, libegve
a nebéz évek terbei alatt.*

*Siratom őket, a sorsukat,
mit rájuk osztott Isten, vagy a végzet,
a sparbeltet, a szegénységet,
két báborút, a nyomor kínjait,
a rögöt, melyet ha koporsóra dobtak,
mintba magukéra hullt volna.*

*Siratom őket, mert elbagyottak,
mindig mindenről lekéstek,
a vertfalú, földbőzlapult
vén házak ráncosarcú lakóit,
mezítlábas lépteik nyomát szívemen,
s rajtuk a piszkos, foltos göncöket.*

*Siratom egyhelyben topogó életük
sivárságát, hogy nem láttak el
csak ameddig a dülőutak nyúltak,
látóbatáruk csak a szomszéd faluig ért el.
Hallottak valamit Balatonról,
Velencei tóról, Harkányról meg Pestről...*

*Siratom őket, az ólat, baromfiudvart,
rétet, kertet, a földet,
hol hajladoztak egy életen át.
Nem tudták, hogy mily szép a világ,
nem tudják, hogyan élnek mások,
kik könyékig turkálnak a bőség kosarába,
melybe csak rakták, rakták,
rakják, mindhalálig
azt, amiből nekik oly kevés jutott.*

Im memoriam Konzervgyár
(1985)

Éjszakás műszak

*Abogy a sötét sötétebb
úgy ragyognak fel a fények.
Lámpafűzér a dombra fut,
fény-árnyék a Kisbegyi út.*

*Kertes házakkal szemben állnak
a holdezüstös kockaházak.
Távolban vörös fény lebeg
az atomerőmű felett.*

*Tolnai út. A forgalom elül.
Stoplámpa hátul, fehér meg elől.
Mozgalmas, zajos konzervgyár felett
úsznak el gőzből fodros fellegek.*

*Egy eltévedt kis csillag félve
csücsül a kémény tetejére.
Odabent gépek, lányok, asszonyok,
előttük futószalagon forog.*

*ezernyi befőttes üveg.
Nincs megállás, és nincs szünet.
Az éjszakás műszak gondja
kiül a fáradt vonásokra.*

*Monoton gépzaj és unalom.
ha kinéznek olykon az ablakon
nem látják a Kisbegyi utat.
- Az óra még csak félhármat mutat.*

*Nem látják fenn az ezüst holdat,
csak az üvegek hogy forognak,
és nagysokára a derengő fényeket
az ébredő város felett.*

HETÉNYI ISTVÁN

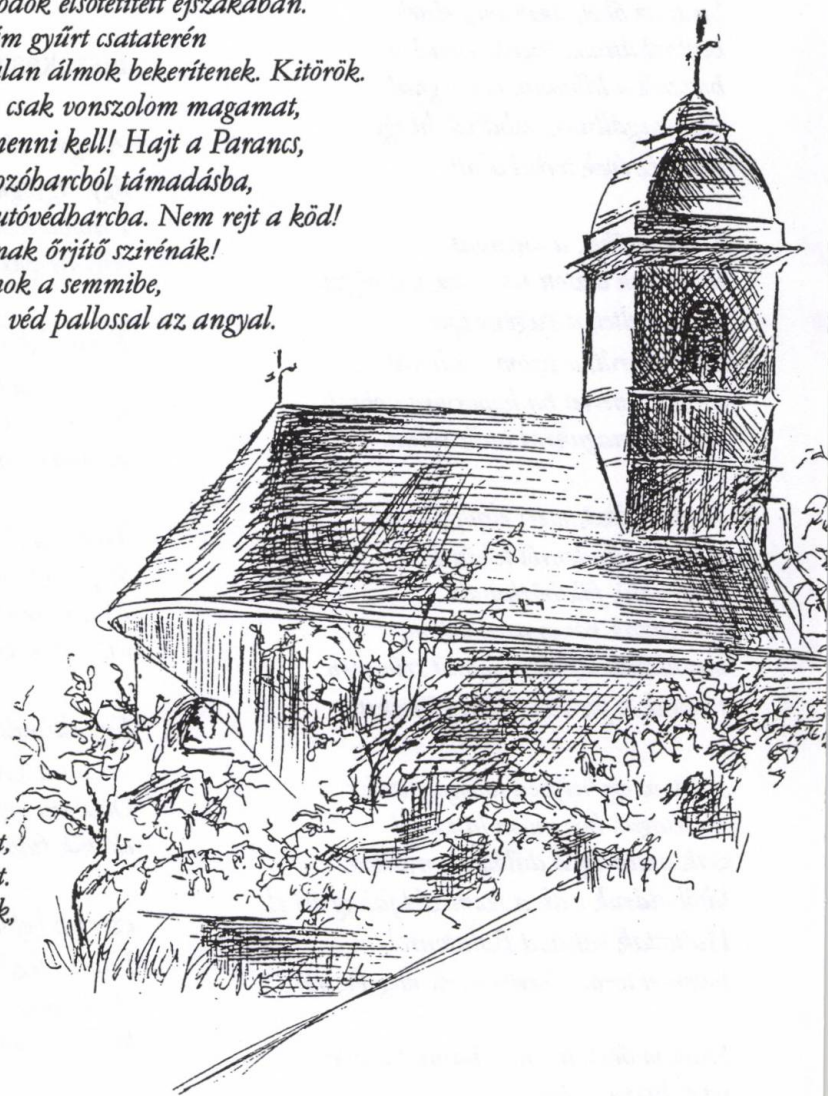
Hajnal háború után

Forgolódom elsötétített éjszakában.
Párnám gyűrt csataterén
nyugtalan álmok bekerítenek. Kitorök.
Aztán csak vonszolom magamat,
mert menni kell! Hajt a Parancs,
találkozóbarcból támadásba,
majd utóvédbarcba. Nem rejt a köd!
Vijognak őrjítő szirénák!
Zubanok a semmibe,
és nem véd pallossal az angyal.

Fonalkeresztek pókbálóján át
lesnek rám, ahogy bukácsolok.
Megyek a falnak. Rámzuban.
Bombázók húznak el felettem,
atomfelbők gombjára tör az égnek,
alatta halál, pusztulás,
remeg a föld.

Véres szemekkel merednek rám
emberek, akiket ellenségnek mondanak,
pedig sobasem láttam őket. Ők se engem.
Emberek, akiket szeretni kéne!
Emberek, akiket bazavárnak,
akárcsak engem, rajt, szakaszt, századot,
ezredet, hadosztályt, badtestet, hadsereget.
Emberek, kik kormosak, sárosak, véresek,
pocsolyák vizéből isznak.
Már csak vonszolják magukat
kézigránátok, aknák, tankok,
dübörgő ágyúk morájában,
ott, ahol legfőbb úr a Parancs,
és géppuskák ordító torkából
kattog kifelé a Halál.

De jó, hogy nem sziréna,
hanem a Konzervgyár dudája ébreszt,
nem harckocsi, csak az autóbusz
morajló zaja ébreszt,
nem lángszóró, csak a Nap,
ez a meleg, végtelen, szelíd és kerek
atombomba lobbantja lánggra keleten
az eget.

Hetényi István
95 X. 04.

GÁTS KRISZTINA BEÁTA

Nyár a Margitszigeten

Levegő után kapkod a Sziget.
Nyugtató árnyakat hozó, lassú
felbőjtömög vonul el,
aztán ismét szemembe szúr
a sziporkázó nyári nap.
Madárkák ülnek zibálva
a zölddús ágak rejtekében
üdítő esőre várva.
Szinte minden lélegzetnél
érezni a párologó testek
nehézkés, édes illatát, amit
újra és újra felénk libbent
a fák és emberek közt
szaladgáló enybe fuvallat.
A padokon körbe-körbe
szerelmesek hullnak
egymás ölebe, keresve a
kicsiny árnyéket
párjuk testében.
A bokrok közt egy vén
kutya nevelésesen fiatal
mozdulattal kapja el
légszomjjal küzdő
gazdájá kezéből a már
foszladozó, öreg labdát,
vakkant, majd nyögve elterül,
mint egy hájas viziló.
A fűben az égető napsugár
végigtapogat az elernyedt,
kissé puffadt arcokon,
mosollyal nyugtázva
a már vörösbé nyúló pírt.
Mindenütt nyári bágyadság.
Szemem fáradtan adja meg
magát, bebunyom, s csak
néha eszmélek, ölemben
békés szuszogások hallva.

Szavak

szárnyam szabadon
szélnek szegni
szétszórt szívárvány
szélét szelni
szomjas számat
szónak szentelni
szomorú szememet
szánaznak színlelni
széttört szívemben
szerelemmel szökdelni
szeretnék én.

Elszenderedve

forró kezed érintése
még lángol arcomon
testemen a szenvedély
gyöngye csillog
álomba szállt nyugodt
arcodat nézem
a kis barázdákat
keresem
homlokodon
megszokott kedves ráncaid
elsimultak
abogy fordos tó vize
tükörré lesz virradatkor
a beszűrődő balvány
fény-árnyék játék
balándékokon
mókás dombocskákat rajzol s te alszol édesen
nem sejtve hogy
titkon
álmaid kutatom.

Írok, csak írok...

Szeretem nézni
amint aranyló tollam begye
végigserceg a tiszta papíron
vékony, kék színű vonalakat húzva,
tintába öntve rejtett gondolataim,
amint kezem könnyed mozdulatokkal
bukdácsol egyik szóról a másikra,
kiszakítva belőlem a feledhetetlen
mosolyok és a lelkem kínzó percek
szabadulni vágyó emlékeit.
Szeretem nézni
a kékülő fehérséget, abogy
lelkem tisztítván a papírra vetem
sajátos, aranyosan gömbölyű betűimet,
világgá hintve lényem minden mozdulni
vágyó, megsértésért küzdő érzését.

BAJTAI ANDRÁS

Nekrológ

*Közeledel.
Fény és fény között szemed febére
oly vakító.*

Árnyékkodat árnyékom követi.

*Szemek voltunk,
megtaláltuk az árvaságot a sebes
mezőkön, a vérző foltokat a smaragd
nyárban -
megtaláltuk a virágot:
pipacs.*

*Minden érintésem:
szívfalba vésett múltó fájdalom;
minden mosolyod:
kórórszába zárt elérhetetlenség.*

*A remény-csillagokba kapaszkodtam,
megtaláltalak, és most mégis
csillagszegekkel feszít homlokodra
a lüktető magány.*

Megérkezel.

*Szívcsendzubanás. Érkezésed
napfogyatkozás:
a Hold megolvad, és mi elmerülünk
a sötétlő ürességben.*

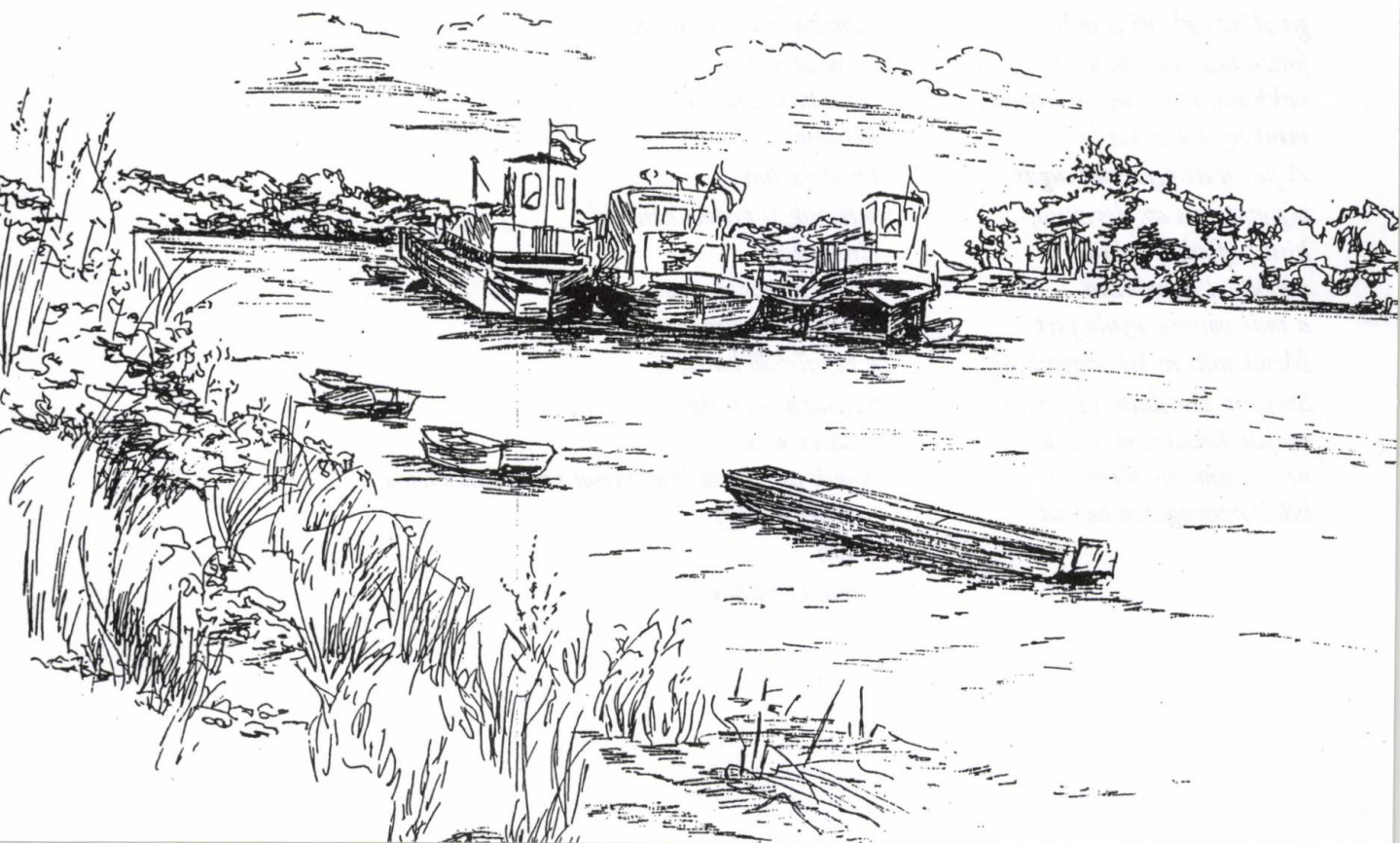
A csillagok villogó szirénák.

*Nincsen semmi,
csak a csend a fénytelen levegőben,
és a jade mohákon;
csak a csen a növe köveken
és a keresztben -
temető.*

*De Hold és Nap között,
sötétség és sötétség között,
szembéjad:
a súlyos kőlap őrzi meg a fényt.*

*Még felnézel az égre,
lassuló esőcseppek koppannak arcodon,
majd ér és ér között magaddal viszed
fakuló tekintetemet.*

Távolodol.

OLÁH ZOLTÁN

A csend küszöbén

Mert nevetbetsz
 fájdalmat a boldog fákra
 és sírbatsz -
 lebámlik arcodról az ég.
 Végül porrá lesz szemedén
 az elszánt idő;
 pillanat-lángok fonala
 egy hullószél ölében,
 míg egyszer csak végtelen
 álomná
 hamvad benned a hold...

Mert nevetbetsz és sírbatsz,
 az ősz balántékán
 már hallod Isten lépteit
 a csend köszöbén botladozva,
 abogy fölszakítja ajkadon az éjszakát.

ACSÁDI ROZÁLIA

Még itt vagyok

Még itt vagyok az árva csillagra kitéve,
 hajammal fészülöm az ázott réteket,
 de minden napban megnyomorít engem
 a végzethez iramló gyáva képzelet.

Még itt vagyok, s te fehérről álmodba szerethetsz,
 mint hullott szirmait a felhővirágnak,
 amikor rádfodrozódik az este
 s néma hullámával megérint a bánat.

De már egyre többször felzokognak bennem
 sötét lánggal kibomló égő énekek,
 s a hamuporrá lobbanó időben
 lassan szétporló hült parázssá dermedek.

Szerелеm

Karomon az erek;
 hólé a levélen.
 Lebunyod a szemed,
 micsoda szemérem.

Fákon göndör szellő,
 bosszú hajad kócos.
 Öleléseinktől
 remeg a bozótos.

Vida István halálára

A part mindig csak part marad
 és álmodunk, hol templomot
 álmodik egy Isten
 a folyó ajkainál,
 hol hullámokká hülnek
 óegyiptom könnyű percei
 a fénytelenül lengő homokfüggönyökön.

Felhők alszanak szüntelen
 egy sosem múló pillanat árnyain;
 sirály-zuhatag...

Lélegzéseink halott tükre a hold.
 Az égről Földünkért hallgatunk -
 meghalunk...

Víz csobog

víz csobog
 eső riasztja békém
 álmom feszületét szél döngeti

szögek
 szilánkok
 szögek a sápadt földön
 az ácsolt kereszt friss szilánkjai

víz csobog
 eső riasztja békém
 szabad-e mindent elfelejteni?

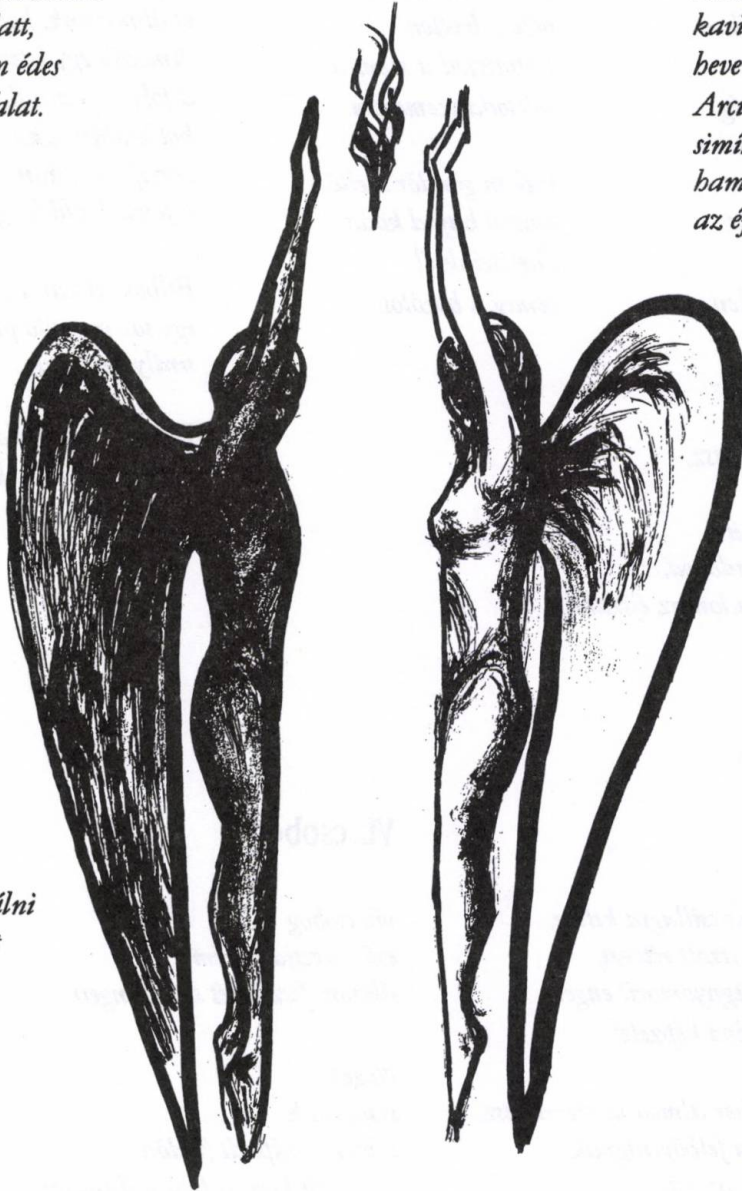
MAJOROS IRÉN ERZSÉBET

Ima

*Lépkedj csak a hóban
a pillanat alatt,
legyen szádon édes
a panaszos falat.*

Veled megyek

*Szavaink apró
kavicsokként
bevernek a parton.
Arcunkat sóvá
simítja a szél,
hamuvá sodorja
az éj.*

A tenger

*Meg akarom találni
a legkékebb percet
a szánkon.*

Üzenet

*Vadrózsalevélben
küldöm
mandulaízű
csókomat.*

SZARKA JÓZSEF

Nappali éjszakában

*Tudom, hogy nem tudom mit jelent
 a Napsarló a nappali éjszaka küszöbén,
 mit jelentenek a homorú, barázdált arcú
 tengerek mélyéről felröppenő fekete sikolyok,
 kik megtelepednek a hegycsormain
 és megerőszkolnak sasmadarat,
 jéggyöngyökké törnek mozdulatlanná
 riadt gleccsereket,
 nem tudom mit jelent a csavargó
 szeméttől fuldokló parkokban fogant álma,
 mely sötétben elzúg a hullámozó
 autósordák felett, mit jelentenek
 a koszos, egymásban vonagló emberi testek
 ha filléres szerelmek ideje jár
 a vérszínű ég alatt, a mindenevő föld felett,
 ott, ahol egymásba gabalyodnak a látomások
 amikor teljes erővel felnagyog a Szíriusz,
 és rovarok zászlóaljai vonulnak
 a baldokló kerteken át,
 diadalt ül az ízelt lábú Isten,
 és narkós kamaszok tántorognak az elhagyott
 autópályák üvegén,
 kezükben öntudatlan, kókadt virágok
 melyek az idő pusztulását lennének
 hivatta hirdetni,
 de csupán önnön pusztulásukat mutatják
 a nappali éjben,
 hol fekete gyémántként virrad a Hold és
 betört arcú angyalok, hamvadó szemű
 gyermekek és lebullt korok
 árnyai gyülekeznek.*

*Állok a gyermekkorból eredő folyam mellett,
 de, hogy a Styx úszik térdem alatt
 vagy a Duna, nekem egyre megy immár,
 nem érdekel már, hogy merre, hová kelt
 útra a fű,
 merre jár talpam alatt a sétány
 és merre járok én világosságért epekedve,
 gondolataim rongyaiban,
 időtlen.*

LÁSZLÓ KOVÁCS GYULA

Ember

Isaac Bashevis Singer emlékének

gyermekszemekben lobbant el a nyár
s utolsó imához készülődnek a megtört füvek
s a szavak
porcelánsziszegéssel bajonlak a kócsagfényű
bold arcához
s a parton
a széteső fővenyén függőágyat készit nekem
a magány
s bátambhoz véres faágak verődnek
véres mosolyok szabadalják bullámosra bőrömet
ebben a konyakillatú szélben
hol a Golden Gate árnyékában két föl
a város
piszkosszakállú zsidója -

Arcukon kések subannak

mint kézzel vert gyermek
állók
az est szürkülő fényében
állók bénultan:
az égre férfibeiz illő szeszek ömlenek:
tántorgó varjak igazítják el iromba fészkeiket:
indulni készülnek a fák
indulni készülnek a dombok aljában
szedelőzködő

katonák:
arcukon kések subannak
s szemük árnyékában meztelenre vetkeznek
a falvak

fehérre meszelt házai:
egy új ének
egy új dal van születőben melyet fecskék
szabadítanak ki
a zubbonyok fogságából a fényre

RÁCZ DIÁNA

Tíz, vagy száz éve

Láttalak

alakod elmosódni látszott
a nyári nap déli tűzében
emlékszem járásodra
tekintetedre ahogy figyelőn körbe jár
hangod nem ért el hozzám
elnyelte a csönd
mely felolvadni látszott
az izzó aszfalt fölött...

Egy gondolat:

Az élet azért szép mert nebez. Nem igaz.

SOLT JÓZSEF

SOLT JÓZSEF

Mint a béke galamb

*Már nem jöbetsz közelebb hozzám.
Már nincs út melyen elérhetnél.
Minden elveszett, itt már nincs mit keresned!*

*"Mint béke galamb" az ég alján, úgy röpdös szívem a szabadság szárnyán.
Nem láthatja senki, az éjszaka leple eltakarja minden útját.
S ha feljő a nap, csak egy hófehér galamb röpdös az ég alján.*

*Magas hegyek között száll, felhőkön jár.
Megismerte már az igaz otthonát.
Senkitől se fél, fenn a magasban él.*

*Néha néha, mikor messze jár egy pillanatra meg-megáll.
Régi fészkére olykor-olykor vissza száll.
Senki nem láthatja őt, mikor elmegy vagy vissza száll.
Csak egy hófehér galamb, ki után nyom sem marad.*

Lélekjáték

*Vágyainkat űzte sebes gondolat,
megpibent arcunkon egy ártatlan pillanat.*

*A lélek tükrében egy-egy önarckép megjelent,
s nem érthette senki meg, hogy milyen nagy a küzdelem.*

*A lélek játéka ez, mely kívülállóknak nem ismeretes,
ám a résztvevőknek lehet könnyen végzetes.*

*Nem tudni még, hogy az örök lét, vagy a tragédia lesz sorsa.
Félelmek, s izgatott vágyak, vajon mire várnak?*

*Álmodtunk nappal s álmodtunk éjjel,
most mégis álmosan nézel.*

*Aludj csak aludj, én őrzöm álmodat, majd ha felébredsz
én is álmodom...*

SOLT JÓZSEF

1930-1932

Romboló sebek

*Sebek, sebek, sok-sok sebek, lüktető sebek.
Reszkető inak, lüktető vér erek, drága sebeim alatt megpibennek,
csak megpibennek?*

*Száguldó gondolat mint sebes szélvihar,
mely zord erővel fákat tép a titkos ég alatt.*

*Minden letör, zúzni vágy
Rombolni, rombolni! Most!!*

*Esedezem feldúlt lekemen, kiáltva szólok,
csendesedj! csendesedj!
Most kell a türelem, kifakadt sebnek gyógyulni kell...*

*Láz, mely testemnek nem volt ura még, s lám
most mégis tetőtől talpig bennem ég,
el akar égetni már érzem én, közel a vég...*

*Nincs szél, nincs eső, a láz csak egyre nő.
Nincs segítő! Hol van-ő!
Hol van a segítő, hol van-ő!?*

PAUK ERIKA

I. zsoltár

*Nekem ünnep volt
minden nap
hajamba fényt
font az alkonyat*

*ember kit Isten
önmaga fölé emelt
szeretet-dalával
magának kiszemelt*

*porhüvely-eszköz
a jóisten kezében
általa dalol
kinyílt létem*

*óriás mellett
hajlongani réten
virágok illatával
megmártózni az égben*

*bor ízét kóstolom
vérré válik bennem
virág színét csodálni
a szemekben.*

I. zsoltár

(vallomás)

*Emberektől dicsőséget
nem veszek
mások megtört kenyeréből
nem eszek*

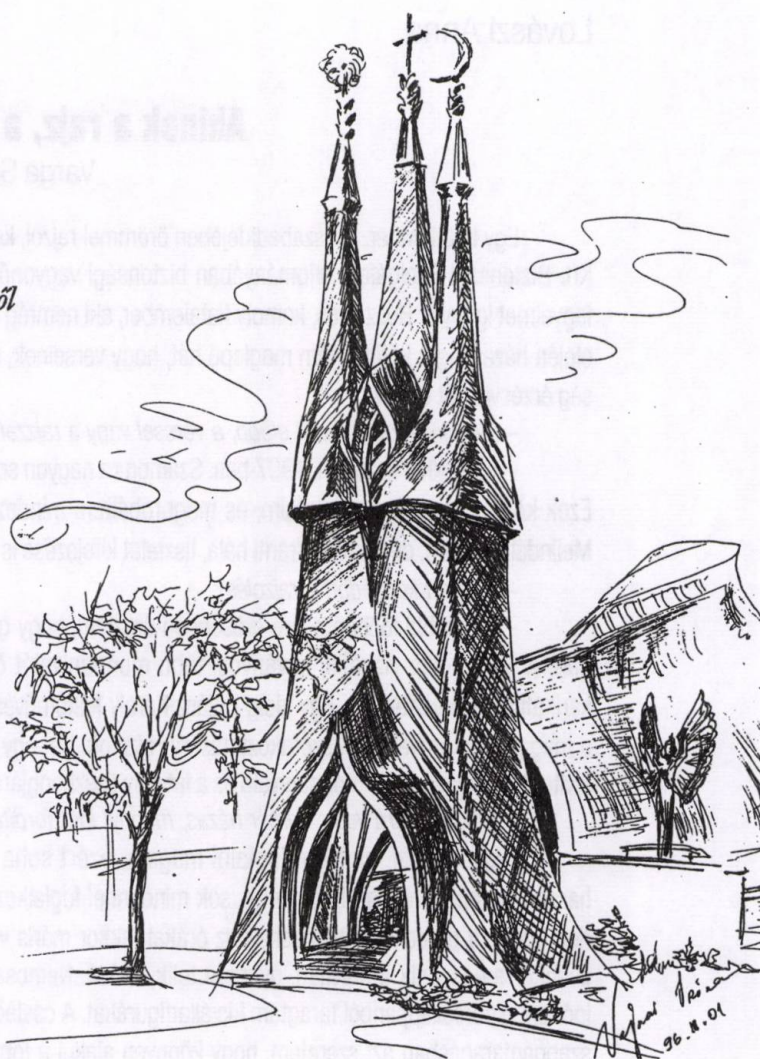
*Istennek dalolok
holtomiglan
örökké szeretlek
holtodiglan*

*bosszú az út mely
az égig ér
árad rajta fény
mely földre tér*

*erőt a Napból
is veszek
álmot a Holdból
merítek*

*csillagok fényét
csodálom
emberek lényét
megáldom*

*egy szó s kézfogás
elkísér
egy mosoly egy biztatás
erőt kér.*

Egyszerű dal

*Fény subant arcokon át
szavakat lebegtet már a hajnal
alkonyuló Napon át
vérben buzog a bordal*

*kattogó piros vonat zaja
lassal alámerül
a parthoz érve a Duna
vizén a csend megül*

*átkarolom holdfény arcát
csillagban megfürödve
léírom Istennek harcát
s elsubanok remegve.*

Lovászi Anna

Akinek a rajz, a vers örömet ad

Varga Szabolcs

Egy fiatalember, aki szabadidejében örömmel rajzol, kedvtelésből verseket ír, Varga Szabolcsnak hívják. Az ATOMIX Kft. Biztonsági Szolgálatára állományában biztonsági vagyondőrként dolgozik az atomerőműben. Munkája felelősségteljes, fegyelmet igénylő. Húsz éves, komoly fiatalember, aki nemrég életének egy szép, új fejezetét kezdte meg, ugyanis augusztus elején házasságot kötött. Nem meglepő hát, hogy verseinek, rajzainak ihletője a szerelem, és meghatározó témája a fiatal-ság érzésvilágát tükrözi.

- *Melyikkel foglalkoztál előbb, a verssel vagy a rajzzal?* - kérdezem Szabolcstól.

- Versekkel kezdtem, 1997-ben. Számomra nagyon sokat jelent a család, az összetartozás, a szeretet és a szerelem. Ezek körül forognak gondolataim, és megpróbáltam mindezt verssorokban kifejezni. Legtöbb versemet feleségemhez, Melindához írtam, de a szülők iránti hála, tisztelet kifejezése is helyet kapott soraim között.

- *Hogyan kezdődött a rajzolás?*

- Az utóbbi időben egyre erősebben éreztem, hogy gondolataimat jobban vissza tudom adni rajzban, mint szavakban. A rajz, a kép vizuális, látványos, több mondanivalót ölel fel. Mindig is szerettem rajzolni, gimnazista koromban karikatúrákat készítettem. Egy ideig Halász Károly festőművész segítségével ismerkedtem a rajzolással. Csak kedvtelésből, a magam és környezetem szórakoztatására rajzok. Kb. egy éve tudatosabban odafigyelek képeimre, törekszem a szebb kivitelre, az egységre, a mondanivaló és a látvány összhangjára.

- *Dolgozó férfi vagy, immár házas, mennyi időt fordítasz rajzolásra, verselgetésre?*

- Igyekszem mindig elfoglalni magam, ezért soha nem figyelem, hogy mennyi időt vesz igénybe. Szeretem hasznosan eltölteni a szabadidőmet, sok mindennel foglalkozom, most például kerékpárszereléssel. Ha netán mégis üresnek érzem a perceket, unalmasnak az órákat, akkor máris veszem a ceruzát és a papírt, vagy vers vagy kép lesz belőle. Ilyenkor megszűnik a külvilág, gyorsan telik az idő. Nemcsak rajzolni szeretek, szívesen foglalkozom faragással is. Egy időben pipereszappanból faragtam kis állatfigurákat. A családomnak, ismerőseimnek nagyon tetszett, örömmel fogadták. A szappanfaragásban azt szeretem, hogy könnyen alakul a forma az ember keze alatt. A faragott, érdes, szögletes részeket vizes kézzel szépen simára tudom formázni.

- *Képeid fehérén-feketén tükrözik érzéseidet.*

- Igen, grafittal és szénrel készítem a képeket. Kezdetben grafitceruzát használtam, de most már áttértem a szénceruzára. Kartonra rajzok, kisebb-nagyobb méretben. A fehér alapon megjelenő fekete ceruzavonásokkal, vagyis a két szín kontrasztjával érzelmi hatást tudok kiváltani. A szépséget és a mondanivalót egyaránt fontosnak tartom. Úgy érzem, rajzaim elgondolkodtatók, némelyik átvitt értelemben adja vissza a valóságot. Az elvont témában is igyekszem a lényegre kihangsúlyozni. Előfordul, hogy elkezdem a képet, de mire befejezem, teljesen más lesz belőle, mert közben kavarnak a fejemben a gondolatok, és hagyom, hogy áthasson, hogy a legerősebb érzés ragadjon magával. Soha nem hagyok félbe egy rajzot sem, mindig befejezem, bár néha némelyiken utólag módosítok.

- *Családod hogyan fogadja képeidet, milyen a visszajelzésük?*

- Eléggé kritikusak, őszintén megmondják véleményüket. Bár nagyon örülnek a rajzaimnak, mégsem titkolják nemtetszésüket, kritikájukat. Ezek néha rosszul esnek, de igazából kellene, hiszen hasznosak, hozzásegítenek, hogy fejlesszem magam.

- *Milyen terveid vannak?*

- Nincsenek különösebb terveim, hobbiként foglalkozom a rajzolással és a verselgetéssel. A rajz, a vers örömet ad, kellemes elfoglaltságot nyújt, jó érzéssel tölt el.

- *Kívánom, hogy továbbra is sok örömet teljék benne.*

Egy örök románc

Sokaknak bizony furcsa, ahogy mi szeretünk
 És néha azt hiszik, nincs ki az összes kerekünk
 De azt, hogy megértsek, nem is várjuk soha
 Mert az ő szívüket már belepte a moha
 A miénk viszont tiszta, és érzésekkel teli
 Még akkor is, ha a gond-tengerének hullámaít szeli
 Igaz, a két bajótestet már megtépte az élet
 De közös vízi útjuk már soha nem ér véget
 Így ringatóznak majd együtt tengeren és tavon
 A zátonyokat elkerülve, s nem bajózva vakon
 És ha végül jön egy sirály keservesen sírva
 Utolsó útjukra is együtt mennek a
 sötét hullámsírba

Tavaszi zsongás

Itt a tavasz és a forró szerelem
 De én... csak az agyam tekerem
 Sűrög-forog bennem a sok kérdés
 Hogy szívemben mi ez a sok érzés
 Próbálok én irányítani szívem,
 De nem hagyja magát és hadat üzen
 Örök harcot vív egymással értelem és érzelem
 Értelmemmel a szívemet nebezen, de fékezem
 Hűtöm ezt a forró kazánt, ne hogy felrobbanjon
 Ha csak kellemes meleget is, de azt örökké adjon
 Csurdig vagyok szeretettel, adni ezért akarok,
 De közben önbibámon kívül, mint egy pióca tapadok
 Ezért az agyamnak meg kell győzni szívemet
 Hogy a túlzott lángolás helyett költsön inkább rímeket,
 Most is éppen ezt csinálja ez a kicsi gépet
 Mert végre már megértette, hogy egy szép szerelmet
 mérgezett

Rohanó idő

Már csak egy pillanat, s férj-feleség leszünk
 Egy pillanat és teljes lesz életünk
 Majd egy nap, s már házaspárként kelünk
 Egy nap, s elkezdjük közös életünk
 Hónapok telnek és családot tervezünk
 Ismét hónapok, s nevet kap gyermekünk
 Évek telnek és még mindig szeretünk
 Évek s még egymásért remegünk
 Elmúlik az élet, ami gyönyörű volt nekünk
 Egy élet, de a sírban is szeretünk

Szüleinknek

Ti, ballottátok először gyenge kis hangunkat
 Ti láttátok először nevető arcunkat
 Veletek tettük meg az első lépéseket
 Nélkületek szereztük az első nagy sebeket
 Nektek köszönhetjük, hogy most itt lebetünk
 Nekünk majd csak most kezdődik a szerepünk
 Mennyit tettetek értünk az évtizedek alatt
 Többet, mint lebetett és míg erőtök is maradt
 Hagytatok erőt, s mindig készen álltok
 Hogy mikor szólítanak titeket: papának, mamának

29
-32.11.25.-

Lovászi Anna:

Paksi kincsek, paksi értékek

A Sárgödör tér

Kedves, hangulatos színfoltja Paksnak a Sárgödör téri prэшház sor. A szépen gondozott házacsok sora ritka látványosságot nyújt. Sok őslakosnak és újonnan települt városlakónak van itt prэшháza. Az idevalósiak közül többen nagyszüleiktől, szüleiktől örökölték, vették át az épületeket.

Kovács Mihály is szülei prэшházát gondozza, és azt az eredeti formájában újíttotta fel.

- Úgy tudom, lelkes híve vagy a Sárgödör tér felújítási tervének.

- Igen, hisz azon túl, hogy személyes emlékeim kötődnek hozzá, Paks egyik nevezetessége.

Öröndetes, hogy a város tervbe vette a Sárgödör tér régi, eredeti stílusának megfelelő helyreállítását. Ennek első lépéseként felmérték a prэшházak állapotát. Ahol az épület a korabeli képet tükrözi, ott megőrzést, ahol attól eltér, ott az eredeti tervek szerinti átalakítást javasolják. A munkákat a tulajdonosoknak önként kell felvállalniuk. A városi önkormányzat pályázat és korlátozott mértékű támogatás útján nyújt ehhez segítséget. A helyreállítás természetesen a mai viszonyok, körülmények figyelembevételével történne. A munkákat a Polgármesteri Hivatal műszaki osztálya részéről Vassné S. Katika koordinálja, aki segítőkészen, korrekt módon, és nagyon kedvesen tájékoztat minden érdeklődőt. Úgy gondolom, érdemes lenne egy egyesületet létrehozni a Sárgödör tér jövője érdekében, hisz elég nagy területen fekszik ahhoz, sok embert érintsen, nemcsak a tulajdonosokat, hanem mindenkit, akinek szívügye Paks, a paksi kincsek, történeti értékek megóvása.

- Milyen új változtatásokra gondolsz?

- Mindenképpen el-kell végezni valamennyi utca régi kövezettel való burkolását, ill. megépítését. Feltétlenül szükséges egy központi vízes-blokk kialakítása is, mely elsősorban a nagyobb rendezvények, idegenforgalmi programok lebonyolítását segítené. Szintén nagyon fontos lenne 2-3 vízvező- és hordómosó-hely kialakítása. A Paksra látogató vendégeknek bizonyára érdekes, emlékeztető programot nyújtana a prэшházak megtekintésével és borkóstolással itt eltöltött idő. A Paksi Atomerőmű Rt. Látogató és Tájékoztató Központjába nagyon sok érdek-

lődő érkezik, akik az erőmű mellett a várossal is szívesen ismerkednek. A helyi nevezetességek között, mint kuriózumnak, feltétlenül helye lenne a Sárgödör térnek.

- Itt csak a prэшházak állnak, a szőlőskertek másutt vannak. Eddig úgy tűnt, ezek a

prэшházak, pincék csak tárolásra szolgálnak.

- A bor készítésén és tárolásán kívül van még egy rendkívül hasznos tulajdonsága is a prэшházaknak. Például az a hely, ahova az otthoni megpróbáltatások elől menekül a férfiember, és ahol társaival egy-egy pohár bor mellett eszmét cserélnek a világ dolgairól.

- Ezek szerint programokban gazdag élet folyik a Sárgödör téren. Milyen nagyobb rendezvényt tartanak itt?

- Idén, immár harmadik éve ismét megrendezik a régen szebb napokat élt szüreti mulatságokat. Gazdag program várja ilyenkor a vendégeket, mint pl. lovas-hintós felvonulás, néptáncsoportok, zenekarok, népdalénekesek bemutatkozása, vagy éppen hajdani virtuosok tréfás felelevenítése. Természetesen elmaradhatatlan a lacikonyha, a finom falatok, italok kóstolója. Ilyenkor a prэшházat tulajdonosok többsége kitarja a prэшházak ajtaját és egy birka- vagy kakaspörköltre vendégül látja baráti társaságát, az arra járó nézelődőket, vendégeket pedig egy-egy pohár borra beinvitálják. Igazán kellemes a hangulat, mindenki vidám, jól érzi magát és örül az ismerősökkel való találkozásnak.

- Mikor lesz ez a szüreti nap?

- Szeptember 25-én, szombaton. Mindenkinek szívesen ajánlom, hogy látogasson ki ez alkalomból a Sárgödör térre, mert egész biztosan jól fogja érezni magát. A színes programok és a vendégszerető prэшházat tulajdonosok jó hangulattal, kellemes élményekkel várják az érdeklődőket, a szüreti napok résztvevőit.

Akik átúszták a Dunát

(1999. augusztus 21.)

A 4. Duna átúszás résztvevőit nem fogadta kegyeibe az időjárás, lehűlt a levegő és esett az eső. Az átúszásra vállalkozók alig várták a start jelet, mert a víz melegebb volt mint a levegő. Ennek ellenére 211 fő úszta át a Dunát. A névsort a leadott jelent-kezési lapok alapján állítottuk össze.

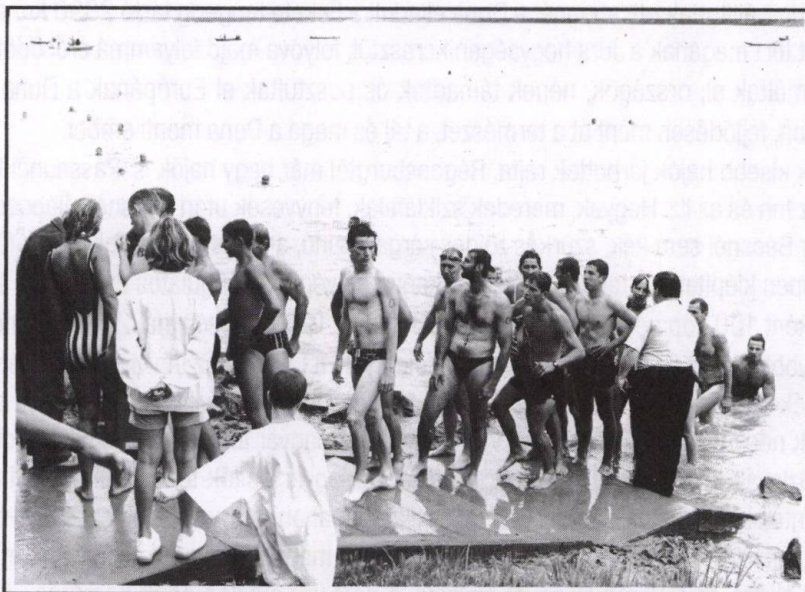
Ssz.	N é v	Életkor	Lakcím	Startszám
1.	Adorján Barna	23	Kölesdi u. 40.	044
2.	Adorján Tamás	14	Szt. János u. 25.	187
3.	Agócs András	32	Tolnai u. 48.	075
4.	Antal Zoltán	36	Budapest	038
5.	Bagdy László	59	Babits M. u. 10.	127
6.	Balogh László	56	Alpári Gy. u. 6/19.	141
7.	Baranyi Krisztián	23	Alpári Gy. u. 6/8.	188
8.	Bedecs Péter	23	Jedlik Á. u. 9.	091
9.	Bende Tatjana	38	Barátság u. 4.	095
10.	Benedeczki Sándor	14	Vadász u. 11.	022
11.	Benke Roland	17	Kölesdi u. 36.	067
12.	Benke Viktor	14	Április 4. u. 105.	143
13.	Birkás István	16	Vak Bottyán u. 27.	199
14.	Birkás József	41	Vak Bottyán u. 27.	200
15.	Boda Gyula	34	Budapest	209
16.	Bodnár János	45	Árok u. 8.	166
17.	Bor Imre	36	Szőlőhegy u. 14.	087
18.	Boros Julianna	14	Budapest	147
19.	Boros László	43	Budapest	149
20.	Boros Mária	17	Budapest	148
21.	Bosnyák Anna	14	Kishegyi u. 39.	093
22.	Brenner Mártonné	66	Duna u. 15.	020
23.	Buránszky Virág	14	Szabó E. u. 8.	196
24.	Bütti Béla	16	Szt. István tér 18.	043
25.	Cseh Attila	35	Pollack M. u. 44.	082
26.	Cseh Nikolett	14	Pollack M. u. 44.	083
27.	Csengeri Gabriella	20	Nagyvejke	156
28.	Csepreghy Annamária	21	Németkér	157
29.	Csepreghy János	?	Németkér	162
30.	Csepreghy János	19	Németkér	158
31.	Csipszer János	34	Hajnal u. 14.	104
32.	Dalnoki László	23	Gesztenyés u. 17. II/9.	142
33.	Dargai Bertalan Szabolcs	25	Mályi	210
34.	Dargainé Fenyves Aliz	24	Dunaszentgyörgy	211
35.	Daróczy Balázs	16	Virág u. 16.	088
36.	Demeter Norbert	24	Budapest	060
37.	Dömötör Zsolt	28	Munkácsy u. 56.	014
38.	Ékes Csongor	16	Nádor u. 11.	106
39.	Féhr Krisztián	20	Akác u. 17.	028
40.	Fejes Róbert	20	Babits M. u. 12. 6/4.	128
41.	Fejes Imre	44	Babits M. u. 12. 6/4.	123
42.	Fenyvesi Judit	15	Fenyves u. 19. III/12.	197
43.	Frigyesi Kristóf	14	Nádor u. 19.	103
44.	Garay Miklós	52	Dózsa Gy. u. 77.	094
45.	Gazdag Gábor	24	Április 4. u. 34/A.	002
46.	Gregán Zoltán	16	Kurcsatov u. 12.	179
47.	Griesbauer Eva Maria	13	Ellingen - Németország	008
48.	Gosztonyi Réka	25	Gárdonyi G. u. 3.	013
49.	Gyökös Lajos	19	Hidegvölgy u. 42.	070
50.	Gyökös Zoltán	16	Hidegvölgy u. 42.	001
51.	Gyulai János	54	Árok u. 10.	124
52.	Haas Béla	29	Balinka	016
53.	Haáz Géza	34	Fenyves u. 16.	111
54.	Hanol Andrea	16	Akác u. 55.	154
55.	Hazer Róbert	16	Építők u. 22.	177
56.	Hegedűs László	29	Barátság u. 12.	080

57.	Hegedűs Zsigmond	45	Táncsics M. u. 24.	068
58.	Hesz Attila	22	Pál u. 57/a.	027
59.	Hidvégi Zoltán	30	Bölcske	205
60.	Hirt Gábor	13	Domb u. 88.	025
61.	Hirt József	37	Domb u. 88.	026
62.	Holczmayer Zoltán	14	Budapest	085
63.	Horváth Csilla	32	Szedres u. 5.	032
64.	Horváth János	43	Szekszárd	155
65.	Horváth János	19	Építők u. 25.	050
66.	Hüffner Zoltán	15	Kornis u. 42.	180
67.	Hum Gábor	20	Duna u. 13.	058
68.	Hum Tamás	18	Duna u. 13.	059
69.	Hum János	21	Duna u. 1. F/2.	151
70.	Imre István	15	Építők u. 10.	175
71.	Imre Zsolt	14	Dunaföldvári u. 8.	057
72.	Jáger Zoltán	23	Ajka	183
73.	Jelencsik Zsolt	19	Dankó u. 15.	176
74.	Jilling Gábor	29	Kávária u. 4.	126
75.	Kabai Péter	24	Szabó E. u. 13/2.	189
76.	Kasza Menyhért	24	Váci M. u. 8.	125
77.	Kern András	22	Arany J. u. 9.	073
78.	Kern Margit	62	Duna u. 15.	019
79.	Kern Sándor	60	Arany J. u. 9.	071
80.	Kirschner Zoltán	47	Ady E. u. 19.	069
81.	Kiss Miklós	26	Barátság u. 10.	130
82.	Kiss Zoltán	47	Pollack M. u. 42.	021
83.	Kiszli András	13	Bercsényi u. 52.	144
84.	Kiszli Ferenc	42	Bercsényi u. 52.	145
85.	Kisziné Sütő Klára	43	Bercsényi u. 52.	146
86.	Koch Balázs József	31	Debrecen	045
87.	Koleszár Zoltán	28	Vadász u. 49.	029
88.	Kolmann György	50	Zalka u. 14.	163
89.	Koós Jánosné	59	Szt. János u. 10.	018
90.	Körmöczy Ágnes	17	Árnyas u. 18.	041
91.	Körmöczy Zoltán	41	Árnyas u. 18.	042
92.	Kovács István	20	Kurcsatov u. 16.	062
93.	Kovács Sándor Jenő	22	Ordas	207
94.	Kovács Zoltán	32	Vak Bottyán u. 16.	138
95.	Kovács Zoltán	14	Vak Bottyán u. 16.	137
96.	Kozák Sándor	20	Öreghegy u. 6.	191
97.	Kramarik Géza	45	Péter u. 20.	023
98.	Krasznai Ivánné dr.	55	Dózsa Gy. u. 4.	098
99.	Krausz Konrád	14	Szív u. 4.	173
100.	Krizák Ferenc	38	Ady E. u. 33.	160
101.	Krómer Ágnes	21	Sárgödör tér 3.	081
102.	Lacza Attila	41	Simontornya	182
103.	Lacza Balázs	13	Szív u. 4.	168
104.	Lacza Csaba	40	Szív u. 4.	167
105.	Lacza Péter	14	Simontornya	181
106.	Lakner Gábor	25	Gesztenyés u. 1. F/2.	049
107.	Ledeczki János	40	Pál u. 44.	035
108.	Ledeczki Mihály	50	Bercsényi u. 10.	194
109.	Ledeczki Mihály	24	Bercsényi u. 10.	192
110.	Ledeczki Zsolt	15	Pál u. 44.	034
111.	Lichosyt Róbert	14	Építők u. 16. III/10.	102
112.	Lukács Mária	23	Gyár u. 34.	107
113.	Magyar Zsolt	15	Katona J. u. 10.	015
114.	Máté Csaba	26	Géderlak	203
115.	Merkli Gábor	18	Cecei u. 17.	152
116.	Mittler László	28	Szabó E. u. 1. II/8.	055
117.	Molnár János	50	Ózd	185
118.	Molnár Klára dr.	55	Arany J. u. 9.	074
119.	Molnár Mária	11	Csónak u. 2.	009
120.	Molnár Marianna	19	Bonyhád	039
121.	Molnár Tamásné	24	Barátság u. 14.	033
122.	Morgen Fruzsina	11	Szabó E. u. 3.	198
123.	Mucz Tibor	25	Györkönyi u. 10.	136
124.	Müller Zoltán	23	Hegyhát u. 5.	036
125.	Nagy István	46	Fenyves u. 5.	150
126.	Nemes Emília	40	Kandó K. u. 14.	097
127.	Németh Bálint	61	Kishegyi u. 6.	048
128.	Németh Bernadett	17	Gesztenyés u. 21.	170

129.	Németh Enikő	15	Gesztenyés u. 21.	178
130.	Németh Zsolt	38	Szabó E. u. 15. II/7.	054
131.	Nepp József	23	Domb u. 41.	109
132.	Nickl Ferenc	25	Kinizsi u. 60.	132
133.	Nickl János	24	Kinizsi u. 61.	159
134.	Nikl Ferenc	36	Domb u. 63.	164
135.	Oláhné Müller Erzsébet	33	Rákóczi u. 3.	024
136.	Osztermájer Ferenc	52	Szt. István tér 22.	161
137.	Óvári Gábor	26	Kishegyi u. 23.	076
138.	Pach Antal	28	Halásztelek	206
139.	Pach József	18	Tavaszi u. 26.	051
140.	Pámer Zoltán	47	Széchenyi tér 3.	040
141.	Pónya Zsolt	39	Munkácsy u. 69.	066
142.	Papp Lajos	49	Munkácsy u. 44.	186
143.	Pataky László dr.	49	Géderlak	201
144.	Peresztegi József	47	Óriszentpéter	011
145.	Peresztegi László	41	Kisbér	012
146.	Pull Ferenc	48	Szekszárd	172
147.	Puskás Zoltán	23	Domb u. 70.	052
148.	Rab Péter	30	Hajduböszörmény	072
149.	Rác Róbert	16	Pollack M. u. 42.	108
150.	Radnóti Gergely	22	Puskás T. u. 13.	053
151.	Radnóti István	44	Puskás T. u. 13.	037
152.	Reményi Veronika	15	Árnyas u. 5.	195
153.	Rompos József	15	Domb u. 86.	113
154.	Rósa Géza	57	Deák F. u. 23.	063
155.	Rósa Viktor	31	Budapest	064
156.	Rósné Czobor Eszter	29	Budapest	065
157.	Sass Gergő	14	Szólóhegy u. 1.	114
158.	Sass Marcel	13	Szólóhegy u. 1.	105
159.	Schmidt Attila	16	Pál u. 25.	089
160.	Somodi András	20	Babits M. u. 12.	131
161.	Somodi Csaba	16	Babits M. u. 12.	129
162.	Steigerwald Gábor	28	Kishegyi u. 41/1.	078
163.	Studer Dániel	13	Szigethalom	056
164.	Sudár János	41	Virág u. 35.	122
165.	Szabó Dávid	19	Hidegvölgy u. 102.	004
166.	Szabó Máté	16	Hidegvölgy u. 102.	006
167.	Szabó Vince	18	Hidegvölgy u. 102.	003
168.	Szakter János	29	Építők u. 16.	031
169.	Szentes Jenő	26	Ifjúság u. 2/9.	079
170.	Szili János	14	Agy E. u. 3/a.	202
171.	Sztankovics Ljudmilla	37	Szólóhegy u. 14.	096
172.	Sztanoné Köröszts Livia	25	Kishegyi u. 42.	115
173.	Szűcs Attila	23	Géderlak	204
174.	Szuhai István	24	Ordas	208
175.	Takács Tibor	28	Fenyves u. 5. 1/5.	090
176.	Tibád Lajos	28	Szeged	140
177.	Tokaji Sándor	16	Pollack M. u. 24.	017
178.	Tom Smith	41	USA Kansas City	112
179.	Tóth Gábor	14	Szedres u. 5. II/14.	184
180.	Tóth Veronika	23	Győr	077
181.	Trelaj István	18	Dunaszentgyörgy	153
182.	Tullner Attila	33	Árnyas u. 5.	118
183.	Tumpek Imre	37	Fecske u. 26.	099
184.	Tumpek István	33	Deák F. u. 5.	007
185.	Turánszki Larisza	33	Kodály Z. u. 9. IV/15.	061
186.	Vági János	?	Dunaszentgyörgy	169
187.	Vági Viktor	23	?	171
188.	Varga Balázs	19	Árnyas u. 16. 1/5.	165
189.	Varjas Gábor	23	Bocskai u. 7.	174
190.	Varjú Béla	42	Haladás u. 37.	121
191.	Varjú Gábor	17	Haladás u. 37.	120
192.	Varjú Linda	12	Haladás u. 37.	119
193.	Vass János	17	Kölesdi u. 42.	101
194.	Vass Péter	18	Kölesdi u. 42.	100
195.	Veisz György	25	Kurcz György u. 61.	135
196.	Veres Gábor	13	Akác u. 49.	188
197.	Versei Szabolcs	17	Újtemplom u. 22.	030
198.	Vida György	20	Bajcsy-Zs. u. 6.	005
199.	Vidákócs Csaba	26	Vak Bottyán u. 27.	190
200.	Volf Gergely	12	Árok u. 32.	046

A D U N A S Z E R E L M E S E I

201.	Volf Márton	40	Árok u. 32.	047
202.	Weil Gábor	28	Kurcsatov u. 20.	010
203.	Weisz Ferenc	40	Rosthy u. 15.	134
204.	Weisz József	30	Hajnal u. 11.	117
205.	Weisz Katalin	14	Kandó K. u. 14.	092
206.	Weisz Miklós	16	Kandó K. u. 14.	116
207.	Weisz Máttyás	42	Kandó K. u. 14.	110
208.	Weisz Tamás	13	Rosthy u. 15.	133
209.	Weller István	37	Újtemplom u. 28.	139
210.	Wolf István	40	Táncsics M. u. 22.	084
211.	Wolf Roland	11	Táncsics M. u. 22. 3/12.	086

Duna átúszás
99.08.21.

Hetényi István

Donauschingentől Paksig

A Duna

A délnémet Fekete erdő délkeleti lejtőjénél sok-sok évezreddel ezelőtt két kis forrás indult el, a Brege és a Brigach. Donaueschingen városka mellett ez a két patak egy harmadikkal, a Dunával egyesült. A terület a Fürstenberg hercegek birtoka volt. Hatalmas parkjában díszes köralakú oszlopos kerítést emeltek, és háromalakos márvány szobrot állítottak ott, ahonnan a Duna elindult a Fekete-tengerig tartó 2890 km-es útjára.

A Duna utat tört magának a Jura hegységen keresztül, folyóvá majd folyammá erősödött.

Évezredek múltak el, országok, népek támadtak és pusztultak el Európának a Duna menti területein. Folytonos változáson, fejlődésen ment át a természet, a táj és maga a Duna menti ember.

Ulmnál csak kisebb hajók járhattak rajta, Régensburgtól már nagy hajók is. Passaunál két nagyobb folyó ömlik a Dunába, az Inn és az Ilz. Hegyek, meredek sziklafalak, fenyvesek után Bécsnél ellaposodik a folyam.

A Duna már Bécsnél sem kék, szürkés-zöldes-sárgás színű, a város mellett folyik el a fő ága, a másik ág, a Donau-Kanal szépen kiépített partok és hidak közt kanyarog végig a hangulatos és modern osztrák fővároson. Az Ulmnál percenként 100 köbméteres vízhozam Bécsnél már 1920, Pozsonynál 2080 köbméter. Az emelkedő vízmennyiség nagyobb részét az Alpokból érkező mellékfolyók, a Lech és az Inn viszik a Dunába.

Túl az osztrák szakaszon ismét hegyes vidéken folyik a Duna. A Dévényi vár meredek sziklacsúcson álló romjai után feltűnik négy tornyával a Pozsonyi vár, és sok-sok magyar emlékkel az egykori koronázó város Pozsony, mely ma a Szlovák Köztársaság fővárosa, Bratislava. Magyar építők tehetségét hirdeti a Duna egyik legmodernebb kétszintes hídja. Balpartján lift visz fel a kilátóba, ahonnan messze el lehet látni a változatos szépségű környékre. A határtól kezdődik a folyam 417 kilométeres magyar szakasza. A folyam két ága fogja közre a Csallóközt. Ahol a Nyitra és a Vág a Dunával egyesül, a part két oldalán épült Komárom, illetve a túloldalon Komarno. Híd köti össze a partokat, híd, amely átvészelt a második világháborút. Nem úgy, mint Esztergom alatt a Mária Valéria híd, melynek roncsai fél évszázada emlékeztetnek a háború borzalmaira, évtizedek politikai ellentéteire, és a Dunával kapcsolatos gondokra, Gabcsikovára, Bősre, Nagymarosra, a jelenben és a jövőben megoldandó súlyos feladatokra.

A múltat, Mátyás király és az Anjouk korát idézik a visegrádi vár romjai, majd a Dunakanyar következik, a Szentendrei-sziget, Óbuda és Újpest. Feltűnik a Margitsziget, a Vár, a Gellért-hegy, az Országház, a szállodasor és a hidak: a világ egyik legszebb városának csodálatos panorámája.

Érd, Százhalombatta, Ercsi, Adony, Dunaújváros, Dunaföldvár. Mindegyik település történelmi emlékeket idéz. Híd íveli át itt a Dunát, mely percenként 1260 köbméter vizet sodorva szélesen áramlik medrében Paks felé. A két part közti távolság Dunavecshénél volt a legnagyobb, 546 méter. Paksnál nem sokkal kevesebb, a meder azonban mélyebb, az örvények, forgók veszélyt jelentenek. A vízparti városok és faluk nagy gondot fordítottak a part rendezésére, kiépítésére, a tetszetős, szép környezet kialakítására. Így történt ez Paksnál is, ahol 1886-ban zárt dunai fürdőt létesítettek, négy év múlva egy méterrel magasították, kikövezték a Duna jobb partját. 1912-től, amikor kikötő létesült a Csónak utcánál, a Duna-part kedvelt sétatérre alakult, bontogatták szirmaikat a fiatal gesztenyefák. Eseményszámba ment a személyhajók kikötése, a színes utasforgalom 1966-ig, amikor beszüntették a Budapest-Mohácsi személyhajó járatot.

A Duna gazdasági szempontból is jelentős tényezőnek számított. 1868-ban 56 vízimalom kerekeit forgatta az áramló víz energiája, még 1940-ben is 6 dunai malom volt Paksnál. 1952-től működik a Paksi Halászati Termelőszövetkezet. 1965-ben Halászcsárda nyílt, étterméből szép kilátással a Dunára, s túl a fűzfás túlsó parton még az Alföld távolba tűnő panorámájára is.

A paksi kereskedelem és vendéglátás messze földön híres volt.

A Béke szálló helyén 1819-től kisebb szálloda működött, az Aranyhajó szálló, majd a Zöldfa vendéglő és az Erzsébet Szálloda.

Két kompszerencsétlenség kapcsolódik Paks történetéhez, egy kisebb 1858-ban, amikor a dereglye felborult és a 24 utas közül csak hárman menekültek meg. A másik tragikus esemény 1887-ben történt, a világ egyik legszörnyűbb kompszerencsétlensége következett be, amikor búcsúsokkal együtt süllyedt el a dereglye. Emléküket idézi a katolikus templom főoltára, és a kompszerencsétlenséget megőrkítő emlékmű a templom bejárata előtt.

A Duna azonban minden évszakban sajátos, megnyerő, szép környezeti tényező. Nyugalmat áraszt, ahogy csobbanó neszekkel érkezik, folyik el és távozik a láthatáron.

Legszebb, lehangulatosabb nyáron a Duna-part. A legnépesebb is. Halfogóverseny, halászléfőzés, Duna átúszás sok-sok résztvevővel, vízszínpadon zenekarok, táncosok, derűs, mosolygó arcok a parton kialakított lépcsőzetes nézőtéren. Sátrak mögött gépkocsik, sétányon tologatott babakocsik, békés, derűs, igazi nyári hangulat, és végtelen nyugalomával maga a Duna.

Hogy is írta Jámbor Pál másfél évszázaddal ezelőtt:

“Szülőföldem, Paks, mennyi vidám és édes emlék köt hozzád ? Te vagy a Duna part legmosolygósabb városa... folyvást termi benned virágát a barátság és a vendégszeretet...”

És hogy foglalta versbe egy mai költő, Baranyi Ferenc?

Találkozás

*Folyóm, jó estét - mondom ismerősen
s ő viszonzásul csobban egy nagyot.
Kalapomat megemelem, és ő is
megemel ám egy pörge kis habot.*

*Barátom már a Duna, jóbarátom
Beszél, meghallgat, szóbaáll velem.
Mi mindent mond a végtelen, s mi mindent
mond el, kit szóra bírt a végtelen ?*

*Költői, s folyót mélysége tesz rokonná
s mindkettő messzi kékségekre vág...
A Duna indul, várja már a tenger,
köszön, s tűnődve hőmpölyög tovább.*

TARTALOMJEGYZÉK

1. Kernné Magda Irén: Helytörténeti versenyek Pakson.....	1
2. Anonymus jelige: A Vak Bottyán Gimnázium bemutatása	3
A Deák Ferenc Általános Iskola története	8
3. Beregnyei Miklós: Tíz éve alakult meg a Tájékoztatási Iroda (Beszélgetés Rósa Gézával)	10
4. Beregnyei Miklós: Konszolidált helyzetbe került a cégen belüli tájékoztatás (Beszélgetés Kováts Balázssal)	16
5. Beregnyei Miklós: Egy konzekvens konzervgyáros (Beszélgetés Schiller Józseffel).....	23
6. Törjék Zsuzsanna: Gondolatok Ady Endre: Margita élni akar (szakdolgozat 4. rész)	30
7. Szarka József, Acsádi Rozália, László Kovács Gyula, Solt József, Pauk Erika, Rácz Diána, Mérei Beáta, Tóth Gabriella, Hetényi István, Gáts Krisztina Beáta, Bajtai András, Oláh Zoltán és Majoros Irén Erzsébet versei.....	35
8. Lovászi Anna: Akinek a rajz, a vers örömet ad (Varga Szabolcs)	50
9. Lovászi Anna: Paksi kincsek, paksi értékek	53
10. Akik átúszták a Dunát (1999. 08. 21.)	54
11. Hetényi István: Donaueschingentől Paksig	57
12. Vajnai Irina rajzai: 34, 36, 37, 38, 42, 44, 46, 48, 49. oldalakon	

PAKSI TÜKÖR

Irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

VI. évfolyam, 3. szám, 1999 szeptembere

Szerkeszti a szerkesztő bizottság:

Beregnyi Miklós felelős szerkesztő, Herczeg Ágnes olvasó szerkesztő

Rovatszerkesztők:

Gyórfy József művészet, Szarka József irodalom, Takács Miklós helytörténet

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja: a Jámbor Pál Társaság, Felelős kiadó: a JPT elnöke

Készült: PA Rt. Nyomda 99/2659. sz., Felelős vezető: Slonczki István

A szerkesztőség címe: Paks, Város Könyvtár, Villany u. 1.

HU-ISSN: 1218-2109

Kor	Férfi	NÔ
98	0	1
97	0	1
96	0	5
95	0	1
94	1	3
93	0	6
92	0	6
91	2	7
90	2	14
89	4	14
88	7	20
87	6	14
86	5	18
85	7	32
84	9	23
83	9	12
82	4	15
81	12	18
80	11	32
79	30	69
78	25	50
77	26	79
76	43	61
75	44	51
74	53	84
73	41	84
72	52	83
71	54	88
70	63	86
69	56	86
68	52	75
67	50	82
66	68	96
65	60	89
64	75	99
63	63	87
62	71	85
61	76	98
60	79	100
59	96	101
58	88	95
57	84	99
56	103	99
55	108	110
54	128	114
53	100	117
52	136	123
51	150	136
50	169	152
49	167	174
48	196	182
47	184	176
46	192	185
45	198	207
44	208	253
43	207	208
42	185	190
41	159	171
40	173	191
39	175	138
38	146	146
37	123	154
36	151	141
35	124	137
34	144	142
33	126	160
32	167	143
31	169	160
30	143	154
29	160	154
28	139	144
27	158	157
26	187	174
25	192	172
24	223	205
23	196	223
22	184	216
21	194	203
20	199	167
19	183	165
18	190	201
17	202	161
16	210	170
15	188	146
14	172	146
13	176	167
12	159	124
11	147	137
10	149	125
9	149	170
8	132	138
7	133	141
6	142	90
5	123	125
4	131	110
3	135	113
2	136	103
1	106	110
0	00	97